

Alcoholgebruik en -misbruik naar leeftijd in België

Analyse op basis van de gezondheidsenquête en het
huishoudbudgetonderzoek

EENS VOLWASSEN VERANDERT DE RELATIE MET ALCOHOL

Griet Cattaert
Jozef Pacolet

KATHOLIEKE
UNIVERSITEIT
LEUVEN

Alcoholgebruik naar leeftijd in België

*Analyse van het alcoholgebruik in de recente gezondheidsenquêtes en
gezinsbudgetenquêtes*

Griet Cattaert
Jozef Pacolet

Projectleiding: Prof. dr. Jozef Pacolet

Onderzoek in opdracht van de VAD Vereniging voor Alcohol en andere
drugproblemen

September 2003

Hoger instituut
voor de arbeid

VOORWOORD

Economen hebben (ook?) op het vlak van statistieken een slechte reputatie. Van hen wordt schertsend gezegd dat wanneer zij geen statistieken hebben over een bepaald fenomeen, zij die statistieken creëren. Verder gaat het verhaal dat een econometist een avond zijn huissleutel verloren had en hij begint te zoeken voor zijn deur. Zijn buur die dat opmerkt komt hem ter hulp en samen beginnen zij te zoeken in het licht van de straatlamp. Na een tijdje vruchteloos zoeken vraagt de buur aan de econometist of hij zeker is dat hij die sleutels daar verloren heeft. Antwoordt de econometist: nee, maar hier is er tenminste meer licht.

Over alcoholgebruik en -misbruik is de gezondheidsenquête een voor de hand liggende bron, maar de cijfers en resultaten kloppen niet met de macrocijfers. Daarom gingen wij via nogal wat manipulaties andere cijfers zoeken in de huishoudbudgetenquête. Hiervoor zijn nogal wat manipulaties van het basismateriaal noodzakelijk geweest, waardoor het alcoholgebruik per persoon een geconstrueerd cijfer is, vergelijkbaar te maken met de macrocijfers. De resultaten tussen beide methoden blijven uit elkaar liggen, roepen het vermoeden van onderschatting op in de gezondheidsenquête, en roepen vragen op naar verdere analyses (bijvoorbeeld over de mate dat deze discrepantie ook in het buitenland wordt geobserveerd).

Dit rapport is een tweede opdracht voor de Vereniging voor alcohol- en andere drugproblemen om de omvang van alcoholgebruik en -misbruik in kaart te brengen, ditmaal met specifieke aandacht voor het leeftijdprofiel van het drankgebruik.

Wij hebben de meest recente beschikbare versies van respectievelijk de gezondheidsenquête en de huishoudbudgetenquête gebruikt om deze analyse te maken. Griet Cattaert heeft met enthousiasme en creativiteit deze omvangrijke databanken bruikbaar gemaakt voor een overzichtelijke analyse die voorbeeldig beloofd te worden voor verder onderzoek ter zake. Want deze meer gedetailleerde analyses bevestigen onze eerste analyses, maar roepen tevens nog nieuwe vragen op. Voor sommige aspecten, onder meer het drankgebruik buitenshuis, of van bepaalde

deelgroepen als jongeren en ook ouderen, zijn de gehanteerde enquêtes nog te rudimentair gebleken. Maar het zou dwaas geweest zijn om in het licht van de beschikbare gegevens niet een deeltje van de antwoorden te gaan zoeken.

Wij danken de VAD voor de geboden onderzoeksmogelijkheden en zijn staf in het bijzonder voor de uitnodiging tot deze analyse en de aanmoediging tot verdere uitdieping van de analyses. De wisselwerking tussen het wetenschappelijk onderzoek en het zoeken naar actierelevante parameters blijft alvast voor de onderzoeker een leerrijke zometer aangename ervaring. Wij zijn ervan overtuigd dat dit materiaal hun informatieacties en -campagnes naar het grote publiek nuttig kan inspireren, maar dat daarmee zowel de sector (van drankproducenten zelfs) als de overheid ook verder van belangrijke nieuwe informatie wordt voorzien. Misschien is dit nog teveel een eenrichtingsverkeer aan het worden, want als onderzoeker zijn wij ervan overtuigd dat beleidsinformatie, en statistiek - want dat is in feite dit rapport - in eerste instantie een publieke opdracht moet zijn. Wij danken alvast het WIV en het NIS voor het ter beschikking stellen van de basisinformatie uit hun enquêtes. Wij hopen dat via het gebruik van deze informatie voor deze probleemstelling, het ook voor hen inspirerend kan zijn om hun databanken en enquêtes verder te verfijnen en te blijven ter beschikking stellen voor het wetenschappelijk onderzoek. De VAD heeft hiertoe alvast een belangrijke stimulans gegeven.

Prof. dr. Jozef Pacolet
Hoofd Sector Sociaal en Economisch Beleid

INHOUD

Lijst van afkortingen	ix
Hoofdstuk 1/ Resultaten gezondheidsenquête 2001	1
1. Consumptiepatronen van alcoholische dranken	1
1.1 Maatstaven	1
1.2 Alcoholgebruik en -misbruik	2
1.2.1 WGO-norm	2
1.2.2 Piekdrinken	4
1.2.3 CAGE-instrument	5
2. Alcoholgebruik volgens de gezondheidsenquête	5
2.1 Inleiding	5
2.2 Consumptie van alcoholische dranken	6
2.3 Piekdrinken	7
2.4 Dagelijkse consumptie van alcohol	9
2.5 Consumptie per week	12
2.5.1 Naar gewest	13
2.5.2 Naar geslacht	13
2.5.3 Naar leeftijd	14
2.5.4 Naar opleidingsniveau	21
2.5.5 Naar equivalent inkomen	24
2.5.6 Naar beroepsstatuut	26
2.6 Problematisch alcoholgebruik volgens CAGE-instrument	28
2.7 Roken en drinken	30
2.8 Druggebruik en alcoholgebruik	32
3. Samenvatting en vergelijking resultaten gezondheidsenquête met macrogegevens	34
3.1 Samenvatting gezondheidsenquête 2001	34

3.2	Macrogegevens	36
3.2.1	Bestedingen Nationale Rekeningen, Cijfers OESO en cijfers Federale Belastingadministratie	37
3.2.2	Vergelijk totaal verbruik volgens gezondheidsenquête en macrogegevens	39
Hoofdstuk 2/ Het huishoudbudgetonderzoek: methodologie		41
1.	Evolutie van het huishoudbudgetonderzoek	41
2.	Beperkingen van het huishoudbudgetonderzoek	42
2.1	Alcoholuitgaven omzetten naar hoeveelheden	42
2.2	Individualisering van het alcoholbudget	46
2.2.1	Verbruikseenheden	47
2.2.2	Verdeelsleutel om totale alcoholconsumptie toe te wijzen aan de individuele leden	48
2.3	Alcoholuitgaven in de horeca	52
Hoofdstuk 3/ Huishoudbudgetonderzoek 1978-1979 en 1987-1988		55
1.	Evolutie uitgaven alcohol 1978-2000	55
2.	Huishoudbudgetonderzoek 1987-1979 en 1987-1988	57
Hoofdstuk 4/ Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996		73
1.	Consumptie uitgedrukt in uitgaven per jaar	73
2.	Consumptie uitgedrukt in liters pure alcohol per jaar	78
2.1	Evolutie consumptieprijzen	78
2.2	Gemiddeld verbruik per huishouden	79
2.3	Consumptie per capita op basis van gegevens per huishouden	80
2.4	Individualisering van de alcoholconsumptie	81
2.4.1	Naar leeftijd	83
2.4.2	Naar sociaal statuut	87
2.4.3	Naar uitgaven aan tabak	91
2.4.4	Naar inkomen	94
Hoofdstuk 5/ Huishoudbudgetonderzoek 2000		99
1.	Consumptie uitgedrukt in uitgaven per jaar	99

2. Consumptie uitgedrukt in liters alcohol per jaar	103
2.1 Gemiddeld verbruik per huishouden	103
2.2 Consumptie per capita	104
2.3 Individualisering van de alcoholconsumptie	105
2.3.1 Naar leeftijd	108
2.3.2 Naar sociaal statuut	113
2.3.3 Naar uitgaven aan tabak	117
2.3.4 Naar inkomen	120
2.3.5 Naar uitgaven geneesmiddelen	122
3. Schatting alcoholgebruik in horeca	123
3.1 Relatie uitgaven alcohol in winkels en horeca-uitgaven in huishoudbudgetonderzoek 2000	123
3.2 Schatting van de verhouding alcoholuitgaven in winkels tot alcoholuitgaven horeca	125
3.2.1 Totaal alcoholverbruik naar gewest	126
3.2.2 Totaal alcoholverbruik naar leeftijd	127
Hoofdstuk 6/ Samenvatting en suggesties verder onderzoek	133
1. Vergelijking van de resultaten	133
1.1 Uitgedrukt in liters pure alcohol per jaar	133
1.2 Percentage probleemdrinkers en risicodrinkers	135
2. Verdere onderzoeksvragen	137
Bijlagen	139
Bijlage 1 / Volumematen	141
Bijlage 2 / Beschrijving steekproef huishoudbudgetonderzoek 1995-1996	142
Bijlage 3 / Beschrijving steekproef huishoudbudgetonderzoek 2000	148
Bijlage 4 / Alcohol consumptie volgens OECD Health Data 2002	154
Bibliografie	157

LIJST VAN AFKORTINGEN

CBB	Confederatie van Belgische Brouwerijen
EU	Europese Unie
HIVA	Hoger Instituut voor de Arbeid
hl	Hectoliter
ICAP	International Centre for Alcohol Policies
ml	Milliliter
NIAAA	National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism
NIDA	National Institute on Drug Abuse
NIS	Nationaal Instituut voor de Statistiek
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
VAD	Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen
WGO	Wereldgezondheidsorganisatie
WIV	Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid

HOOFDSTUK 1

RESULTATEN GEZONDHEIDSENQUÊTE 2001

1. Consumptiepatronen van alcoholische dranken

1.1 Maatstaven

Alcoholische dranken betreffen alle dranken die meer dan een zeer laag (meer dan 0,2%) gehalte ethanol bevatten. Doorgaans wordt een onderscheid gemaakt tussen drie groepen alcoholische dranken; sterke drank, wijn en bier (Degreef & Pacolet, 2003). In onderstaande tabel worden de eigenschappen van de verschillende soorten alcoholhoudende dranken opgenomen ten einde vergelijking mogelijk te maken. Om de alcoholconsumptie te beschrijven wordt steeds uitgegaan van de gelijkheid dat 1 ml=1 cc alcohol=0,8 gram en dat 1 drankeenheid 10 gram alcohol telt (zie ook bijlage 1).¹

Tabel 1.1 Volume en alcoholgehalte van verschillende alcoholhoudende dranken bij een gemiddeld standaard horecaglas

Dranksoort	Alcoholgehalte	Volume van een standaardglas (ml)	Alcoholgehalte per glas	
			ml	gram
Sterke drank	18-44%	35	12	10
Wijn	10-12%	100	12	10
Bier	4-5%	250	12	10

Bron: Van de Wiel A., 1996, p. 1

¹ Het 'alcoholmassagehalte' van een mengsel van water en alcohol is de verhouding tussen de massa van de zuivere alcohol, (ethanol) die dit mengsel bevat, en de totale massa van dit mengsel. Het symbool voor het alcoholmassagehalte is '%mas'. Het 'alcoholvolumegehalte' van een mengsel van water en alcohol is de verhouding tussen het volume zuivere alcohol (ethanol) bij een temperatuur van 20°C dat dit mengsel bevat, en het totale volume van het mengsel bij diezelfde temperatuur. Het symbool van het alcoholvolumegehalte is '%vol'.

1.2 Alcoholgebruik en -misbruik

Waar ligt de grens tussen alcoholgebruik en alcoholmisbruik, tussen niet-probleematisch en problematisch gebruik? In de literatuur circuleren er verschillende definities van wat als alcoholmisbruik bestempeld kan worden. De grens tussen niet schadelijk en schadelijk gebruik is volgens externe experts afhankelijk van een aantal factoren: het geslacht en de leeftijd van de drinkende persoon (English et al., 1995), het drinkpatroon (Single & Wortley, 1993), de culturele achtergrond (Room, 1989) de individuele gevoeligheid, het drinkmotief en de drinksituatie. Om het schadelijk gebruik te kunnen inschatten, moet er dus een norm gesteld worden die kan leiden tot een grens. In het verdere verloop van de studie zal de WGO-norm steeds als grens gebruikt worden om het probleemdrinken in te schatten. De WGO-norm houdt enkel rekening met de geconsumeerde hoeveelheid om het probleemdrinken in te schatten. Probleemdrinken wordt in de meeste studies (o.a. Aertgeerts, 2000; Ministerie Volksgezondheid in Nederland, 2000) omschreven als 'het optreden van lichamelijke, psychische of sociale problemen samenhangend met het regelmatig gebruik van alcohol'. De hoeveelheid alcohol die geconsumeerd wordt is dus van ondergeschikt belang. Bij het lezen van de studie moet men de resultaten van het percentage probleemdrinkers steeds in het licht zien van de door ons gestelde definitie van probleemdrinken.

Naast de geconsumeerde hoeveelheid is ook de regelmaat van het drinken van belang. In de gezondheidsenquête vinden we vragen terug die verwijzen naar de momenten waarop gedronken wordt. Deze resultaten worden opgenomen in het eerste hoofdstuk. In de gezondheidsenquête van 2000 werden ook de vragen opgenomen van de CAGE-vragenlijst, een internationaal gebruikte methode om alcoholmisbruik op te sporen.

1.2.1 WGO-norm

De WGO hanteert een norm die gebaseerd is op de hoeveelheid geconsumeerde alcohol per dag, rekening houdende met het geslacht van de drinkende persoon. De WGO spreekt van schadelijk drankgebruik wanneer de geconsumeerde hoeveelheid alcohol in het bloed een psychomotorische verzwakking aantoont. Deze zou bij mannen optreden vanaf 6 glazen alcohol per dag en bij vrouwen vanaf 4 glazen per dag.

Tabel 1.2 Laag, medium, hoog en zeer hoog risico van het dagelijks consumptieniveau voor mannen en vrouwen op het vlak van lange termijn risico's of ziekten

	Laag risico	Medium risico	Hoog risico	Zeer hoog risico
<i>In gram</i>				
Man	1-40	41-60	61-100	>100
Vrouw	1-20	21-40	41-60	>60
<i>In ml pure alcohol</i>				
Man	1-48	49-72	73-120	>120
Vrouw	1-24	25-48	49-72	>72
<i>In glazen</i>				
Man	1-4	4,1-6	6,1-10	>10
Vrouw	1-2	2,1-4	4,1-6	>6

Bron: World Health Organization, 2000, p. 54

De WGO gaat er vanuit dat vrouwen door hun lichaamsbouw (hun lager gemiddeld gewicht en hun hoger vetgehalte) een lagere hoeveelheid alcohol nodig hebben om het intoxicatieniveau te bereiken: 41 gram (of meer dan 4 glazen) t.o.v. 61 gram (of meer dan 6 glazen) bij mannen. De WGO vertrekt bij deze definitie van de hoeveelheid geconsumeerde alcohol uitgedrukt in gewicht. Zo is internationale vergelijking mogelijk aangezien niet alle landen een glas even groot is (Cattaert & Pacolet, 2002).

In het verdere verloop van deze studie zullen we volgende categorieën van alcoholverbruik onderscheiden:

- De geheelonthouder die geen druppel alcohol tot zich neemt (0 glazen per dag of 0 liter pure alcohol per jaar);
- De matige drinker met een laag risico op negatieve gevolgen waarbij
 - Mannen niet meer dan 4 glazen alcohol per dag drinken (niet meer dan 17,5 liter pure alcohol per jaar);
 - Vrouwen niet meer dan 2 glazen alcohol per dag drinken (niet meer dan 10 liter pure alcohol per jaar);
- De risicodrinker met een medium risico op negatieve gevolgen waarbij
 - Mannen meer dan 4 glazen maar niet meer dan 6 glazen alcohol per dag drinken (tussen 17,5 en 26 liter pure alcohol per jaar);
 - Vrouwen meer dan 2 glazen maar niet meer dan 4 glazen alcohol per dag drinken (tussen 10 en 17,5 liter pure alcohol per jaar);
- De schadelijke drinker met een hoog risico op negatieve gevolgen waarbij
 - Mannen meer dan 6 glazen alcohol per dag drinken (meer dan 26 liter pure alcohol per jaar);
 - Vrouwen meer dan 4 glazen alcohol per dag drinken (meer dan 17,5 liter pure alcohol per jaar).

Bij de groep schadelijke drinkers hebben we nog een onderscheid gemaakt tussen een hoog risico en een zeer hoog risico op negatieve gevolgen. De zeer risicovolle drinker bij de mannen drinkt meer dan 9 à 10 glazen per dag (meer dan 40 liter pure alcohol per jaar) en bij vrouwen meer dan 6 glazen per dag (meer dan 26 liter pure alcohol per jaar).

Tabel 1.3 Grenzen van niet schadelijk en schadelijk alcoholgebruik naar geslacht, uitgedrukt in glazen en liters pure alcohol

	Geheelont- houder	Matig drinker (laag risico)	Risico drinker (medium risico)	Schadelijk drinker (hoog risico)	Zeer risicovolle drinker (zeer hoog risico)
<i>Man</i>					
Aantal glazen per dag	0	0,1-4	4,1-6	6,1-10	>10
Aantal glazen per week	0	0,1-28	28,1-42	42,1-70	>70
Aantal liters pure alcohol per jaar	0	0,1-17,5	17,51-26	26,1-40	>40
<i>Vrouw</i>					
Aantal glazen per dag	0	0,1-2	2,1-4	4,1-6	>6
Aantal glazen per week	0	0,1-14	14,1-28	28,1-42	>42
Aantal liters pure alcohol per jaar	0	0,1-10	10,1-17,5	17,51-26	>26

Bron: Gebaseerd op de WGO-norm

Wanneer we in deze studie spreken van ‘probleemdrinken’ dan doelen we op de drinker met een hoog tot zeer hoog risico (de 2 hoogste categorieën van alcoholgebruik in bovenstaande tabel). Wanneer we het hebben over de ‘risicodrinker’ dan hebben we het over de risicodrinker met medium tot zeer hoog risico (de 3 hoogste categorieën in bovenstaande tabel).

1.2.2 Piekdrinken

Naast de hoeveelheid geconsumeerde alcohol, is probleemdrinken ook verbonden met de regelmaat, de momenten waarop gedronken wordt. In de gezondheids-enquêtes van 1997 en 2001 wordt gepeild naar het alcoholgebruik in de werkweek en in het weekend. Er is ook een vraag opgenomen die een indicatie geeft van het piekdrinken; ‘het consumeren van alcohol om zichzelf zo snel mogelijk dronken te maken’ (ICAP Report, 1997); ‘hoe vaak heeft u de afgelopen zes maanden zes glazen of meer op 1 dag gedronken?’.

Gezondheidsorganisaties (o.a. WGO, het NIAAA en het NIDA) hebben in het verleden reeds verschillende pogingen gedaan om tot een eenduidige formele en kwantitatieve definitie te komen van wat onder piekdrinken moet verstaan wor-

den (Cattaert & Pacolet, 2001). Bij het definiëren van binge drinking moet naast de geconsumeerde hoeveelheid ook de tijdspanne en de context waarin gedronken wordt, in overweging genomen worden. In een studie die gepubliceerd werd door de 'Harvard School of Public Health Study on Alcohol' maakt men een onderscheid tussen mannen en vrouwen; men spreekt bij mannen over 'piekdrinken' wanneer ze 5 of meer glazen alcohol op rij drinken, en bij vrouwen als ze 4 glazen of meer achter elkaar drinken. De vraag opgenomen in de gezondheidsenquête peilt niet specifiek naar het geconcentreerd drinken op 1 moment; er wordt gevraagd naar het voorkomen van overmatig drinken gespreid over een hele dag. De gezondheidsenquête geeft dus enkel een indicatie van piekdrinken in zijn ruime definitie.

1.2.3 CAGE-instrument

In de gezondheidsenquête van 2001 werden nieuwe vragen opgenomen om een inschatting te kunnen maken van het problematisch alcoholgebruik. Het WIV vertrok hiervoor van de CAGE-vragenlijst. Dit instrument, ontwikkeld in 1970 door onderzoekers van de University of North Carolina en in het verleden vooral gebruikt in de medische wereld, bestaat uit een combinatie van vier vragen die gebruikt kunnen worden bij het opsporen van problematisch alcoholgebruik. De volgende vier ja-nee-vragen vormen het CAGE-instrument:

- Heeft u ooit de nood gevoeld om minder te drinken? (Cut)
- Heeft u het ooit moeilijk met de kritiek op uw drinken? (Annoyed)
- Heeft u zich ooit schuldig gevoeld omwille van uw drinkgedrag? (Guilty)
- Heeft u ooit alcohol gedronken om 's morgens echt wakker te worden? (Eye-opener)

Van zodra positief wordt geantwoord op minstens 2 van de 4 vragen, dan wordt gesproken van een mogelijke alcoholverslaving (is in 90% van de gevallen een juiste indicatie van alcoholafhankelijkheid) (Mayfield et al., 1974).

2. Alcoholgebruik volgens de gezondheidsenquête

2.1 Inleiding

In 2001 werd voor de tweede keer (eerste keer in 1997) de gezondheidsenquête georganiseerd door het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid. De vragenlijst bevatte drie onderdelen: een vragenlijst op het niveau van het huishouden, een individuele mondelinge vragenlijst en een individuele schriftelijke vragenlijst (in te vullen vanaf 15 jaar). De consumptie van alcohol werd in de individuele schriftelijke vragenlijst bevraagd. Vergelijking van de resultaten van het alcoholgebruik van de gezondheidsenquête van 1997 met deze van 2001 moet met enige

voorzichtigheid gebeuren aangezien sommige vragen of vraagonderdelen gewijzigd werden.

In de gezondheidsenquête van 2001 werden 12 111 personen via een gestructureerd interview aan huis bevraagd. Deze werden bij toeval uit alle inwoners van België gekozen (personen ingeschreven in het Rijksregister kwamen voor selectie in aanmerking). In totaal werden 5 530 huishoudens bevraagd, waarvan een derde alleenstaanden waren. 16% van de respondenten was jonger dan 15 jaar. 91% van de respondenten ouder dan 15 jaar gaf een antwoord op de vraag of hij/zij alcoholische dranken consumeerde de afgelopen 12 maanden (antwoord ja of nee), en werd weerhouden voor verdere analyse van het alcoholgebruik.

We worden dus geconfronteerd met een non respons van 13%. Wanneer we naar het profiel kijken van de respondenten die geen antwoord gaven op de vragen rond alcohol, stellen we vast dat het vooral om jongeren (15 tot 24 jaar) en ouderen (+75 jaar) gaat. Ook personen uit het Brusselse Gewest zijn hier meer vertegenwoordigd, net als niet-Belgen, complexe huishoudens, lagergeschoolden, lage inkomensgezinnen en werklozen.

We zouden kunnen stellen dat de 'meest kwetsbare' groepen uit onze samenleving ondervertegenwoordigd zijn in de resultaten omdat zij een hoge non respons kennen.

Uit de gezondheidsenquête wordt in dit eerste hoofdstuk het alcoholgebruik bestudeerd naar leeftijd, naar regio, naar geslacht, naar opleidingsniveau, naar inkomen, naar beroepsstatuut en naar tabakgebruik.

2.2 Consumptie van alcoholische dranken

De resultaten van de gezondheidsenquête van 2001 tonen aan dat 81% van de populatie van minimum 15 jaar, en die antwoord gaven op de vraag, (88% van de mannen en 74% van de vrouwen) het jaar voorafgaand aan de enquête minstens één alcoholische drank geconsumeerd hebben. Wanneer we enkel de groep 25-55-jarigen eruit lichten dan stijgt dit percentage tot 86% (91% bij de mannen en 81% bij de vrouwen). Van de groep +55-jarigen heeft 72,5% (85% van de mannen en 62% van de vrouwen) alcohol geconsumeerd het jaar voorafgaand aan de enquête. De resultaten van de enquête die in 1997 werd gehouden, tonen duidelijk hogere percentages.

Tabel 1.4 Aantal personen (in %) dat aangaf in de loop van de afgelopen 12 maanden minstens één alcoholische drank te hebben gedronken, naar leeftijdscategorie, België en het Vlaamse Gewest, Gezondheidsenquête 1997 en 2001

	Gezondheidsenquête 1997 België	Gezondheidsenquête 2001 België	Gezondheidsenquête 2001 Vlaams Gewest
<i>+15-jarigen</i>			
Man	90	88	90
Vrouw	80	74	75
Totaal	85	81	82
<i>15-25-jarigen</i>			
Man	88	85	87
Vrouw	73	78	82
Totaal	83	81	85
<i>25-55-jarigen</i>			
Man	93	91	93
Vrouw	84	81	83
Totaal	88	86	88
<i>+55-jarigen</i>			
Man	83	85	84
Vrouw	69	62	60
Totaal	76	73	71

* Enkel de respondenten die antwoord gaven op de vraag of ze de afgelopen 12 maanden alcoholische dranken consumeerden, zijn weerhouden (91% van de respondenten ouder dan 15 jaar).

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 1997 en 2001, WIV

2.3 Piekdrinken

Onder piekdrinken of binge drinken wordt de consumptie verstaan van minstens 6 alcoholische dranken op minstens één dag per maand. 20% van de inwoners in België dronk in 2001, in de 6 maanden voor de enquête, minstens eenmaal per maand 6 glazen of meer alcohol op één dag (33% van de mannen en 8% van de vrouwen). In de groep 18- tot 55-jarigen ligt dit percentage op 25% (39% bij de mannen en 11% bij de vrouwen). Piekdrinken komt vaker voor bij jongeren dan bij ouderen. De leeftijdsgroep van 25 tot 34 jaar is hierbij koploper. Het piekdrinken nam tussen 1997 en 2001 toe van gemiddeld 18% tot gemiddeld 20%. We moeten hierbij wel opmerken dat de vraagstelling niet exact hetzelfde was in beide jaren.²

² In 1997 was de vraag 'Heeft u de voorbije zes maanden ooit op één dag 6 of meer glazen (eventueel verschillende) alcoholische dranken gedronken?' en 'Hoe vaak heeft u de voorbije zes maanden op één dag 6 of meer glazen (eventueel verschillende) alcoholische dranken gedronken?'. In 2001 was de vraag 'Heeft u in de afgelopen 6 maanden ooit op één dag 6 of meer glazen (eventueel verschillende) alcoholische dranken gedronken?' en 'Hoe vaak heeft u de afgelopen 6 maanden op één dag 6 of meer glazen (eventueel verschillende) alcoholische dranken gedronken?'.

Na correctie van leeftijd en geslacht blijft dit verschil significant, wat er op wijst dat er een stijging heeft plaats gevonden tussen 1997 en 2001 die niet toe te schrijven is aan gewijzigde samenstelling van de populatie in leeftijd en geslacht.

Tabel 1.5 Aantal personen (in %) dat aangaf de afgelopen zes maanden minstens eenmaal per maand 6 glazen of meer alcohol op eenzelfde dag te consumeren*, naar leeftijd en geslacht, België, 1997 en 2001

	1997			2001		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
15-24 jaar	30,4	6,9	18,5	33,2	12,1	22,6
25-34 jaar	31,6	7,8	19,6	39,7	11,6	25,5
35-44 jaar	35,1	7,9	22,0	38,6	8,9	23,7
45-54 jaar	36,6	6,6	22,0	37,8	9,9	23,8
55-64 jaar	19,7	3,8	12,3	29,2	8,5	19,0
65-74 jaar	9,3	3,3	6,1	17,3	3,6	9,7
+ 75 jaar	11,7	0,5	4,5	9,3	0,4	3,6
Totaal	29,2	6,3	17,8	32,6	8,4	20,1

* Enkel de respondenten die antwoord gaven op de vraag of ze de afgelopen 12 maanden alcoholische dranken consumeerden, zijn weerhouden (91% van de respondenten ouder dan 15 jaar).

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 1997 en 2001, WIV

In 2001 gaf 3,9% van de bevolking in België aan minstens 3 keer in de week minstens 6 glazen alcohol op één dag te drinken (6,2% van de mannen en 1,6% van de vrouwen). In België dronk dus minstens 2,44% van de mannen de afgelopen 6 maanden elke dag 6 glazen alcohol per dag. Volgens de WGO-normen betekent dit dan ook dat 2,44% van de mannelijke respondenten een schadelijk drinkpatroon zou kennen.

Tabel 1.6 Het voorkomen van overmatig drinken (6 glazen alcohol op 1 dag in de afgelopen zes maanden), naar geslacht en naar gewest, 2001

	België		Totaal	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
	Mannen	Vrouwen				
Drinkt nooit alcohol*	11,7	26,2	19,2	18,3	18,3	27,9
Drinkt, maar nooit 6 glazen op 1 dag	37,9	54,6	46,5	47,3	44,6	46,5
Minder dan 1 keer per maand 6 glazen op 1 dag	17,8	10,8	14,2	14,7	14,7	9,2
1 tot 3 keer per maand 6 glazen op 1 dag	12,0	4,1	7,9	7,7	9,1	5,9
1 tot 2 keer per week 6 glazen op 1 dag	14,4	2,7	8,3	8,7	8,5	5,5
Meer dan 3 keer per week 6 glazen op 1 dag	6,2	1,6	3,9	3,3	4,9	5,0
3 tot 4 keer per week 6 glazen op 1 dag	2,58	0,96	1,74	1,31	2,55	2,23
5 tot 6 keer per week 6 glazen op 1 dag	1,21	0,36	0,77	0,68	1,00	0,70
Elke dag 6 glazen op 1 dag	2,44	0,33	1,35	1,26	1,34	1,96

* Het percentage van personen die nooit drinken ligt hier hoger dan de resultaten op de vraag 'heeft u in de afgelopen 12 maanden, zelf al was het maar één keer, alcoholische dranken gedronken die voorkomen in de volgende lijst:...'. Dit komt omdat de respondenten die de vraag betreffende het overmatig drinken niet hebben beantwoord, buiten beschouwing worden gelaten. Alsook de respondenten die een tegenstrijdig antwoord gaven; zij die op de vraag of ze de afgelopen zes maanden ooit 1 keer meer dan 6 glazen alcohol dronken op één dag, nee antwoorden, maar wel een antwoord geven over de frequentie van dit overmatig drinkgedrag.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

2.4 Dagelijkse consumptie van alcohol

12% van de drinkende populatie (81% van de bevolking) van België gaf aan dagelijks alcohol te consumeren (15% van de mannen en 9% van de vrouwen).³ In het Brusselse Gewest consumeert 20% van de drinkende bevolking dagelijks alcohol, in het Waalse Gewest 13% en in het Vlaamse Gewest 11%. Wanneer de variabele 'regio' gekruist wordt met de variabele 'dagelijks drinken' dan blijkt uit de chikwadraattoets dat er een significant verband bestaat tussen beide variabelen. Bij de vergelijking tussen de gewesten moet echter rekening gehouden met het verschil in aantal vrouwen en mannen en het verschil in gemiddelde leeftijd tussen de verschillende gewesten. Mannen blijken namelijk vaker dagelijks te drinken, en het percentage dagelijkse drinkers stijgt ook met de leeftijd. Om na te gaan

³ Enkel de personen die aangaven de dat ze de voorbij 12 maanden minstens één alcoholische drank gedronken hadden, werden weerhouden. De percentages slaan dus niet op de gehele populatie ouder dan 15 jaar.

of ook de regio een verklarende variabele is bij de hoogte van het percentage dagelijkse drinkers, moet de invloed van de leeftijd en het geslacht bij de vergelijking van de regio's uitgeschakeld worden. Door het uitvoeren van een logistische regressie kan de invloed van meerdere variabelen tegelijkertijd gemeten worden. De analyse houdt in feite een 'ceteris paribus' hypothese in. Dat wil hier zeggen dat de invloed van de regio wordt bekeken op het percentage dagelijkse drinkers na gelijkenschakeling van leeftijd en geslacht in de verschillende regio's. Een logistische regressie-analyse geeft m.a.w. een beeld van de partiële invloed van de beschouwde variabele 'regio' waarbij indirecte correlaties worden uitgeschakeld. Uit de analyse blijkt dat na correctie van leeftijd en geslacht, enkel het verschil tussen het Vlaamse Gewest en het Brusselse Gewest en anderzijds het verschil tussen het Waalse Gewest en het Brusselse Gewest significant is voor wat betreft de proportie dagelijkse drinkers: het Brusselse gewest telt significant het meeste aantal dagelijkse drinkers.

In onderstaande tabel worden in tegenstelling tot de vroeger vermelde percentages het aandeel dagelijkse drinkers op de totale populatie weergegeven voor de verschillende gewesten. Het Brusselse Gewest kent duidelijk meer dagelijkse drinkers in vergelijking met de 2 andere gewesten, en mannen drinken vaker dan vrouwen.

Tabel 1.7 Percentage dagelijkse drinkers op de totale populatie, naar geslacht en naar gewest, 2001

	Man	Vrouw	Totaal
<i>Totale populatie¹</i>			
Vlaams Gewest	12,2	6,1	9,1
Waals Gewest	14,2	7,1	10,5
Brussels Gewest	17,4	11,6	14,4
België	13,3	6,9	9,9
<i>Drinkende populatie²</i>			
Vlaams Gewest	13,8	8,4	11,2
Waals Gewest	16,0	9,5	12,9
Brussels Gewest	22,9	17,5	20,3
België	15,1	9,5	12,5

- 1 Enkel de respondenten die antwoord gaven op de vraag of ze de afgelopen 12 maanden alcoholische dranken consumeerden (ja of nee), zijn weerhouden (91% van de respondenten ouder dan 15 jaar).
- 2 Enkel de respondenten die een positief antwoord gaven op de vraag of ze de afgelopen 12 maanden alcoholische dranken consumeerden (ja), zijn weerhouden (81% van de respondenten die de vraag hebben beantwoord).

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 1997 en 2001, WIV

Uit onderstaande tabel leidden we af dat de grootste groep dagelijkse drinkers terug te vinden is in de leeftijdsgroep van 45 tot 74 jaar. De gemiddelde leeftijd

van de dagelijkse drinker in België bedraagt 53 jaar, van de niet dagelijkse drinker 45 jaar. Een correlatieanalyse toont ons dat er een significant verband bestaat tussen de leeftijd en het al dan niet dagelijks drinken: hoe hoger de leeftijd, hoe vaker men dagelijks zal drinken.

Tabel 1.8 Percentage dagelijkse drinkers op de totale populatie, naar leeftijd en naar gewest, 2001

	België		Totaal	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
	Mannen	Vrouwen				
15-24 jaar	1,7	0,2	1,2	0,9	1,8	1,9
25-34 jaar	5,2	2,8	3,9	3,8	2,8	8,6
35-44 jaar	14,4	7,3	10,8	10,0	12,8	10,7
45-54 jaar	18,8	10,9	14,8	14,5	13,3	21,2
55-64 jaar	20,5	10,0	15,3	14,9	13,0	24,6
65-74 jaar	22,2	10,5	15,6	13,6	18,6	20,5
+75 jaar	15,3	7,3	10,3	6,8	15,4	18,7
Totaal	13,3	6,9	9,9	9,1	10,5	14,4

* Enkel de personen die geantwoord hebben op de vraag of ze de afgelopen 12 maanden alcoholische dranken hebben gedronken, zijn weerhouden (ja of nee vraag).

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 1997 en 2001, WIV

Wanneer we de mannen en de vrouwen tussen de 50 en de 64 jaar opsplitsen in een groep die nog wel betaald werk uitvoert en een groep die geen betaald werk uitvoert, dan stellen we vast dat bij de vrouwen het dagelijks drinken een samenhang kent met het al dan niet actief zijn op de arbeidsmarkt (17,3% t.o.v. 9,6%).

Tabel 1.9 Percentage dagelijkse drinkers in de leeftijdsgroep van 50 tot 64 jaar opgesplitst naar het uitoefenen van betaald werk, België, 2001

	Mannen		Vrouwen	
	Betaald werk	Geen betaald werk	Betaald werk	Geen betaald werk
<i>Procentueel aandeel</i>				
50-54 jaar	80,8	19,2	46,1	53,9
55-59 jaar	61,8	38,2	23,8	76,2
60-64 jaar	16,7	83,3	8,6	91,4
50-64 jaar	56,1	43,9	28,2	78,8
<i>Percentage dagelijkse drinkers</i>				
50-54 jaar	19,5	16,1	20,0	9,8
55-59 jaar	20,3	14,8	14,3	10,3
60-64 jaar	20,3	23,0	6,0	8,7
50-64 jaar	19,9	19,7	17,3	9,6

* Enkel de personen die geantwoord hebben op de vraag of ze de afgelopen 12 maanden alcoholische dranken hebben gedronken, zijn weerhouden (ja of nee vraag).

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 1997 en 2001, WIV

2.5 Consumptie per week

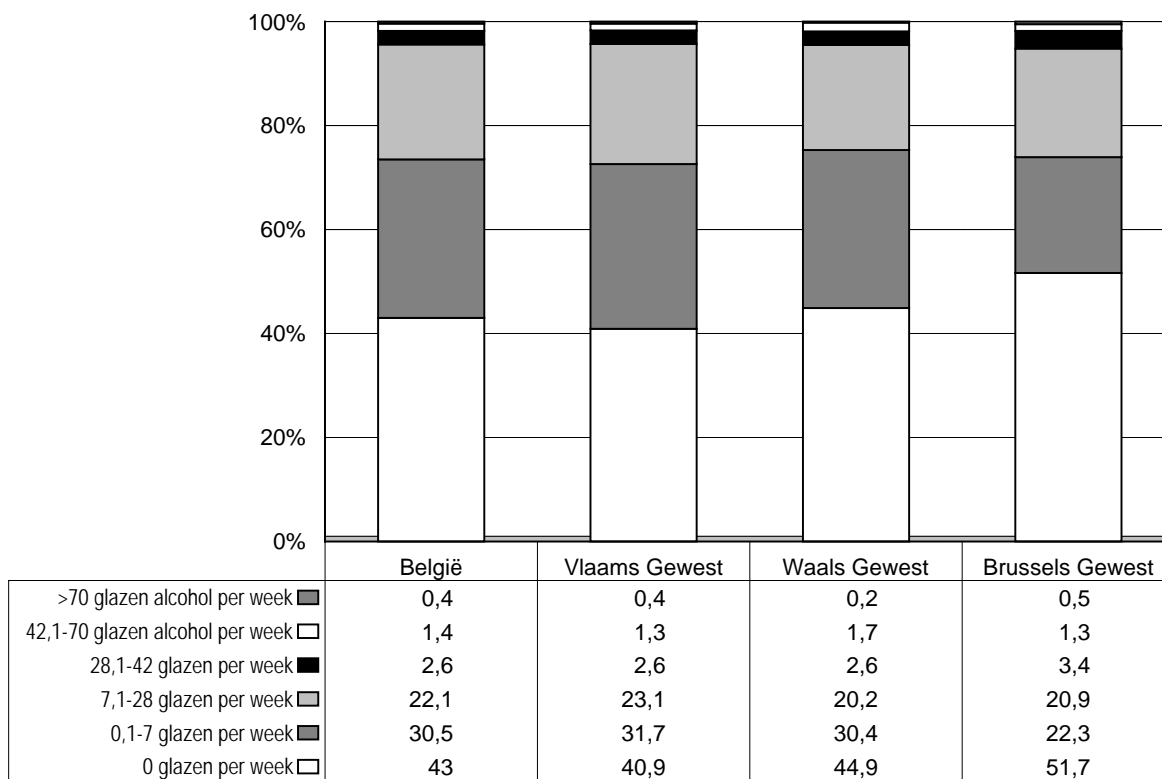
Door verschillende vragen in de vragenlijst van de gezondheidsenquête met elkaar te combineren, kan een inschatting gemaakt worden van het aantal glazen alcohol die geconsumeerd worden per week.⁴ In de resultaten van de 'consumptie per week' uitgedrukt in aantal glazen per week, worden enkel de respondenten weerhouden die een antwoord gaven op de vraag of ze de afgelopen 12 maanden alcoholische dranken gedronken hadden (ja of nee). Respondenten die de vraag niet invulden worden dus niet opgenomen in de verdere analyse.

Om na te gaan hoeveel personen een riskant drinkpatroon vertonen, hanteren we de WGO-norm waarbij de grens niet riskant/riskant drinkgedrag afhankelijk wordt gesteld van het optreden van mogelijke gezondheidsrisico's. De WGO spreekt van (een hoog) schadelijk drankverbruik wanneer de geconsumeerde alcohol in het bloed een psychosomatische verzwakking aantoot. Deze verzwakking zou bij mannen optreden bij gemiddeld 6 glazen per dag en bij vrouwen vanaf 4 glazen per dag (zie paragraaf 1).

⁴ Combinatie van de vragen 5, 6, 8 en 9: 'Hoeveel dagen van de week (maandag tot donderdag) drinkt u gewoonlijk alcoholische dranken?' vermenigvuldigen met het antwoord op de vraag 'Hoeveel glazen drinkt u gemiddeld gedurende de dagen van de week (maandag tot donderdag)' en hierbij opgeteld de vermenigvuldiging van de antwoorden op de vragen 'Tijdens hoeveel dagen van het weekend (vrijdag tot zaterdag) drinkt u gewoonlijk alcoholische dranken?' en 'Hoeveel glazen drinkt u gemiddeld tijdens de dagen van het weekend (vrijdag tot zondag)?'.

2.5.1 Naar gewest

In België werd door de bevolking ouder dan 15 jaar in 2001 gemiddeld 6,2 glazen alcohol per week geconsumeerd. Het Vlaamse Gewest was koploper met 6,4 glazen, dan volgde het Brusselse Gewest met 6,3 glazen en als laatste het Waalse Gewest met 5,9 glazen alcohol per week.

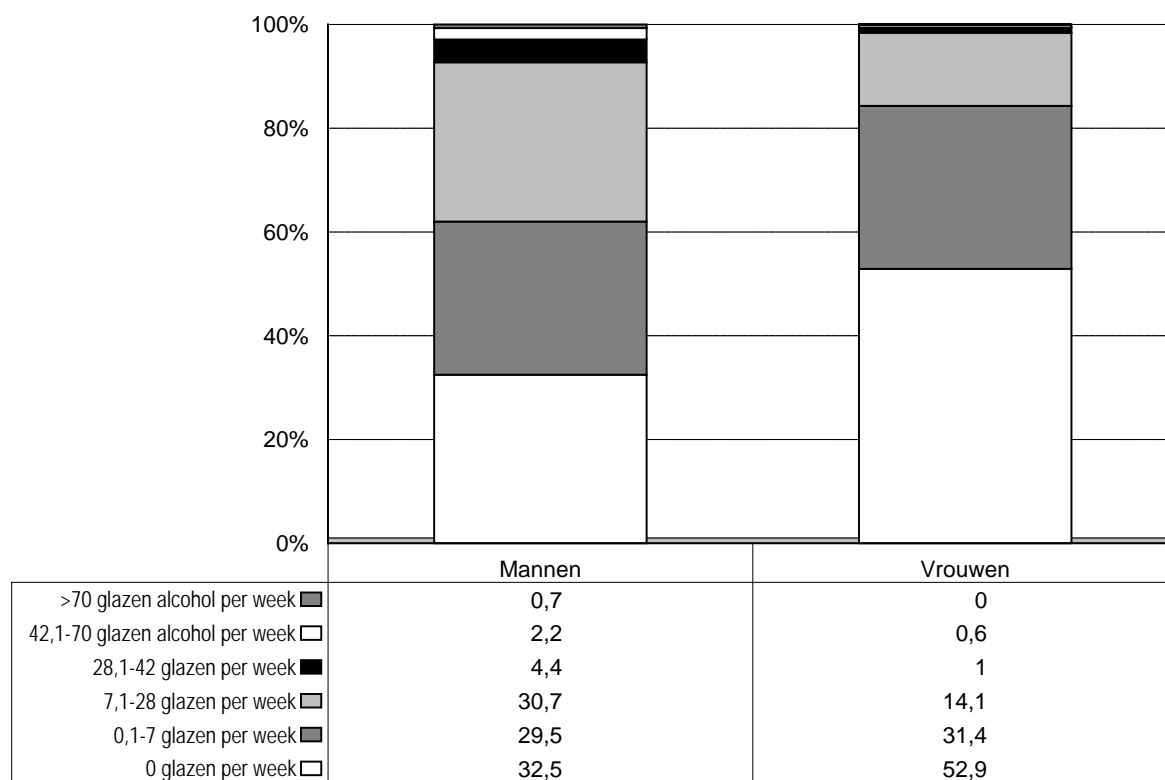

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête 2001, WIV

Figuur 1.1 Alcoholconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week, naar gewest, 2001

2.5.2 Naar geslacht

Mannen ouder dan 15 jaar drinken in België in 2001 gemiddeld 9 glazen alcohol per week, vrouwen 3,6. Door de WGO-normen te hanteren kunnen we stellen dat 2,9% van de mannelijke bevolking in België (meer dan 6 glazen per dag of 42 glazen per week) en 1,6% van de vrouwelijke bevolking (meer dan 4 glazen per dag of 28 glazen per week) als probleemdrukker kan beschouwd worden. Hier blijft evenwel het vermoeden bestaan van een onderrapportering, zoals wij die kunnen constateren uit een analyse van het huishoudbudgetonderzoek (zie ook vroegere VAD-studie; Cattaert & Pacolet, 2002).

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête 2001, WIV

Figuur 1.2 Alcoholconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week, naar geslacht, België, 2001

Zowel mannen als vrouwen drinken meer tijdens het weekend dan tijdens de werkweek.

Tabel 1.10 Gemiddelde consumptie tijdens de werkweek (maandag tot donderdag) en tijdens het weekend (vrijdag tot zondag), naar geslacht, België, 2001

	Man	Vrouw
Totaal aantal glazen week	9,03	3,61
Totaal glazen tijdens werkweek	3,55	1,37
Totaal glazen tijdens weekend	5,48	2,24

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête 2001, WIV

2.5.3 Naar leeftijd

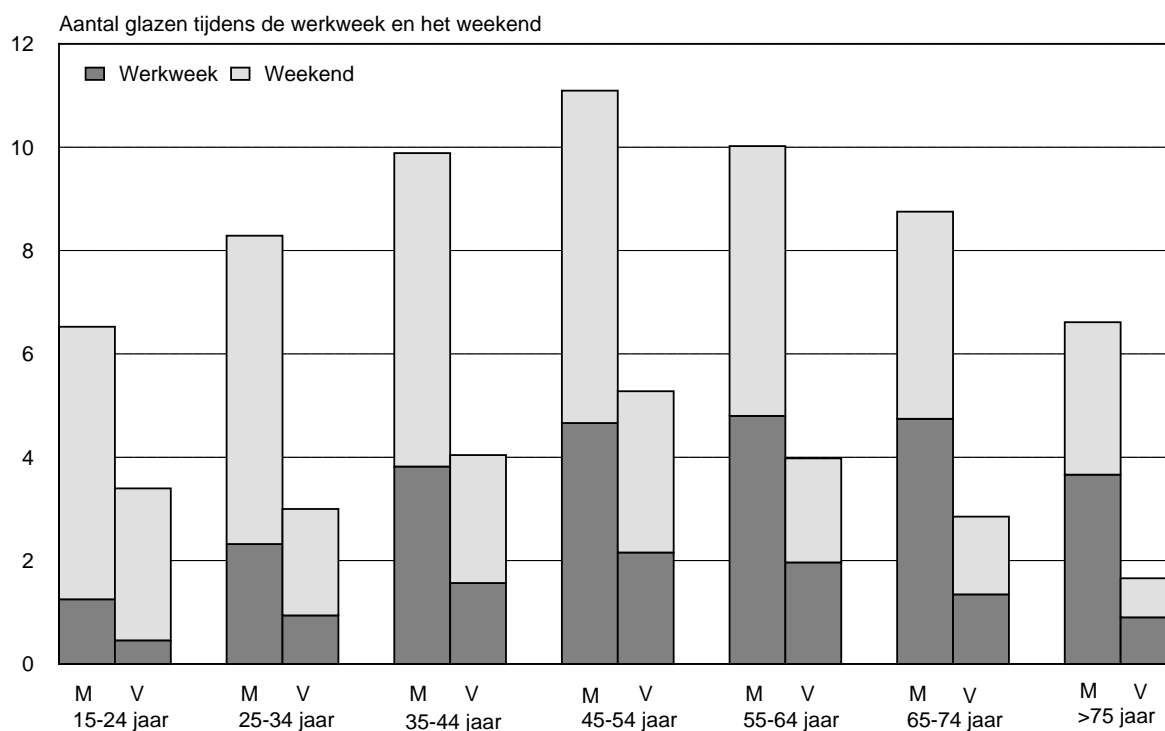
In onderstaande tabel vinden we de gemiddelde weekconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week naar leeftijdsgroep. De totale consumptie wordt opgesplitst naar het aantal geconsumeerde glazen tijdens de werkweek (maandag tot donderdag) en tijdens het weekend (vrijdag tot zondag). Gemiddeld drinkt de leeftijdsgroep van 45 tot 54 jaar het meeste aantal glazen per week (8,1 glazen) en

de leeftijdsgroep ouder dan 75 jaar het minste (3,5 glazen). We stellen vast dat de verhouding werkweekconsumptie/weekendconsumptie toeneemt met de leeftijd. De leeftijdsgroep van 15 tot 24 jaar zal bijna haar totale consumptie van de week consumeren tijdens het weekend, terwijl de 65-plussers verhoudingsgewijs meer alcohol consumeren tijdens de werkweek dan tijdens het weekend. Er kan geen significante correlatie gevonden worden tussen het totaal aantal geconsumeerde glazen per week en de leeftijd van de respondenten, maar er bestaat wel een significant positief verband tussen de leeftijd van de respondenten en de consumptie tijdens de werkweek en een significant negatief verband tussen de leeftijd en het aantal gedronken glazen tijdens het weekend.

Tabel 1.11 Gemiddeld aantal geconsumeerde glazen tijdens de werkweek (van maandag tot donderdag) en tijdens het weekend (vrijdag tot zondag), naar leeftijdscategorie, België, 2001

	15-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65-74 jaar	>75 jaar
Totaal week	5,0	5,6	7,0	8,1	7,0	5,5	3,5
Werkweek	0,9	1,6	2,7	3,4	3,4	2,9	1,9
Weekend	4,1	4,0	4,3	4,7	3,6	2,6	1,6

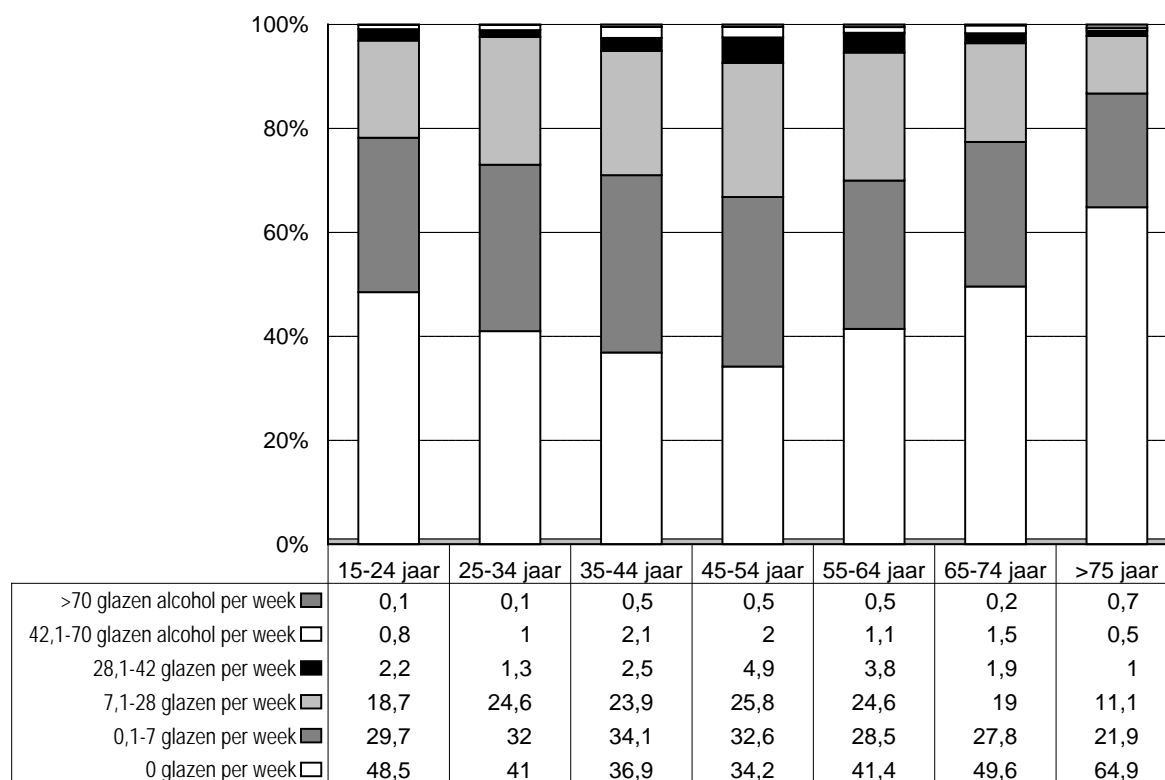
Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 1997 en 2001, WIV

Bron: Gemiddeld aantal geconsumeerde glazen in de week (maandag-donderdag) en tijdens het weekend (vrijdag-zondag), naar leeftijdscategorie en naar geslacht, België, 2001

Figuur 1.3 Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

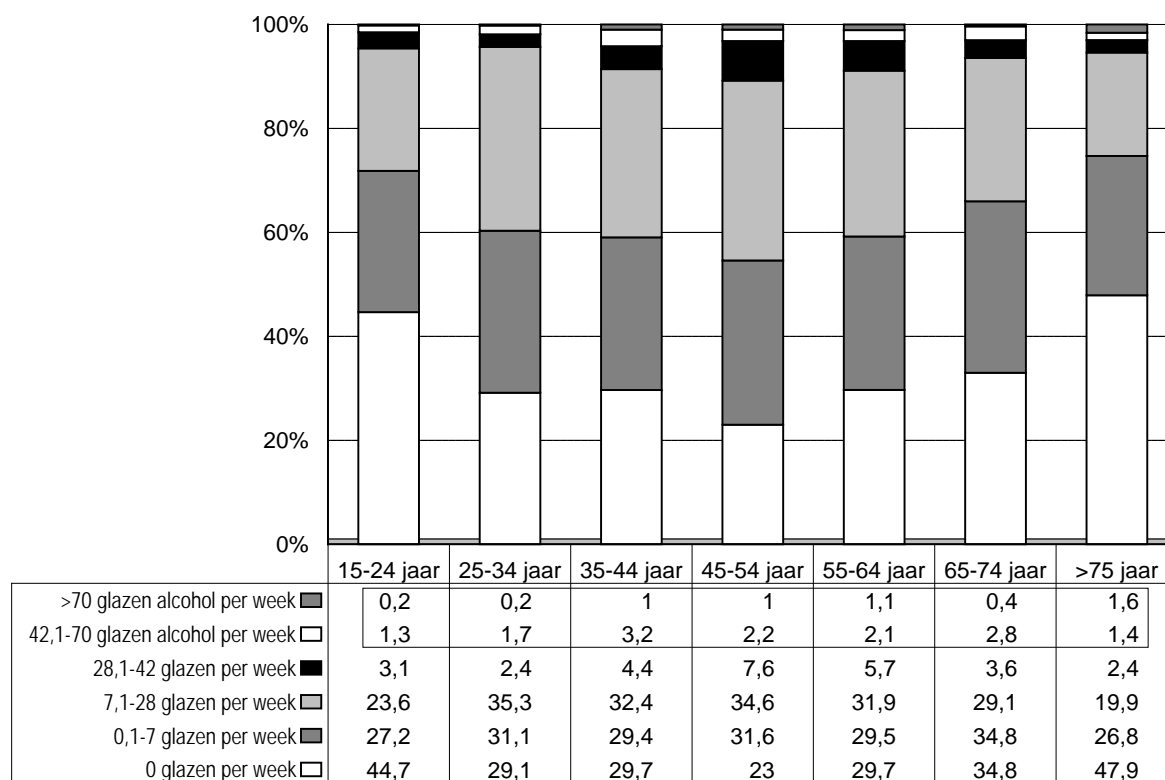
Het aandeel risicodrinkers is duidelijk het grootste in de leeftijdsgroepen van 35 tot 64 jaar. De groep tussen 45 en 54 jaar lijkt het grootste aandeel risicodrinkers te kennen, 7,4% personen in deze leeftijdscategorie drinkt 4 glazen of meer per dag. Deze leeftijdscategorie kent ook het laagste aandeel geheelonthouders, 34%.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Figuur 1.4 Alcoholconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week, naar leeftijdscategorie, België, 2001

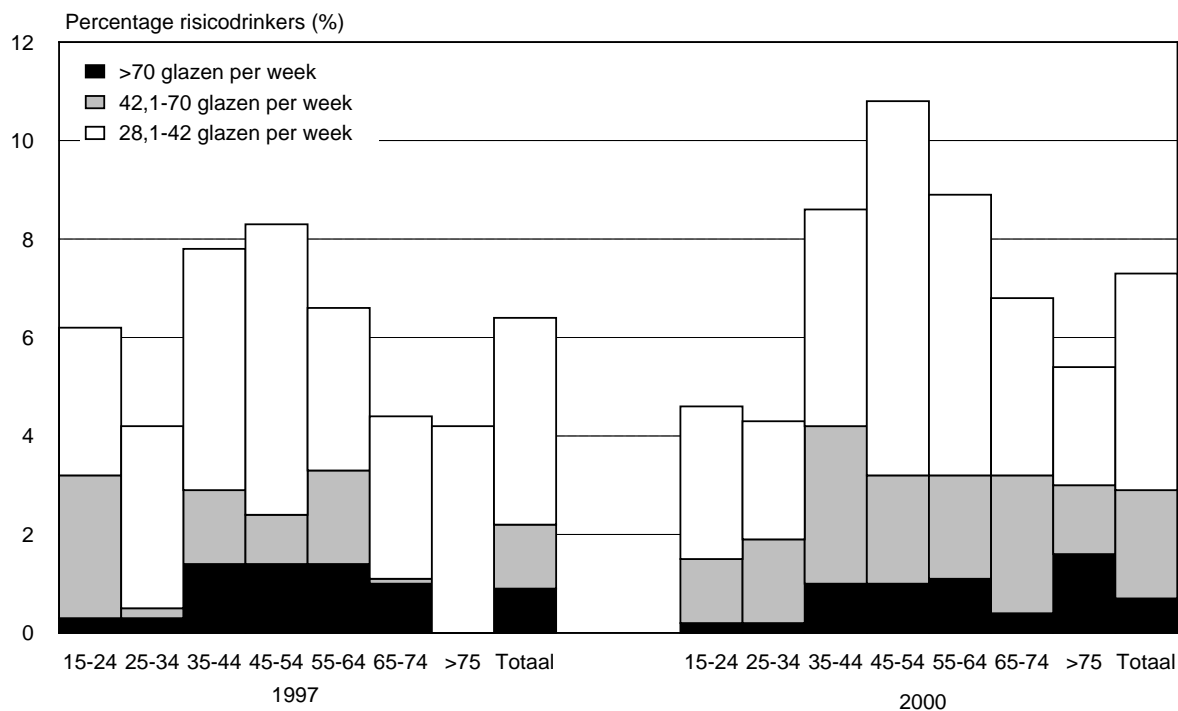
In onderstaande figuren wordt de alcoholconsumptie bekeken per leeftijdscategorie naar geslacht. Het percentage geheelonthouders is veel hoger bij de vrouwen dan bij de mannen, en dat in alle leeftijdscategorieën. Ook het percentage probleemdrinkers is bij de mannen hoger dan bij de vrouwen. Enkel in de leeftijdsgroep van 45 tot 54 jaar is het percentage probleemdrinkers procentueel hoger bij de vrouwen dan bij de mannen (respectievelijk 4,1% en 3,2%). Bij de mannen wordt de grootste groep probleemdrinkers gevonden bij de 35 tot 44-jarigen; 4,2% zou een probleemdrinker zijn in deze groep. Wanneer naar de hele groep risicodrinkers wordt gekeken (bij mannen vanaf 28 glazen per week, bij vrouwen vanaf 14 glazen per week) dan stellen we geen grote verschillen meer vast tussen mannen en vrouwen (zie figuren 1.6 en 1.8).

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Figuur 1.5 Alcoholconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week, naar leeftijdscategorie, mannen, België, 2001

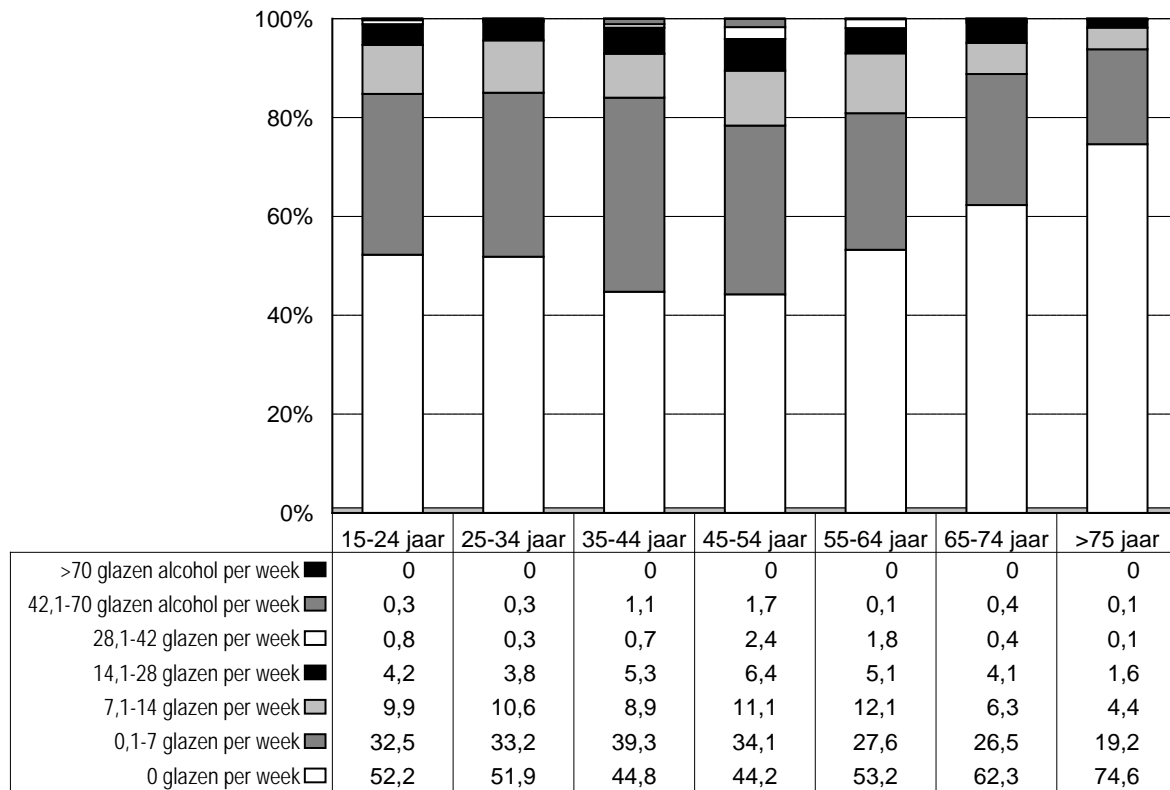
In 2001 waren er volgens de gegevens van de gezondheidsenquête gemiddeld 2,9% van de mannen in België probleemdrinker (meer dan 6 glazen per dag of 42 glazen per week), terwijl dit er in de gezondheidsenquête van 1997 2,2% waren. Het aandeel mannelijke risicodrinkers blijkt in 2001 ook veel hoger te liggen dan in 1997.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 1997 en 2001, WIV

Figuur 1.6 Procentueel aandeel mannelijke risicodrinkers per leeftijdscategorie in 1997 en 2001, België

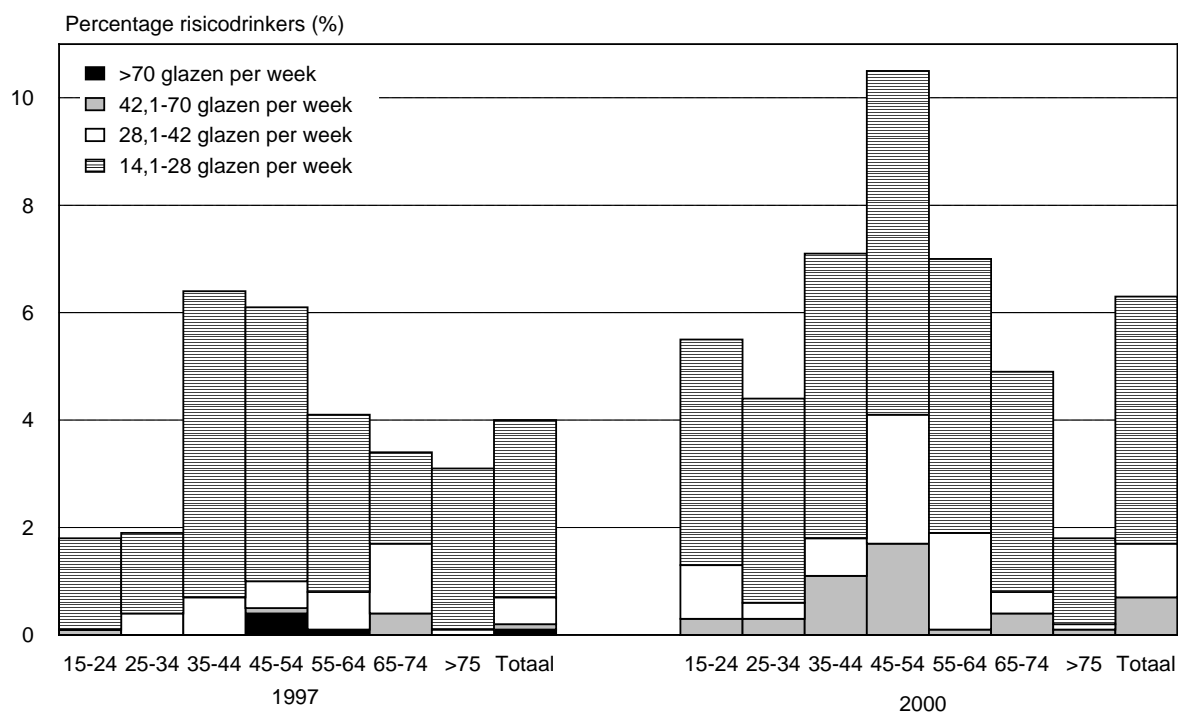
Bij de vrouwen vinden we de grootste groep probleemdrinkers terug bij de 45- tot 54-jarigen waar 4,1% probleemdrinker is. Deze leeftijdsgroep zou 10,5% risicodrinkers kennen (meer dan 14 glazen per week). De groep 75-plussers kent bijna geen probleemdrinkers.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Figuur 1.7 Alcoholconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week, naar leeftijdscategorie, vrouwen, België, 2001

De gezondheidsenquête van 1997 telde 0,7% probleemdrinkers bij de vrouwen (meer dan 28 glazen alcohol per week). In 2001 is dit percentage opgelopen tot 1,7%. Wanneer we ook de categorie opnemen die een matig risico drinkpatroon vertonen (tussen 2 tot 4 glazen per dag), dan tellen we in 1997 4% risicodrinkers en in 2001 6,3%. In beide gezondheidsenquêtes is het vooral de leeftijdsgroep tussen 35 en 54 jaar die een hoog percentage risicodrinkers kent.

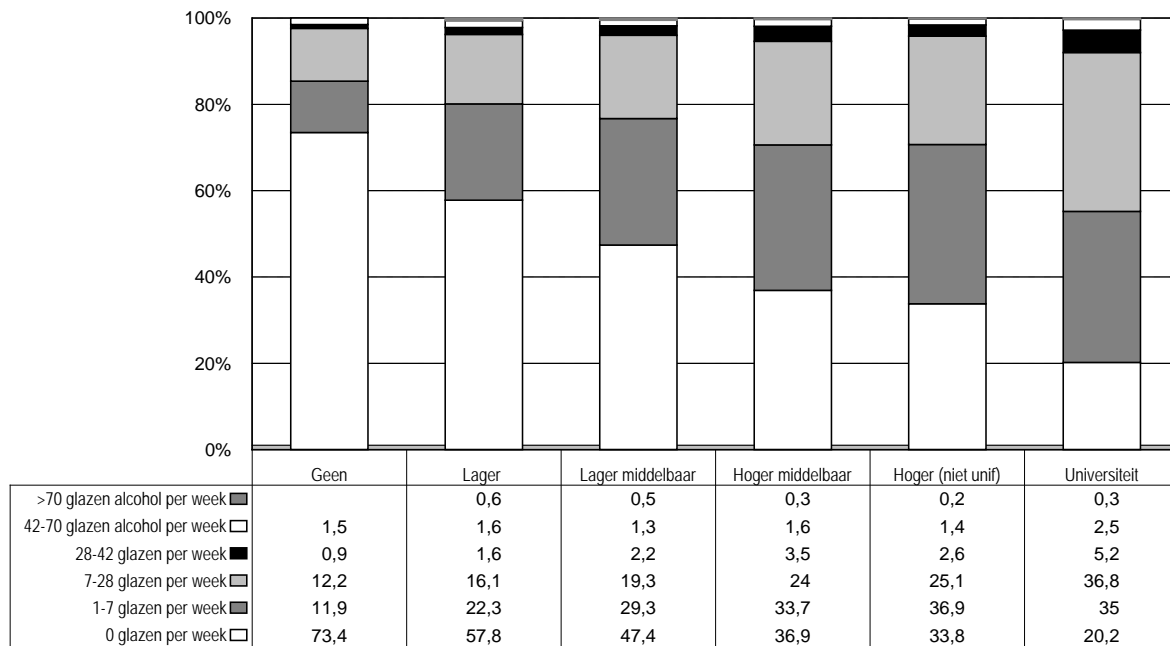
Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 1997 en 2001, WIV

Figuur 1.8 Procentueel aandeel vrouwelijke probleemdrinkers per leeftijdscategorie in 1997 en 2001, België

2.5.4 Naar opleidingsniveau

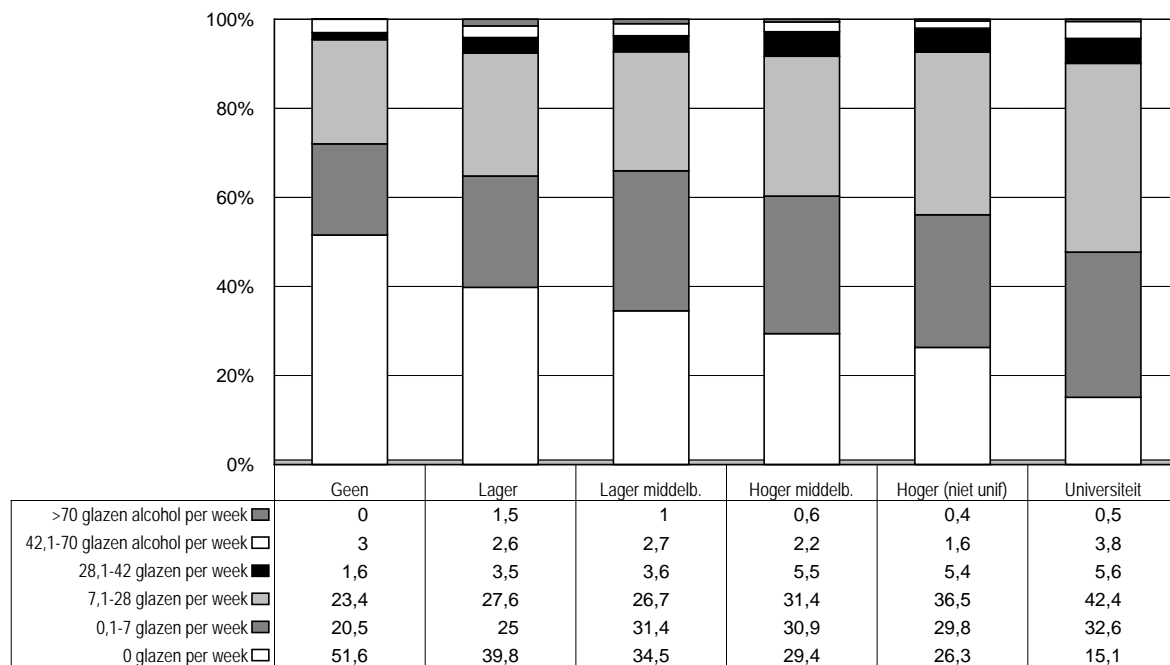
Om na te gaan of er een verband bestaat tussen het opleidingsniveau en het aantal gedronken alcoholische dranken per week, beperken we ons tot de respondenten ouder dan 15 jaar, die negatief hebben geantwoord op de vraag of ze nog voltijds dagonderwijs volgen. We onderscheidden voor het hoogst behaalde diploma 6 categorieën: geen diploma, lager onderwijs diploma, lager middelbaar, hoger middelbaar, hoger onderwijs buiten de universiteit en een universitair diploma. Een correlatieanalyse toont een positief verband tussen het opleidingsniveau en het aantal gedronken glazen (Pearson's correlatiecoëfficiënt=0,11 en significantie=0,000). Deze correlatie is zowel significant voor de mannen als voor de vrouwen.

Het probleemdrinken bij de mannen (meer dan 42 glazen per week) stijgt van 3% bij de personen zonder diploma tot 4,3% bij de universitair geschoolde mensen. Het risicodrinken (meer dan 28 glazen per week) stijgt tussen deze 2 groepen van 4,6% tot 9,9%. Bij de vrouwen is het verband tussen scholing en drinkgedrag nog sterker aanwezig dan bij de mannen. Het probleemdrinken bij vrouwen (meer dan 28 glazen per week) stijgt van 1% bij de vrouwen zonder scholing tot 5% bij de vrouwen met een universitaire scholing, terwijl het risicodrinken bij de vrouwen (meer dan 14 glazen per week) stijgt van 2,3% tot 14,5%.

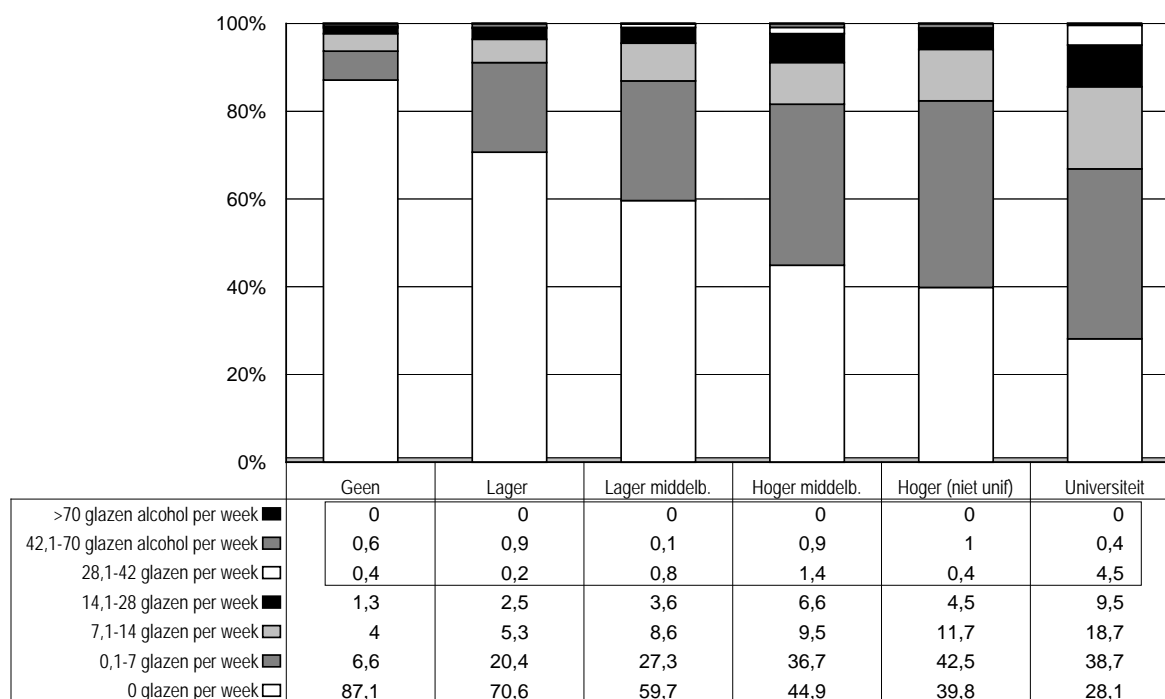
Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Figuur 1.9 Alcoholconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week, naar opleidingsniveau, België, 2001

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Figuur 1.10 Alcoholconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week, naar opleidingsniveau, Mannen, België, 2001

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Figuur 1.11 Alcoholconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week, naar opleidingsniveau, Vrouwen, België, 2001

Het opleidingsniveau is zowel positief gecorreleerd met de consumptie van alcohol tijdens de werkweek als tijdens het weekend. We stellen geen verband vast tussen het opleidingsniveau en de verhouding werkweekconsumptie/weekendconsumptie: zowel de lager geschoolden als de hoger geschoolden drinken gemiddeld meer tijdens het weekend dan tijdens de werkweek. Het verschil in gemiddelde consumptie tussen de hoger onderwijs geschoolden en de universitair geschoolden is significant, zowel bij de mannen als bij de vrouwen. Een directe verklaring hiervoor is niet te vinden.

Tabel 1.12 Gemiddeld aantal geconsumeerde glazen in de week (van maandag tot donderdag) en tijdens het weekend (vrijdag tot zondag), naar opleidingscategorie, naar geslacht, België, 2001

	Geen diploma	Lager onderwijs	Lager middelbaar	Hoger middelbaar	Hoger onderwijs (geen univ.)	Universiteit
<i>Mannen + Vrouwen</i>						
% aandeel bevolking	2,6%	18%	20,5%	32,0%	19,4%	7,5%
Totaal week	3,69	4,93	5,62	7,11	6,61	10,10
Werkweek	1,35	2,33	2,31	2,66	2,55	4,55
Weekend	2,34	2,61	3,31	4,45	4,06	5,55
<i>Mannen</i>						
% aandeel bevolking	2,1%	15,5%	20,9%	34,2%	17,9%	9,4%
Totaal week	7,07	8,76	8,49	9,62	9,53	12,26
Werkweek	2,46	4,19	3,45	3,59	3,70	5,75
Weekend	4,62	5,57	5,05	6,03	5,83	6,51
<i>Vrouwen</i>						
% aandeel bevolking	3,1%	20,2%	20,2%	29,9%	20,9%	5,7%
Totaal week	1,57	2,23	2,87	4,46	4,29	6,78
Werkweek	0,65	1,02	1,22	1,67	1,64	2,71
Weekend	0,92	1,22	1,65	2,78	2,65	4,07

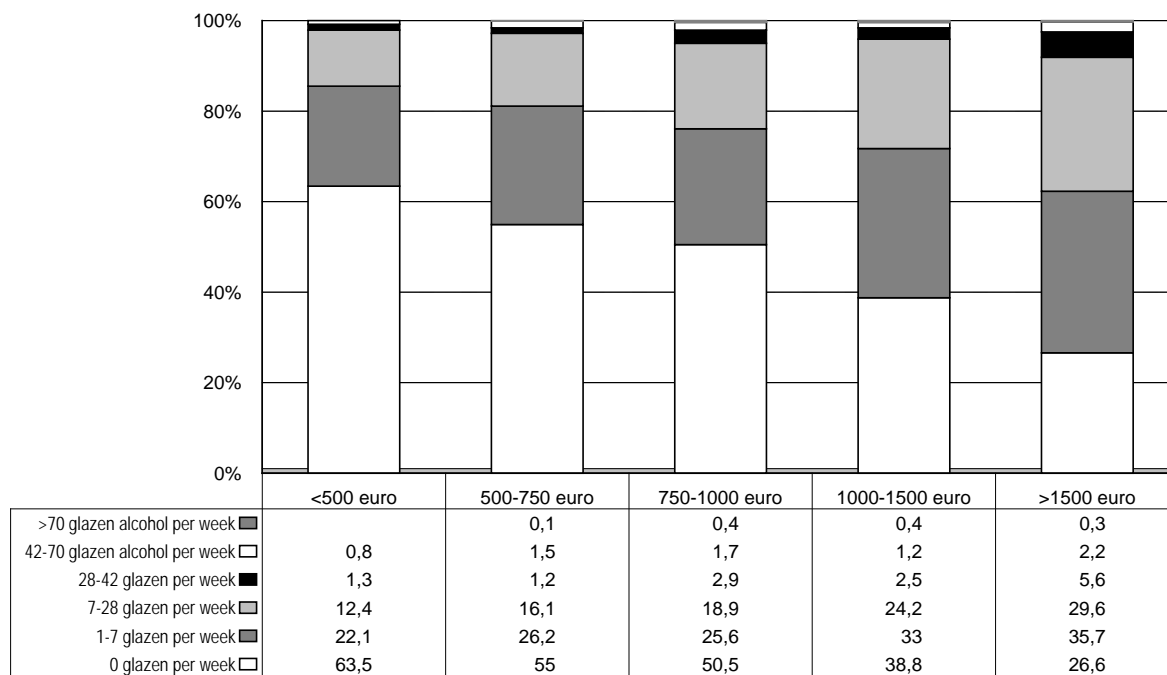
* Enkel de respondenten ouder dan 15 jaar, die geantwoord hebben op de vraag of ze het afgelopen jaar een alcoholische drank gedronken hebben (ja of nee) en die negatief hebben geantwoord op de vraag of ze nog voltijds dagonderwijs volgen, werden weerhouden.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

2.5.5 Naar equivalent inkomen

Om een vergelijking te maken van het alcoholgebruik naar de hoogte van het huishoudinkomen, moet rekening gehouden worden met het aantal personen in het huishouden. Daarom wordt bij de vergelijking het equivalent inkomen gebruikt. In deze analyse worden respondenten ouder dan 15 jaar, die antwoord gaven op de vraag of ze alcohol consumeerden de afgelopen 12 maanden, en die antwoord gaven op de vraag hoe hoog het beschikbaar maandelijks inkomen bedroeg, weerhouden. Het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid gaat voor de berekening van het equivalent inkomen uit van de OESO-schaal waarbij de eerste volwassene in het huishouden het gewicht 1 krijgt, elke andere volwassene (ouder dan 18 jaar) het gewicht 0,5 en elk kind (jonger dan 18 jaar) krijgt het gewicht 0,3. Door het inkomen te delen door de som van de gewichten, verkrijgt men het equivalent inkomen (WIV, 2003).

Er kan een positieve significante correlatie vastgesteld worden tussen de hoogte van het equivalent inkomen en het aantal geconsumeerde dranken per week (Pearson's correlatiecoëfficiënt=0,132 en significantie=0,000).

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Figuur 1.12 Alcoholconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week, naar categorie van equivalent inkomen, België, 2001

Zowel het aantal geconsumeerde glazen tijdens de werkweek als tijdens het weekend, stijgen naarmate het equivalent inkomen toeneemt. In alle inkomenscategorieën ligt het weekendverbruik hoger dan het werkweekverbruik.

Tabel 1.13 Gemiddeld aantal geconsumeerde glazen tijdens de werkweek (van maandag tot donderdag) en tijdens het weekend (vrijdag tot zondag), naar categorie van equivalent inkomen, België, 2001

	<500 euro	500-750 euro	750-1 000 euro	1 000-1 500 euro	>1 500 euro
% aandeel bevolking	4,7%	16,4%	25,0%	35,4%	18,5%
Totaal week	3,47	4,57	5,97	6,48	8,97
Werkweek	1,24	1,71	2,48	2,49	3,55
Weekend	2,22	2,86	3,48	3,99	5,42

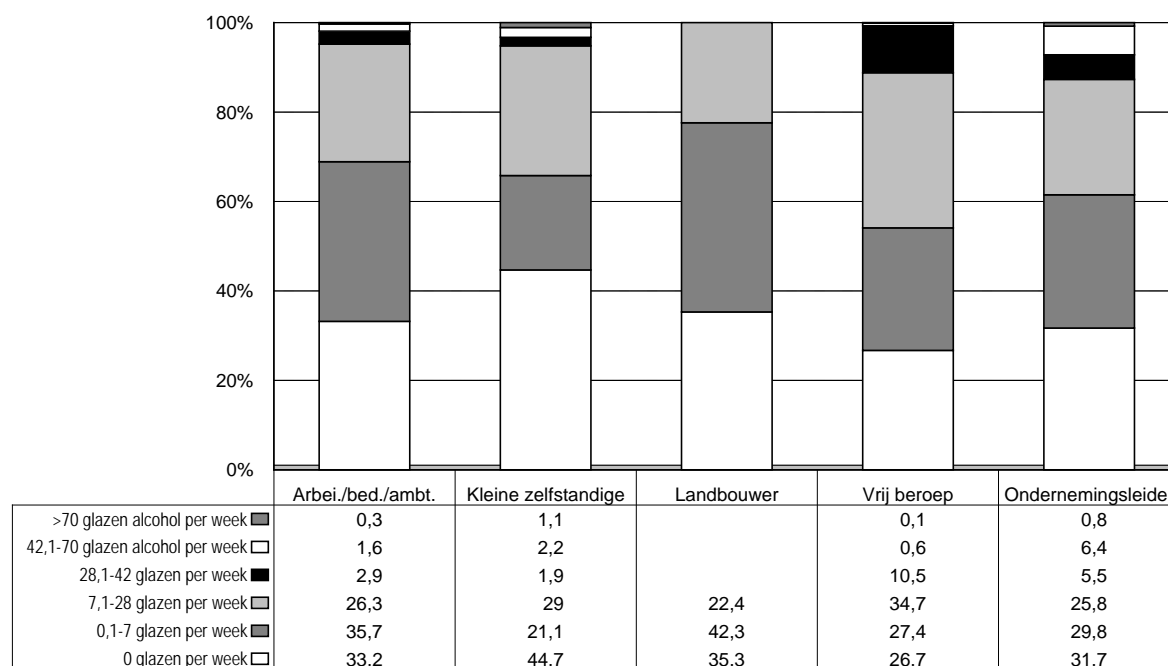
* Enkel de respondenten ouder dan 15 jaar, die geantwoord hebben op de vraag of ze het afgelopen jaar een alcoholische drank gedronken hebben (ja of nee) en die een antwoord hebben gegeven op het beschikbaar maandelijks inkomen, werden weerhouden.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

2.5.6 Naar beroepsstatuut

Bij vergelijking van de alcoholconsumptie naar beroepsstatuut, worden de respondenten weerhouden die ouder zijn dan 15 jaar, die antwoord gaven op de vraag of ze de afgelopen 12 maanden alcoholhoudende dranken consumeerden en die een positief antwoord gaven op de vraag of ze op het moment van de vraagstelling betaald werk hadden (de twee antwoordcategorieën 'ja, betaald werk', en 'ja, maar tijdelijk onderbroken' werden weerhouden).

In onderstaande grafiek valt vooral het hoge verbruik op van de ondernemingsleiders. We moeten echter opmerken dat er slechts 55 personen in deze categorie terug te vinden waren die voldeden aan de voorwaarden (3 714 werknemers, 263 kleine zelfstandigen, 61 landbouwers, 195 vrije beroepen, 55 ondernemingsleiders en 214 andere).

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Figuur 1.13 Alcoholconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week, naar beroepsstatuut van de huidige tewerkstelling, België, 2001

Uit onderstaande resultaten blijkt dat de ondernemingsleiders een hoge alcoholconsumptie kennen tijdens de werkweek.

Tabel 1.14 Gemiddeld aantal geconsumeerde glazen tijdens de werkweek (van maandag tot donderdag) en tijdens het weekend (vrijdag tot zondag), naar beroepsstatuut, België, 2001

	Arbeider/ Bediende/ Ambtenaar	Kleine zelfstandige	Landbouwer	Vrij beroep	Onderne- mingsleider
% aandeel bevolking	83,5%	6,5%	1,5%	3,4%	1,3%
Totaal week	7,14	7,88	4,47	10,32	10,05
Werkweek	2,52	3,22	1,90	4,10	4,66
Weekend	4,62	4,56	2,56	6,22	5,40

* Enkel de respondenten ouder dan 15 jaar, die geantwoord hebben op de vraag of ze het afgelopen jaar een alcoholische drank gedronken hebben (ja of nee) en die een antwoord hebben gegeven op het beschikbaar maandelijks inkomen, werden weerhouden. Voor het procentueel aandeel van de beroeps categorieën tot de totale bevolking, worden de observaties gewogen.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

2.6 Problematisch alcoholgebruik volgens CAGE-instrument

In de gezondheidsenquête van 2001 werden nieuwe vragen opgenomen om een inschatting te kunnen maken van het problematisch alcoholgebruik. Het WIV vertrok hiervoor van de CAGE-vragenlijst. Dit instrument, ontwikkeld in 1970, bestaat uit een combinatie van vier vragen die gebruikt kunnen worden bij het opsporen van problematisch alcoholgebruik (Mayfield et al., 1974). De volgende vier ja-nee-vragen vormen het CAGE-instrument:

- Heeft u ooit de nood gevoeld om minder te drinken? (Cut)
- Heeft u het ooit moeilijk met de kritiek op uw drinken? (Annoyed)
- Heeft u zich ooit schuldig gevoeld omwille van uw drinkgedrag? (Guilty)
- Heeft u ooit alcohol gedronken om 's morgens echt wakker te worden? (Eye-opener)⁵

Van zodra positief wordt geantwoord op minstens 2 van de 4 vragen, dan wordt gesproken van een mogelijke alcoholverslaving. Voor 75,3% van de respondenten ouder dan 15 jaar, die de vragen rond alcoholgebruik invulden, zijn de resultaten beschikbaar van de CAGE-vragenlijst. 19% van de respondenten antwoordden op de eerste vraag dat zij het afgelopen jaar geen alcohol consumeerden, waardoor zij de CAGE-vragen ook niet moesten invullen.

Van 5,5% van de Belgische bevolking kan gesteld worden dat zij een problematisch alcoholgebruik kennen (8,4% van de mannen en 2,6% van de vrouwen). Wanneer enkel naar de groep gekeken wordt die aangaven de afgelopen 12 maanden minstens één alcoholische drank gedronken te hebben, dan stijgt het percentage van mogelijk problematisch alcoholgebruik tot 6,8% (9,5% van de mannen en 3,6% van de vrouwen). Het percentage problematisch alcoholgebruik ligt het hoogste in het Waalse Gewest. Zelfs na correctie van leeftijd en geslacht, blijkt het verschil tussen de verschillende regio's significant te zijn.

⁵ Deze vierde vraag, zo opgenomen in de gezondheidsenquête van 2001, geeft niet de exacte vertaling van de vierde vraag in de CAGE-vragenlijst. De vraag zou beter geformuleerd worden als volgt: 'Heeft u wel eens direct na het opstaan alcohol gedronken om de zenuwen te baas te worden of van een kater af te komen?'

Tabel 1.15 Aantal problematische alcoholgebruikers (in %) op basis van het CAGE-instrument, volgens leeftijd en geslacht, naar gewest, 2001

	Man	Vrouw	Totaal
<i>België</i>			
15-24 jaar	5,2	2,2	3,7
25-34 jaar	9,7	1,2	5,4
35-44 jaar	8,1	4,6	6,4
45-54 jaar	10,5	4,3	7,4
55-64 jaar	11,5	3,0	7,4
65-74 jaar	7,1	1,3	4,0
+75 jaar	2,7	0,0	1,0
Totaal	8,4	2,6	5,5
<i>Vlaams Gewest</i>	6,8	1,7	4,2
<i>Waals Gewest</i>	11,5	4,3	7,8
<i>Brussels Gewest</i>	10,0	3,8	6,8

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Er bestaat een sterke positieve correlatie tussen het aantal geconsumeerde glazen alcohol per week en de behaalde CAGE-score; hoe hoger de score (een ja-antwoord telt als 1, een nee-antwoord als 0), hoe hoger het aantal geconsumeerde glazen. Ook het verband tussen de CAGE-score en de kans om als probleemdrinker omschreven te worden (volgens WHO-norm), is significant. 16% van de mannen die op de CAGE-vragenlijst score 2 of meer hadden, worden volgens de WHO-norm als probleemdrinker aanzien en 28,3% als risicodrinker t.o.v. respectievelijk 2,1% en 6,6% bij de mannen die op de CAGE-vragenlijst minder dan 2 scoorden. Bij de vrouwen die volgens het CAGE-instrument een mogelijke alcoholverslaving kennen, zal 14,7% volgens de WHO-norm probleemdrinker zijn en 39,4% risicodrinker. Deze cijfers liggen veel hoger dan de cijfers bij de vrouwen waar geen mogelijke alcoholverslaving vastgesteld wordt volgens de CAGE-vragenlijst; respectievelijk 1,9% en 7,9%.

Tabel 1.16 Het verband tussen het aantal geconsumeerde glazen alcohol en het percentage probleemdrinkers en risicodrinkers naar score op de CAGE-vragenlijst, naar geslacht, België, 2001

	CAGE-score					CAGE	CAGE
	0	1	2	3	4	0-1 Niet afhan- kelijk	2-4 Afhan- kelijk
<i>Mannen + Vrouwen</i>							
% aandeel bevolking*	84,7%	8,5%	4,1%	2,3%	0,4%	93,2%	6,8%
Totaal glazen week	6,48	15,24	17,82	21,67	31,98	7,28	19,93
<i>Mannen</i>							
% aandeel bevolking*	80,3%	10,2%	5,5%	3,4%	0,6%	90,5%	9,5%
Totaal glazen week	8,39	17,53	19,24	23,89	34,02	9,43	21,83
Percentage probleemdrinkers	1,5%	7,2%	10,6%	19,6%	45,0%	2,1%	16,0%
Percentage risicodrinkers	5,0%	19,2%	23,1%	33,1%	48,6%	6,6%	28,3%
<i>Vrouwen</i>							
% aandeel bevolking*	89,8%	6,5%	2,4%	1,1%	0,1%	96,4%	3,6%
Totaal glazen week	4,48	11,06	14,00	13,68	20,52	4,93	14,13
Percentage probleemdrinkers	1,6%	6,5%	13,0%	14,1%	50,9%	1,9%	14,7%
Percentage risicodrinkers	6,8%	23,7%	40,4%	35,7%	50,9%	7,9%	39,4%

* Enkel de personen ouder dan 15 jaar, die het afgelopen jaar minstens één alcoholische drank geconsumeerd hebben, zijn weerhouden.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

2.7 Roken en drinken

71,5% van de bevolking zou volgens de gezondheidsenquête niet roken, 28,5% wel. 84,5% van de rokers antwoorden dagelijks te roken, 15,5% zegt dit af en toe te doen. De groep rokers telt meer mannen dan vrouwen. Rokers blijken vaker dagelijkse drinkers te zijn dan niet-rokers. Het verband is significant, ook na correctie van leeftijd en geslacht.⁶ Ook het percentage personen dat alcoholafhankelijk is, lijkt bij rokers meer dan 2 keer zo groot zijn dan bij niet-rokers, na correctie van leeftijd en geslacht.

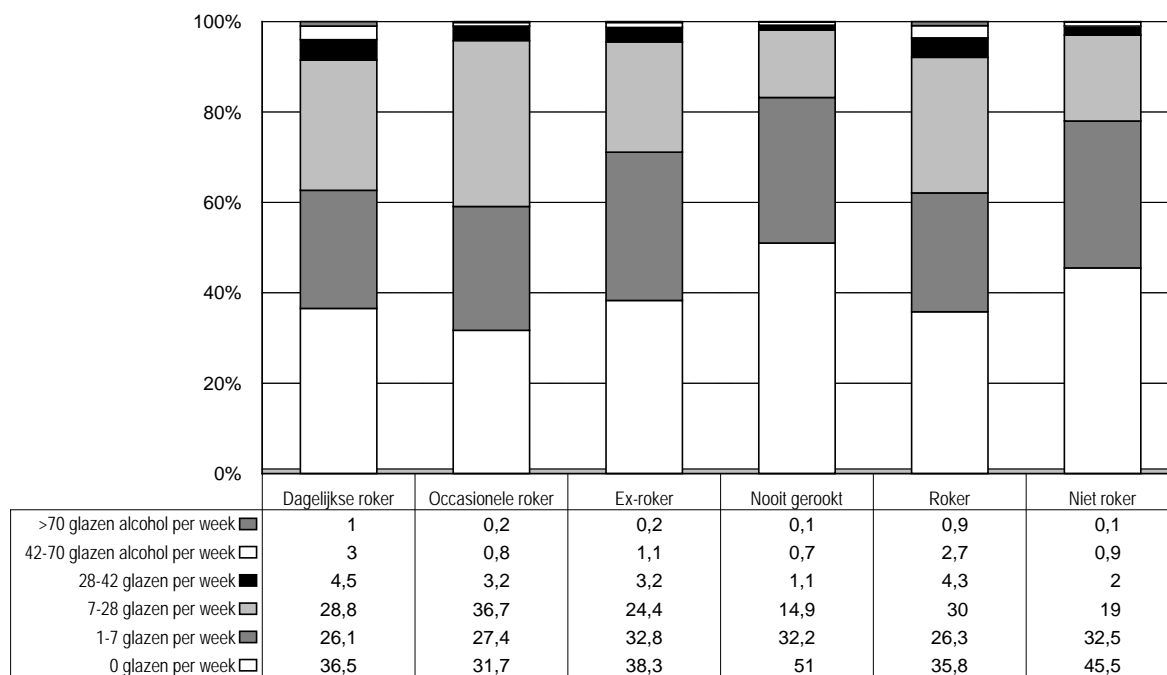
⁶ Op basis van een logistische regressie waarbij leeftijd en geslacht onder controle werden gehouden.

Tabel 1.17 Verband tussen tabakgebruik en alcoholconsumptie, België, 2001 (in %)

	Niet Rokers	Rokers
Percentage bevolking	71,5	28,5
Percentage vrouwen	55,1	42,6
Percentage dagelijkse drinkers	8,9	12,7
Percentage dat afgelopen jaar alcohol dronk	78,5	87,8
Percentage dat alcohol tijdens weekdays drinkt	27,7	32,2
Percentage dat alcohol tijdens weekend drinkt	53,9	63,7
Percentage dat alcoholafhankelijk is	3,8	9,5

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Het aandeel rokers die tot de categorieën van zwaar alcoholgebruik hoort, is groter dan bij de niet-rokers. Rokers drinken gemiddeld 9,1 glazen alcohol per week, terwijl niet-rokers gemiddeld slechts 5,1 glazen alcohol per week drinken.

* Enkel de respondenten ouder dan 15 jaar, die geantwoord hebben op de vraag of ze het afgelopen jaar een alcoholische drank gedronken hebben (ja of nee) en die een antwoord hebben gegeven op de vraag of ze tabak gebruiken, zijn weerhouden.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Figuur 1.14 Alcoholconsumptie uitgedrukt in aantal glazen per week, naar tabakgebruik, België, 2001

Een correlatieanalyse toont aan dat het aantal geconsumeerde glazen alcohol per week sterk gerelateerd is met het tabaksgebruik. Zo zullen dagelijkse rokers significant het hoogste gemiddeld aantal glazen alcohol drinken, en personen die nooit gerookt hebben gemiddeld het minst.

Tabel 1.18 Gemiddeld aantal geconsumeerde glazen tijdens de werkweek (van maandag tot donderdag) en tijdens het weekend (vrijdag tot zondag), naar tabakgebruik, België, 2001

	Dagelijkse roker	Occasionele roker	Ex-roker	Nooit gerookt	Roker	Niet-roker
% aandeel bevolking	24,1%	4,4%	30,9%	40,7%	28,5%	71,5%
Totaal week	9,28	8,18	6,61	3,98	9,11	5,11
Werkweek	3,57	2,97	2,28	1,41	3,48	2,01
Weekend	5,71	5,22	3,80	2,57	5,63	3,10

* Enkel de respondenten ouder dan 15 jaar, die geantwoord hebben op de vraag of ze het afgelopen jaar een alcoholische drank gedronken hebben (ja of nee) en die een antwoord hebben gegeven op de vraag of ze tabak gebruiken, zijn weerhouden.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

2.8 Druggebruik en alcoholgebruik

8,6% van de respondenten in de gezondheidsenquête antwoordde ooit cannabis gebruikt te hebben, 2,2% deed dit zelfs de maand voorafgaand aan de enquête. Slechts 1,7% van de respondenten zou ooit ecstasy en/of amfetamines hebben gebruikt. 0,3% van de bevolking antwoordde deze middelen gebruikt te hebben de maand voor de vraagstelling.

Er blijkt een significant verband te bestaan tussen cannabisgebruik en alcoholgebruik; personen die ooit cannabis gebruikten, drinken gemiddeld meer glazen alcohol per week dan niet gebruikers (via T-test). Ook het percentage probleemdrinkers en risicodrinkers ligt significant hoger bij cannabisgebruikers dan bij nietgebruikers. Ook het gebruik van ecstasy en/of amfetamines beïnvloedt het alcoholgebruik. Gebruikers van voorgaande drug kennen een significant hoger alcoholgebruik in vergelijking met niet gebruikers.

Tabel 1.19 Verband tussen druggebruik en alcoholconsumptie, België, 2001

	Man	Vrouw	Man + Vrouw
Ooit cannabis gebruikt	10,8%	6,6%	8,6%
Cannabis gebruikt in de afgelopen maand	3,1%	1,4%	2,2%
Ooit ecstasy en/of amfetamines gebruikt	2,1%	1,4%	1,7%
Ecstasy en/of amfetamines in de afgelopen maand	0,3%	0,2%	0,3%
<i>Ooit cannabis gebruikt</i>			
Gemiddeld aantal glazen alcohol per week	12,95	6,80	10,52
Percentage probleemdrinkers	3,1%	3,7%	3,4%
Percentage risicodrinkers	11,6%	13,6%	12,4%
<i>Nooit cannabis gerookt</i>			
Gemiddeld aantal glazen alcohol per week	8,54	3,44	5,87
Percentage probleemdrinkers	2,8%	1,6%	2,2%
Percentage risicodrinkers	6,7%	5,8%	6,2%
<i>Cannabis gebruikt in de afgelopen maand</i>			
Gemiddeld aantal glazen alcohol per week	13,22	7,03	11,20
Percentage probleemdrinkers	5,4%	1,9%	4,3%
Percentage risicodrinkers	14,1%	15,3%	14,5%
<i>Geen cannabis gebruikt in de afgelopen maand</i>			
Gemiddeld aantal glazen alcohol per week	8,96	3,68	6,23
Percentage probleemdrinkers	2,9%	1,7%	2,3%
Percentage risicodrinkers	7,1%	6,2%	6,7%
<i>Ooit ecstasy en/of amfetamines gebruikt</i>			
Gemiddeld aantal glazen alcohol per week	14,08	7,02	11,25
Percentage probleemdrinkers	6,7%	7,9%	7,1%
Percentage risicodrinkers	14,5%	18,8%	16,2%
<i>Nooit ecstasy en/of amfetamines gebruikt</i>			
Gemiddeld aantal glazen alcohol per week	8,90	3,65	6,23
Percentage probleemdrinkers	2,8%	1,6%	2,2%
Percentage risicodrinkers	7,1%	6,2%	6,7%

* Enkel de respondenten die de vraag invulden of ze de afgelopen 12 maanden alcohol consumerden of niet, werden in rekening genomen. De respondenten die geen antwoord gaven op de vragen rond druggebruik werden ook niet weerhouden in de resultaten van deze tabel.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

Uit onderstaande tabel blijkt dat het druggebruik vaker voorkomt bij personen die een hoog alcoholverbruik kennen in vergelijking met personen die geen of weinig alcohol consumeren.

Tabel 1.20 Het drugverbruik bij de verschillende alcoholgebruikcategorïën, Mannen, België, 2001

	0 glazen	0,1-7 glazen	7,1-28 glazen	28,1-42 glazen	42,1-70 glazen	>70 glazen	Totaal
<i>Mannen</i>							
Procentueel aandeel	32,5	29,5	30,7	4,4	2,2	0,7	100,0
Ooit cannabis gebruikt	5,9	8,5	16,2	20,9	14,8	2,7	10,8
Cannabis gebruikt in de afgelopen maand	1,6	2,9	4,1	6,2	7,5	0,5	3,1
Ooit ecstasy en/of amfeta- mines gebruikt	1,2	1,7	3,0	3,8	6,6	0,5	2,1
Ecstasy en/of amfetamines in de afgelopen maand	0,2	0,4	0,2	0,0	4,2	0,0	0,3
<i>Vrouwen</i>							
Procentueel aandeel	52,9	31,4	14,1	1,0	0,6	0,0	100,0
Ooit cannabis gebruikt	3,8	7,6	14,3	9,8	22,0	0,0	6,6
Cannabis gebruikt in de afgelopen maand	1,0	0,9	4,1	2,7	0,0	0,0	1,4
Ooit ecstasy en/of amfeta- mines gebruikt	1,2	1,2	2,1	3,8	10,2	0,0	1,4
Ecstasy en/of amfetamines in de afgelopen maand	0,2	0,1	0,6	0,0	0,0	0,0	0,2

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

3. Samenvatting en vergelijking resultaten gezondheidsenquête met macrogegevens

3.1 Samenvatting gezondheidsenquête 2001

In onderstaande tabel worden de geëxtrapoleerde resultaten samengevat van de gezondheidsenquête van 2001. Niet alle respondenten hebben de vragen rond alcoholgebruik beantwoord; 87% van de totaal geëxtrapoleerde populatie werd gevat in de analyse rond alcoholgebruik.

Volgens de gezondheidsenquête van 2001 zou België gemiddeld 2,25% probleemdrinkers tellen (mannen en vrouwen ouder dan 15 jaar) wat ongeveer overeenkomt met 190 000 personen. Deze groep probleemdrinkers bestaat uit 119 000 mannen (2,90% van de mannelijke Belgische bevolking) die meer dan 42 glazen alcohol per week drinken, en 70 000 vrouwen (1,64% van de vrouwelijke Belgische bevolking) die meer dan 28 glazen alcohol per week drinken. Deze groep zware drinkers blijken dagelijkse drinkers te zijn; 75% drinkt elke dag alcohol. Deze groep neemt 19,2% van de totale hoeveelheid geconsumeerde alcohol voor zijn rekening; de mannelijke zware drinkers consumeren 19,6% van wat door alle mannen samen wordt gedronken, de vrouwelijke zware drinkers consumeren

18,5% van wat door alle vrouwen samen wordt gedronken. Door voor elke persoon in de gezondheidsenquête, die de vragen rond alcoholgebruik heeft beantwoord, het aantal geconsumeerde glazen per week te vermenigvuldigen met zijn wegingscoëfficiënt, kan een inschatting gemaakt worden van het totaal aantal geconsumeerde liters pure alcohol per jaar door de totale Belgische populatie (hierbij wordt uitgegaan van de veronderstelling dat 1 glas alcohol 12 ml pure alcohol bevat). Volgens de gezondheidsenquête van 2001 zou in België 3,886 liter pure alcohol per capita geconsumeerd zijn. De consumptie pure alcohol per capita per jaar ligt bij de mannen meer dan 2 keer zo hoog in vergelijking met de consumptie per capita bij de vrouwen; respectievelijk 5,632 liter en 2,252 liter pure alcohol per jaar. Om het totale verbruik van de hele Belgische populatie te kennen, moet rekening gehouden worden met de non-respons op de vragen rond alcoholgebruik. Aangezien in de enquête bij 13% van de totale populatie geen antwoord gekend is betreffende de geconsumeerde hoeveelheid alcohol, moet het bekomen resultaat gecorrigeerd worden met 13%. Op deze manier wordt het totale alcoholverbruik in België geschat op 32 283 174 liter pure alcohol per jaar.

Tabel 1.21 Samenvattende tabel van het aantal probleemdrinkers en de totale consumptie volgens de gezondheidsenquête van 2001, België

	Mannen	Vrouwen	Totaal
Aantal personen in België ≥ 15 jaar in 2001	4 117 473	4 301 272	8 418 745
Totaal aantal personen gevat in de analyse alcoholgebruik	3 541 287	3 785 468	7 326 755
Procentueel aandeel van het aantal personen gevat in de analyse alcoholgebruik op de hele populatie	86,0%	88,0%	87,0%
Percentage probleemdrinkers*	2,90%	1,64%	2,25%
Aantal probleemdrinkers in België	119 449	70 450	189 990
Percentage dat alcohol dronk het afgelopen jaar	88,5%	74,2%	81,1%
Percentage dagelijkse drinkers	13,3%	6,9%	10,0%
Percentage dagelijkse drinkers bij de groep probleemdrinkers	82,9%	61,6%	74,8%
Totaal aantal geconsumeerde liters pure alcohol per jaar	19 945 484	8 524 352	28 469 836
Totaal aantal geconsumeerde liters pure alcohol per capita per jaar door respondenten die antwoord gaven	5,632	2,252	3,886
Totaal aantal geconsumeerde liters pure alcohol per jaar gecorrigeerd voor de gehele populatie	22 736 591	9 546 583	32 283 174
Totaal aantal geconsumeerde liters pure alcohol door de groep probleemdrinkers per jaar	3 900 509	1 578 383	5 478 892
Procentueel aandeel van de totale consumptie door de probleemdrinkers per jaar	19,6%	18,5%	19,2%

* Als grens wordt de WHO-norm gehanteerd die schadelijk drinkgedrag bij mannen definieert als het drinken van meer dan 6 glazen alcohol per dag en bij vrouwen meer dan 4 glazen alcohol per dag.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de gezondheidsenquête van 2001, WIV

3.2 Macrogegevens

Het totale alcoholverbruik in België in 2001 schatten we op basis van de gegevens van de gezondheidsenquête van 2001 op 32 283 174 liter pure alcohol per jaar. Dit komt overeen met 3,8 liter pure alcohol per capita per jaar. In onze vorige studie werd de gemiddelde consumptie pure alcohol per capita in 1997 op 3,1 liter pure alcohol geschat (Cattaert & Pacolet, 2002, p. 27). We kunnen deze cijfers vergelijken met gepubliceerde cijfers van de OESO, met productiegegevens en met gegevens betreffende de bestedingen in de nationale rekeningen.

3.2.1 Bestedingen Nationale Rekeningen, Cijfers OESO en cijfers Federale Belastingadministratie

Volgens berekeningen van het Nationaal Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) werd in 1997 maximaal 150 miljard BEF besteed aan alcoholische dranken in de hele voedselketen. Een deel hiervan is met inbegrip van de toegevoegde waarde in de handel en de horeca. Daarnaast wordt nog 327 miljard BEF gespendeerd in de horeca. In de statistieken is niet duidelijk of in de 327 miljard BEF nog resterend in de horecasector de alcoholische dranken in cafés en restaurants nog verder deel uitmaken van deze uitgaven (Degreef & Pacolet, 2003).

Tabel 1.22 Bestedingen van het nationaal product, raming tegen werkelijke prijzen, 1997, BTW en accijnzen inbegrepen, in miljoenen BEF

	Bestedingen in BEF
BNP tegen marktprijs (aangepast)	8 816 584
Totaal private consumptie (aangepast)	5 488 027
Totaal private consumptie (niet aangepast)	5 464 305
Bestedingen dranken	209 714
Mineraal water en limonade	63 354
Bier	54 078
Alcohol	24 877
Wijn en andere dranken	67 405
Subtotaal alcoholische dranken	146 360
Vrijtijdsbesteding	
Hotel, restaurants, cafés	327 406

Bron: INR (1997), Nationale rekeningen 1997, Belgische definitie op basis van OESO-systeem 1958

Aan de hand van de Nationale Rekeningen kan men een verdere inschatting maken van de gemiddelde consumptie pure alcohol per capita van liters pure alcohol per jaar. Hier voor delen we de bestedingen door de gemiddelde consumptieprijzen, die we kennen uit de evolutie van de indexprijzen (Ecodata tijdreeksen, Ministerie van Economische Zaken, zie hoofdstuk 2). Volgens deze data kostte op 1 januari 1998 1 liter sterke drank 721 BEF, 1 liter wijn of aperitieven 180 BEF en 1 liter bier 65 BEF. Voor de horecasector nemen we aan dat we de winkelprijzen vermenigvuldigen met een factor 3,8. Om de consumptie per capita (minstens 15 jaar) deelden het totale consumptiecijfer door het geschat aantal drinkers in 1997 (volgens NIS) van 8 359 014 personen. Het geschatte verbruik van 6,7 liter pure alcohol is dus gebaseerd op gemiddelde prijzen en kan daardoor afwijken van de realiteit.

Tabel 1.23 Drank- en horecabestedingen en omrekening in liters pure alcohol per jaar, België, 1997

	Bestedingen in miljoenen BEF	Prijs per liter in BEF (1/01/1998)	Liters pure alcohol
<i>Drankverbruik thuis</i>			
Alcohol (sterke drank)	18 129	721	8 620 884
Wijn en aperitieven	30 783	180	20 522 000
Bier	19 434	65	14 351 262
Totaal verbruik thuis	68 346		43 494 145
<i>Drankverbruik horeca</i>			
Alcohol (sterke drank)	6 748	2 163	1 069 626
Wijn en aperitieven	25 895	684	4 542 982
Bier	34 644	247	6 732 437
Totaal verbruik horeca	67 287		12 345 045
Totaal bestedingen	135 633		55 839 190
Consumptie per capita ≥ 15 jaar			6,7

Bron: Cijfers drankverbruik: Nationale Rekeningen, INR (1997) in: Het Brouwersblad (2000).
Cijfers liters pure alcohol: eigen berekeningen op de gegevens van de Nationale Rekeningen aan de hand van Ecodata tijdreeksen, Ministerie van Economische Zaken, Bestuur Handelsbeleid

Volgens de cijfers van de OESO (Health data, cijfers België gebaseerd op de cijfers van World Drink Trends, zie bijlage 3) bedroeg de consumptie pure alcohol per capita (vanaf 15 jaar) in België in 2000 10,2 liter. Dit cijfer ligt een stuk hoger dan het berekende verbruik van 6,7 liter op basis van de Nationale Rekeningen.

De Federale Belastingadministratie kan via de administratie belastingen en accijnzen een inschatting maken van de totale alcoholconsumptie in België. Volgens deze bron zou de consumptie per capita (minstens 15 jaar) 9,25 liter pure alcohol per jaar bedragen.

Tabel 1.24 Evolutie drankenverbruik in België volgens de Administratie Douane en Accijnzen, 1980-2002

	Alcohol (20°)	Wijn	Bier	Totaal	Consumptie per capita
<i>In hectoliter</i>					
1980	233 831	2 027 957	12 945 253	15 207 041	
1990	119 674	1 837 000	12 036 828	13 993 502	
1995	112 107	2 182 000	10 513 000	12 807 107	
2000	123 467	2 153 211	10 064 401	12 341 079	
2001	124 090	2 215 579	9 986 364	12 326 033	
2002	128 357	2 436 711	9 875 674	12 440 742	
<i>In liters pure alcohol</i>					
1980	8 017 063	24 335 484	62 137 214	94 489 761	
1990	4 103 109	22 044 000	57 776 774	83 923 883	10,35
1995	3 843 669	26 184 000	50 462 400	80 490 069	9,63
2000	4 233 154	25 838 532	48 309 125	78 380 811	9,25
2001	4 254 514	26 586 948	47 934 547	78 776 009	9,24
2002	4 400 811	29 240 532	47 403 235	81 044 579	9,48

Bron: Douane en Accijnzen, 2003 en NIS-bevolkingsstatistieken

3.2.2 Vergelijk totaal verbruik volgens gezondheidsenquête en macrogegevens

Volgens de gezondheidsenquête van 2001 zou de gemiddelde consumptie per capita (minstens 15 jaar) in België 3,8 liter pure alcohol per jaar bedragen. Vergelijken met enkele macrostatistieken, wordt in de gezondheidsenquête een gemiddelde consumptie geobserveerd die 2 tot 3 keer lager ligt dan de cijfers gebaseerd op de bestedingen in de Nationale Rekeningen en op gegevens van de belastingadministratie. Zoals ook in buitenlands onderzoek naar voor komt, vreest men in de gezondheidsenquête voor een onderrapportering van het alcoholgebruik (Pernanan, 1974).

Volgens de gezondheidsenquête zouden er in België 2,25% probleemdrinkers zijn (2,90% mannen en 1,64% vrouwen). Wanneer we nu zouden veronderstellen dat elke respondent zijn alcoholgebruik op eenzelfde manier onderschat (procentueel gezien), dan zouden we het percentage probleemdrinkers kunnen vermenigvuldigen met een factor 2 tot 3. Zo zouden er tussen de 4,5% en 6,75% probleemdrinkers zijn (bij de mannen tussen de 5,8% en de 8,7% en bij de vrouwen tussen 3,28% en 4,92%).

HOOFDSTUK 2

HET HUISHOUBBUDGETONDERZOEK: METHODOLOGIE

1. Evolutie van het huishoudbudgetonderzoek

In 1853 werd de eerste Belgische huishoudbudgetenquête uitgevoerd. Tot 1995 werd om de 7 à 8 jaar een enquête georganiseerd. Tussen 1995 en 1998 waren er 3 jaarlijkse enquêtes en vanaf 1999 gebeurt de bevraging continu op maandelijkse basis (NIS 2003).

Het huishoudbudgetonderzoek beschrijft het bestedingspatroon van de Belgische huishoudens. In het onderzoek worden de ontvangsten en de consumptie van een gestratificeerde steekproef van huishoudens weergegeven. In de praktijk worden de gegevens op het terrein verzameld met behulp van huishoudbboekjes. Onder huishouden worden alle personen verstaan die, al dan niet met familiebanden, gewoonlijk eenzelfde woning betrekken en er samenleven. Tijdelijk afwezige personen behoren ook tot het huishouden, terwijl een persoon die gewoonlijk alleen woont een huishouden op zich vormt (Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997). Om de enquête representatief te maken voor de gehele populatie wordt gewerkt met een extrapolatiecoëfficiënt. Deze coëfficiënt houdt rekening met volgende criteria: de gewesten, het beroepsstatuut van de referentiepersoon, het aantal leden van het huishouden en de leeftijd van de referentiepersoon. Voor de classificatie van de huishoudens wordt vertrokken van de referentiepersoon. De referentiepersoon in het huishouden is die persoon die het grootste deel van het huishoudinkomen bijdraagt.

Binnen de Europese Unie lopen de methodes gebruikt door de verschillende lidstaten sterk uiteen. Onder impuls van Eurostat wordt geleidelijk getracht de verschillende methodologieën in alle onderdelen zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, ten einde vergelijkbaarheid te bevorderen. Na drie vergelijkbare enquêtes in 1995-1996, 1996-1997 en 1997-1998 werd in 1999, volgens de richtlijnen van Eurostat, gestart met een continu huishoudbudgetonderzoek. De bevragingstijd werd verminderd van 1 jaar naar 1 maand om de werkbelasting voor de onderzochte huishoudens te verminderen. Hierdoor kon het aantal deelnemende huishoudens ook wel verhoogd worden. De resultaten werden ook samengebracht

met het kalenderjaar. Door een retroactieve aanpassing van de vragenlijst over de grote uitgaven (drie maanden voor de enquêtemaand) konden de minder frequente bestedingen beter onderzocht worden. De nieuwe methodologie maakt het onderzoek flexibeler en goedkoper, zonder verlies aan gegevens of precisie. De antwoordgraad werd verhoogd en de enquête werd op Europees niveau geharmoniseerd (NIS, 2000). In het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 zijn 2 724 huishoudens in de enquête opgenomen die hun uitgaven nog gedurende een jaar moesten rapporteren. Vanaf 1999 werd het aantal ondervraagde huishoudens in de steekproef aanzienlijk verhoogd tot 3 745 huishoudens (in 2000 3 816 huishoudens), terwijl de registratie van de uitgaven maar 1 maand gebeurde. Door de toegenomen steekproefgrootte kan een betere accuraatheid en een grotere stabiliteit van de resultaten bereikt worden. Een negatief gevolg van het verkorten van de waarnemingsperiode is dat de zeldzame bestedingen niet altijd opgenomen worden (doordat de frequentie van de bestedingen in de steekproef kleiner is). Bij de extrapolatie van de door de huishoudens in de steekproef verstrekte maandelijkse gegevens naar jaargegevens voor de ongeveer vier miljoen huishoudens in ons land werd hiermee rekening gehouden.

2. Beperkingen van het huishoudbudgetonderzoek

Wanneer we het huishoudbudgetonderzoek hanteren om het alcoholgebruik in België in kaart te brengen, worden we geconfronteerd met drie beperkingen. In de eerste plaats moeten de alcoholuitgaven omgezet worden in hoeveelheden (uitgedrukt in liters pure alcohol) om vergelijking mogelijk te maken. Het tweede probleem waar we mee geconfronteerd worden is de toewijzing van de huishouduitgaven aan alcohol aan de verschillende leden in het huishouden om het individueel alcoholverbruik te bekomen. Het derde probleem dat zich stelt in het onderzoek zijn de horeca-uitgaven die bij de winkeluitgaven moeten geteld worden om een inschatting te maken van het totale alcoholverbruik.

2.1 Alcoholuitgaven omzetten naar hoeveelheden

Het huishoudbudgetonderzoek van 1978-1979 registreerde voor een groot aantal consumptieartikelen naast de uitgaven uitgedrukt in geldtermen ook hoeveelheidsgegevens. Deelnemende gezinnen dienden gedurende een jaar in huishoudboekjes hun uitgaven op te tekenen en ook zo nauwkeurig mogelijk de hoeveelheden te vermelden. De lange duur van het onderzoek (één jaar) en het groot aantal in te schrijven artikelen hadden tot gevolg dat bij de aantekening van de aangekochte artikelen de hoeveelheidsgegevens wel eens ontbraken (NIS, 1984). Per rubriek werden de ontbrekende hoeveelheidsgegevens geschat door gebruik te maken van de gemiddelde jaarprijs per eenheid. Uitgaande van de uitgegeven

bedragen in franken werd dan de aangekochte kwantiteit berekend. In hoofdstuk 3 worden deze gegevens naar beroepscategorie weergegeven.

De huishoudbudgetenquêtes na 1979 registreren geen hoeveelheidsgegevens meer. Het is echter noodzakelijk in het alcoholdebat om bestedingen aan alcohol uit te drukken in liters pure alcohol aangezien alcoholhoudende dranken grote prijsverschillen kennen en er grote verschillen bestaan in het alcoholgehalte van de dranken (zie hoofdstuk 1). Om van uitgaven naar volumegegevens te gaan, zullen we gebruik maken van de gemiddelde consumptieprijzen. Deze prijzen worden maandelijks gepubliceerd door het Ministerie van Economische Zaken in het kader van de prijsindex. Door dezelfde gemiddelde consumptieprijzen te hanteren bij alle deelnemende huishoudens, veronderstellen we dat elk huishouden gemiddeld evenveel spendeert aan die bepaalde alcoholhoudende drank. Uit de geregistreerde hoeveelheidsgegevens in de gezinsbudgetenquête van 1978-1979 (hoofdstuk 3) zal blijken dat er grote verschillen bestaan in de uitgaven per liter alcohol tussen de beroepsgroepen. De prijs per liter zal bij elke alcoholhoudende drank een variantie kennen van 10% boven tot 10% onder de gemiddelde prijs tussen de verschillende beroepsgroepen. Onze veronderstelling van constante gemiddelde consumptieprijzen voor alle huishoudens zal daardoor een vertekening zijn van de realiteit.

Om het verbruik in liters pure alcohol te kennen (in het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 in hoofdstuk 4 en het huishoudbudgetonderzoek van 2000 in hoofdstuk 5), delen we de bestedingen door de gemiddelde consumptieprijzen en vermenigvuldigen we met het percentage pure alcohol (hoofdstuk 1). In onderstaande tabellen wordt de prijsevolutie weergegeven van de verschillende soorten alcoholische dranken tussen 1996 en 2003. De prijzen van wijnen en aperitieven blijken het sterkst gestegen te zijn, de prijzen van bieren het minst.

Tabel 2.1 Evolutie van de consumptieprijzen van alcoholhoudende dranken, in index en absolute prijs in euro, 1996-2003, België

	Gedistilleerde dranken	Wijn en aperitieven	Bier
<i>Index (1996=100)</i>			
1996	100	100	100
1998	102,180	104,393	100,635
1999	102,885	105,512	101,590
2000	104,091	108,930	100,723
2001	104,306	109,957	100,262
2002	104,944	110,383	102,818
2003	106,225	112,117	104,570
<i>Prijzen per liter</i>			
1996	17,50	4,28	1,60
1998	17,88	4,47	1,61
1999	18,01	4,52	1,63
2000	18,22	4,66	1,62
2001	18,26	4,71	1,61
2002	18,37	4,72	1,65
2003	18,59	4,80	1,68

* Prijzen op 1 januari van het jaar.

Bron: Ecodata tijdreeksen, Ministerie van Economische Zaken, Bestuur Handelsbeleid

De consumptieprijzen van de drie categorieën van alcoholhoudende dranken - gedistilleerde dranken, wijn en aperitieven en bier - zijn gebaseerd op de prijsevolutie van specifieke alcoholhoudende dranken, geregistreerd door het Ministerie van Economische Zaken (Ecodata). Elk product waarvan de prijsevolutie geregistreerd wordt, krijgt een wegingscoëfficiënt. Deze wegingscoëfficiënt wordt gebruikt bij de berekening van de consumptieprijsindex. Aangezien niet alle producten uit het huishoudbudgetonderzoek opgenomen zijn in de goederenkorf die gebruikt wordt voor de consumptieprijsindex, zal de wegingscoëfficiënt niet helemaal gelijk zijn aan het aandeel van de uitgaven in het totale consumptiebudget. Uit onderstaande tabel blijkt dat alcoholhoudende dranken een weging kennen van 22,34 promille in de consumptieprijsindex; gedistilleerde dranken 3,2 promille, wijn en aperitieven 12,99 promille en 6,15 promille.

Tabel 2.2 Aandeel van de alcoholhoudende dranken in de consumptieprijsindex en evolutie van de consumptieprijzen, in euro, België

Alcoholhoudende dranken	Wegings- coëfficiënt 1996 in promille	Prijs per liter in 1996	Prijs per liter in 1998	Prijs per liter in 2000	Prijs per liter in 2003
<i>Gedistilleerde dranken</i>	3,2				
Jenever	0,79	10,590	10,830	10,877	11,077
Whisky	1,08	16,350	16,315	16,421	16,373
Likeur	1,33	22,431	23,347	24,199	25,155
<i>Wijn en aperitieven</i>	12,99				
Rode tafelwijn	3,21	1,985	2,126	2,174	2,207
Beaujolais	3,21	5,252	5,455	5,904	6,081
Muscadet (Val de Loire)	3,21	4,053	4,099	4,303	4,447
Vermout	1,68	4,048	4,354	4,429	4,626
Porto	1,68	7,502	7,873	7,976	8,202
<i>Bier</i>	6,15				
Tafelbier	0,27	0,745	0,766	0,840	0,955
Pils bier (winkel)	5,88	1,645	1,653	1,646	1,702

Bron: Ecodata tijdreeksen, Ministerie van Economische Zaken, Bestuur Handelsbeleid

Aangezien bij de berekening van de consumptieprijsindex niet alle soorten van alcoholhoudende dranken zijn opgenomen (zoals deze voorkomen in het huishoudbudgetonderzoek), zullen we voor een aantal categorieën een bewerking op basis van voorgaande tabel moeten uitvoeren.

De prijzen voor de whisky, jenever, likeuren, tafelbier en bier type pils kennen we uit de gegevens ter berekening van de consumptieprijsindex en worden gewoon overgenomen. Aangezien in het huishoudbudgetonderzoek geen opdeling wordt gemaakt naar verschillende soorten wijnen, wordt de gemiddelde prijs gebruikt van de 3 wijnen opgenomen in de cijfers van Ecodata. De prijs van likeurwijn en alcoholhoudende dranken van 15 tot 23° is een gemiddelde van de prijs van Porto en Vermout uit de Ecodata.

Voor de prijsevolutie van de andere alcoholhoudende dranken wordt vertrokken van de indexcijfers van de drie categorieën alcoholhoudende dranken (gedistilleerde dranken, wijn en aperitieven en bier, zie voorgaande tabel).

Tabel 2.3 Evolutie van de consumptieprijzen van alcoholhoudende dranken per liter, in euro, 1996-2003, België

	1996	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>Gedistilleerde dranken</i>							
Whisky	16,35	16,31	16,45	16,42	16,42	16,29	16,37
Cognac	21,76	22,23	22,39	22,65	22,70	22,83	23,11
Jenever	10,59	10,83	10,85	10,88	10,93	11,01	11,08
Likeuren en sterke dranken +23°)	22,43	23,35	23,55	24,20	24,24	24,63	25,15
Alcohol z.o.	17,78	18,17	18,30	18,51	18,55	18,66	18,89
<i>Wijn en aperitieven</i>							
Wijn	3,73	3,89	3,93	4,13	4,18	4,20	4,25
Cider	3,93	4,10	4,15	4,28	4,32	4,34	4,41
Champagne en mousserende wijn	22,77	23,77	24,02	24,80	25,03	25,13	25,52
Likeurwijn, alcoholhoudende dranken van 15 tot 23°	5,77	6,11	6,19	6,20	6,26	6,26	6,41
<i>Bier</i>							
Tafelbier	0,75	0,77	0,84	0,84	0,88	0,93	0,95
Bier type pils	1,65	1,65	1,66	1,65	1,64	1,67	1,70
Ander bier	2,12	2,14	2,15	2,14	2,13	2,18	2,22
Bier z.o.	1,80	1,82	1,83	1,82	1,81	1,86	1,89

* Prijzen op 1 januari van het jaar.

Bron: Ministerie van Economische Zaken, Bestuur Handelsbeleid

Om het percentage pure alcohol per liter gedestilleerde drank, wijn en aperitieven en bier te kennen, veronderstellen we dat een glas gedestilleerde drank 3,5 cl telt, een glas wijn of aperitieven 10 cl en een glas bier 25 cl. Elk glas alcohol bevat 12 ml alcohol. Dit betekent dat één liter gedestilleerde drank 34,3% pure alcohol telt, één liter wijn of aperitieven 12% en één liter bier 4,8%.

2.2 Individualisering van het alcoholbudget

Het eerste probleem waar we in alcoholonderzoek op basis van het huishoudbudgetonderzoek mee geconfronteerd worden, is zoals in voorgaande paragraaf werd uiteengezet, de registratie van de uitgaven in geldtermen waardoor hoeveelheidsgegevens geschat moeten worden. De hypothese die we hierbij aannamen was deze van constante gemiddelde prijzen.

Het tweede probleem met het huishoudbudgetonderzoek is de individualisering van het huishoudbudget. In de enquête worden de uitgaven geregistreerd van het hele gezin. Om een profiel te kunnen opstellen van de alcoholconsument is het echter noodzakelijk dat we de consumptie-uitgaven van het hele huishouden kunnen toewijzen aan de individuele leden van dat huishouden.

2.2.1 Verbruikseenheden

Een eerste manier om de alcoholuitgaven toe te wijzen aan de individuele leden in het huishouden is door de totale uitgaven te delen door het aantal verbruikseenheden in het huishouden. Verbruikseenheden drukken de behoefte van een persoon van gegeven leeftijd en geslacht uit in vooraf bepaalde eenheden. Er bestaan meerdere systemen of verbruikseenhedenschalen, naar gelang het onderzochte domein. Zo werd in het budgetonderzoek van 1987-1988 nog gebruik gemaakt van de algemene schaal van de Volkerenbond waarin zowel leeftijd als geslacht als criteria worden gebruikt. De algemene schaal van de Volkerenbond werd reeds gehanteerd sinds het huishoudbudgetonderzoek van 1961. Het verbruik van een mannelijk persoon van 14 tot 60 jaar wordt hierbij als eenheid genomen, de andere personen worden geacht een verbruik te hebben dat lager ligt:

- kinderen <2 jaar =	0,2 verbruikseenheid
- 2 tot 4 jaar =	0,3 verbruikseenheid
- 4 tot 6 jaar =	0,4 verbruikseenheid
- 6 tot 8 jaar =	0,5 verbruikseenheid
- 8 tot 10 jaar =	0,6 verbruikseenheid
- 10 tot 12 jaar =	0,7 verbruikseenheid
- 1 tot 14 jaar =	0,8 verbruikseenheid
- mannen 14 tot 60 jaar =	1,0 verbruikseenheid
- vrouwen 14 tot 60 jaar =	0,8 verbruikseenheid
- mannen en vrouwen >60 jaar =	0,8 verbruikseenheid

In de enquête van 1995-1996 werd in overeenstemming met Eurostat gebruik gemaakt van de OESO-schaal (Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997)⁷:

- eerste volwassene in het huishouden =	1,0 verbruikseenheid
- andere volwassenen in het huishouden =	0,7 verbruikseenheid
- kinderen (13 jaar of minder) =	0,5 verbruikseenheid

Door aan elke persoon in het huishouden de overeenkomstige verbruikseenheid toe te kennen, kan de som gemaakt worden van het totaal aantal verbruikseenheden in dat gezin. Deze verbruikseenheden kunnen gebruikt worden om de uitgaven van een huishouden met elkaar te vergelijken. Het is evident dat een groot huishouden met verschillende volwassenen meer uitgeeft aan voeding dan een klein huishouden met weinig volwassenen. Om beide huishoudens te kunnen vergelijken kan ook hier gebruik gemaakt worden van de verbruikseenhedenschaal.

⁷ In de tweede helft van de jaren tachtig werd door Eurostat nochtans vastgesteld dat de oorspronkelijke niet-empirische, normatieve OESO-equivalentieschaal te steil was. Deze vaststelling leidde tot een aangepaste OESO-schaal, die de volgende gewichten kent: 1 aan de eerste volwassene in het huishouden, 0,5 aan elke volgende volwassenen en 0,3 aan elk kind (Armoedemonitor 1998: kostenverschillen tussen huishoudens).

We zouden deze verbruikseenhedenschaal ook kunnen toepassen op de uitgaven aan alcohol door een huishouden. Het resultaat geeft echter een vertekend beeld van de consumptie per verbruikseenheid omdat bij de verbruikseenhedenschaal ook kinderen jonger dan 13 jaar een waarde krijgen, terwijl zij normalerwijze geen alcohol consumeren. De verbruikseenhedenschaal laat ook niet toe om een profiel op te stellen van de alcoholconsument. We moeten daarom op zoek gaan naar een andere verdeelsleutel die de totale consumptie van alcohol door een huishouden toekent aan de individuele leden in dat huishouden.

2.2.2 Verdeelsleutel om totale alcoholconsumptie toe te wijzen aan de individuele leden

In het huishoudbudgetonderzoek zijn zowel éénpersoonshuishoudens als meerpersoonshuishoudens opgenomen. De uitgaven van de éénpersoonshuishoudens kunnen volledig toegerekend worden aan de individuele persoon waardoor het probleem rond de verdeelsleutel zich hier niet stelt. Bij de meerpersoonshuishoudens kunnen de totale uitgaven echter wel toegeschreven worden aan verschillende personen, en moet een verdeelsleutel gebruikt worden. In dit onderzoek wordt voor de berekening van deze verdeelsleutel vertrokken van de consumptie bij de éénpersoonsgezinnen naar geslacht.

We vertrekken van de veronderstelling dat enkel de leden in het huishouden die ouder zijn dan 18 jaar alcohol consumeren. Een tweede veronderstelling die we aannemen is dat mannen en vrouwen in meerpersoonsgezinnen eenzelfde proportioneel verbruik kennen als de éénpersoonsgezinnen. Om een inzicht te verkrijgen in de verhouding van de uitgaven door de mannen ouder dan 18 jaar t.o.v. de vrouwen ouder dan 18 jaar, bekijken we de gemiddelde uitgaven van de éénpersoonshuishoudens opgedeeld naar geslacht in het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996.

Uit onderstaande tabel blijkt dat in België vrouwelijke eenpersoonsgezinnen 61,88% uitgeven aan alcohol ten opzichte van de uitgaven gedaan door mannelijke éénpersoonsgezinnen (100%), of uitgedrukt in liters alcohol per jaar zouden vrouwen 55,39% liter pure alcohol consumeren ten opzichte van de mannen. Wanneer we in de meerpersoonsgezinnen nu de mannen en vrouwen ouder dan 18 jaar een index geven die gebaseerd is op de verhouding van de consumptie pure alcohol door mannen en vrouwen in éénpersoonshuishoudens, dan kunnen we een profiel opstellen van de zware en lichte gebruikers van alcohol. Mannen ouder dan 18 jaar in meerpersoonshuishoudens (waar er verschillende personen ouder zijn dan 18 jaar) krijgen index 1, vrouwen ouder dan 18 jaar index 0,554. Wanneer er in een meerpersoonshuishouden slechts één persoon ouder is dan 18 jaar, dan krijgt die persoon index 1, ook al gaat het hierbij om een vrouw. De som van deze indexen wordt gebruikt bij de verdeling van de totaal geconsu-

meerde hoeveelheid; door de index van een bepaald lid van het huishouden te delen door de som van de indexen kan het geconsumeerde aandeel berekend worden van die persoon.

In onderstaande tabel valt het grote verschil op tussen België en Vlaanderen bij de mannelijke éénpersoonshuishoudens. In Vlaanderen gaf een mannelijk éénpersoonshuishouden in 1995-1996 gemiddeld 10 027 BEF uit aan alcohol, terwijl een mannelijk Belgisch éénpersoonsgezin 15 851 BEF uitgaf. Een verklaring voor dit grote verschil zou het verschil in gemiddelde leeftijd kunnen zijn van de éénpersoonshuishoudens. Een analyse toont echter aan dat de gemiddelde leeftijd geen groot verschil kent tussen Vlaanderen en België; de mannelijke éénpersoonshuishoudens zijn in België gemiddeld 54 jaar en in Vlaanderen 55 jaar, de vrouwelijke eenpersoonshuishoudens zijn in België gemiddeld 60 jaar, in Vlaanderen 61 jaar. Omdat er geen directe oorzaken kunnen gevonden worden voor dit grote verschil tussen België en Vlaanderen, temeer omdat de gezondheidsenquête van 1997 deze tendens niet bevestigt, nemen we aan dat het om een toevalsfactor gaat in de steekproef. We weerhouden in onze verdere analyse enkel het cijfer voor België omdat daar het meeste respondenten zijn in opgenomen.

Tabel 2.4 Consumptie van alcoholhoudende dranken door éénpersoonsgezinnen, naar geslacht, België, 1995-1996

		België		Vlaams Gewest	
		Uitgaven in BEF per jaar	Liters pure alcohol per jaar	Uitgaven in BEF per jaar	Liters pure alcohol per jaar
<i>In absolute cijfers</i>					
Gedestilleerde drank	Man	2 413	1,24	1 868	1,00
	Vrouw	1 625	0,72	1 746	0,78
Wijn en aperitieven	Man	9 461	6,93	4 615	3,44
	Vrouw	6 382	4,10	5 812	3,25
Bier	Man	3 976	2,73	3 545	2,41
	Vrouw	1 802	1,23	1 381	0,92
Totaal	Man	15 851	10,90	10 027	6,85
	Vrouw	9 809	6,04	8 939	4,95
<i>In index (man=100)</i>					
Gedestilleerde drank	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	67,34	57,37	93,52	78,02
Wijn en aperitieven	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	67,46	59,12	125,96	94,62
Bier	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	45,32	45,03	38,96	38,03
Totaal	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	61,88	55,39	89,16	72,28

* Rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

De verdeelsleutel die wij hanteren om het totale verbruik van een huishouden toe te kennen aan de individuele leden, veronderstelt dat het verbruik in de meerpersoonshuishoudens, waar zowel mannen als vrouwen aanwezig zijn, dezelfde verhouding van verbruik door man en vrouw kent als de éénpersoonshuishoudens waar vrouwen 55,4% consumeren van wat door mannen aan liters pure alcohol geconsumeerd wordt. Om de betrouwbaarheid van deze hypothese te verifiëren, gaan we het gebruik na zoals deze blijkt uit de gezondheidsenquête van 1997. We stellen vast dat mannen en vrouwen in meerpersoonsgezinnen minder drinken dan éénpersoonsgezinnen en dat de vrouwen in meerpersoonsgezinnen relatief gezien t.o.v. hun partner meer drinken; vrouwen in éénpersoonsgezinnen drinken slechts 30% t.o.v. mannelijke éénpersoonsgezinnen, terwijl in meerpersoonsgezinnen de vrouwen 36% drinken van wat hun mannelijke partner drinkt. De gebruikte index van de éénpersoonsgezinnen, toegepast in het huishoudbudgetonderzoek, zal dus hoogst waarschijnlijk een overschatting betekenen voor het alcoholgebruik bij mannen in meerpersoonsgezinnen. We merken echter wel op

de gezondheidsenquête de totale consumptie weergeeft (thuisgebruik en horeca-verbruik) en dat het bij de budgetenquête enkel om het thuisverbruik gaat. Het verschil in consumptie tussen mannen en vrouwen is significant. De gemiddelde consumptie ligt in Vlaanderen iets hoger dan in België, maar volgt wel dezelfde tendensen.

Tabel 2.5 Consumptie van alcohol naar leeftijd volgens de gezondheidsenquête, België en het Vlaamse Gewest, 1997

		België		Vlaams Gewest	
		Aantal glazen per week	Liters pure alcohol per jaar	Aantal glazen per week	Liters pure alcohol per jaar
<i>In absolute cijfers</i>					
Tussen 15 en 18 jaar	Man	3,73	2,33	5,03	3,14
	Vrouw	1,45	0,90	1,73	1,08
Ouder dan 18 jaar	Man	8,72	5,44	9,33	5,82
	Vrouw	3,09	1,93	3,24	2,02
Ouder dan 18 jaar en 1-persoonsgezin	Man	11,11	6,93	11,39	7,11
	Vrouw	3,32	2,07	3,53	2,20
Ouder dan 18 jaar en meerpersoonsgezin	Man	8,38	5,23	9,10	5,68
	Vrouw	3,06	1,91	3,21	2,00
<i>In index (man=100)</i>					
Tussen 15 en 18 jaar	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	38,85	38,85	34,39	34,39
Ouder dan 18 jaar	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	35,47	35,47	34,73	34,73
Ouder dan 18 jaar en 1-persoonsgezin	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	29,88	29,88	30,99	30,99
Ouder dan 18 jaar en meerpersoonsgezin	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	36,47	36,47	35,27	35,27

* Bij de berekening werd rekening gehouden met wegingsfactoren. De gezondheidsenquête is een toevalssteekproef waarbij elke geselecteerde persoon een deel van de bevolking vertegenwoordigt. Om de gewichten te berekenen van elke persoon is de grootte en de samenstelling van het huishouden waartoe de persoon behoort bepalend. Daarnaast moet de wegingsfactor een goede vertegenwoordiging zijn van de leeftijdsklasse en geslachtsverdeling op provinciaal niveau, en van de verdeling van de huishoudens volgens de huishoudgrootte en de leeftijd van de referentiepersoon per provincie (WIV, 1997). Om het aantal liters pure alcohol per jaar te kennen werd de veronderstelling gemaakt dat elk glas alcohol 0,012 liter alcohol telt.

Bron: Eigen berekeningen op basis van de Gezondheidsenquête van 1997, WIV

Per huishouden kan de som van de indexen gemaakt worden die gebruikt worden als verdeelsleutel om de totale consumptie van het huishouden toe te kennen aan de individuele leden. Bij de berekening van deze eenheden veronderstellen we de

éénpersoonsgezinnen als één eenheid (geen onderscheid tussen mannen en vrouwen) en in de meerpersoonsgezinnen waar zowel mannen als vrouwen ouder dan 18 jaar aanwezig zijn, krijgen de mannen de waarde één en de vrouwen de waarde 0,554. De som van deze waarden wordt gebruikt als verdeelsleutel.

Aangezien bij de éénpersoonsgezinnen geen manipulatie van de totale uitgaven nodig was om het individueel verbruik te kennen, zullen de resultaten voor de éénpersoonshuishoudens steeds apart worden weergegeven. De gemanipuleerde gegevens bij de meerpersoonshuishoudens (op basis van de verdeelsleutel) zullen vervolgens bij de resultaten van de éénpersoonshuishoudens geteld worden om de totale populatie te bestuderen.

2.3 Alcoholuitgaven in de horeca

Het derde probleem waarmee we geconfronteerd worden in het huishoudbudgetonderzoek is de opsplitsing van de uitgaven aan alcohol in de distributiesector en in de horeca. De winkeluitgaven aan alcohol vinden we terug bij de consumptieuitgaven voeding, dranken en tabak. De uitgaven zijn opgesplitst naar de uitgaven aan sterke drank (whisky, cognac, jenever, likeuren en sterke dranken +23° en alcohol z.o.), wijn en aperitieven (wijn, cider, champagne en mousserende wijn, likeurwijn en alcoholhoudende dranken van 15 tot 23°) en bier (tafelbier, bier type pils, ander bier en bier z.o.). De uitgaven aan alcohol in de horeca vinden we in het huishoudbudgetonderzoek terug bij de consumptieuitgaven, uitgaven in de horecasector, restaurants en cafés. In deze uitgavenpost worden de uitgaven aan maaltijden en dranken in de horeca geregistreerd. Aangezien er geen opdeling is naar drank en voeding, kunnen we op basis van het huishoudbudgetonderzoek geen directe inschatting maken van het alcoholverbruik in de horeca.

We zullen enkel voor het huishoudbudgetonderzoek van 2000 de alcoholuitgaven in de horeca schatten. Op basis van het huishoudbudgetonderzoek van 2000 kan een goede schatting gemaakt worden van het totale alcoholverbruik in de distributiesector. Dit doen we door de som te maken van de hoeveelheid geconsumeerde alcohol per huishouden vermenigvuldigd met zijn wegingscoëfficiënt (elk huishouden vertegenwoordigt een aantal gezinnen van de gehele Belgische populatie). We beschikken voor het jaar 2000 ook over cijfers van het totale alcoholverbruik thuis en in de horeca (zonder opsplitsing) in België, gebaseerd op cijfers van het Ministerie van Financiën, federale belastingadministratie. Het verschil tussen dit laatste cijfer en het geschatte verbruik thuis op basis van cijfers van het huishoudbudgetonderzoek, geeft ons het geschatte alcoholverbruik in de horeca. Om nu het aandeel van elk huishouden in de totale horeca-uitgaven te kennen, veronderstellen we dat de uitgaven aan alcohol in de horeca evenredig zijn met de totale horeca-uitgaven (voeding plus drank). De berekening vertrekt van de som van de horeca-uitgaven per huishouden die vermenigvuldigd zijn met hun wegingscoëf-

ficiënt (het aantal huishoudens dat ze representeert voor de gehele Belgische populatie). Op basis van de totale horeca-uitgaven van alle gezinnen samen, kan het aandeel berekend worden van elk huishouden in de totale horeca-uitgaven. Door dit percentage te vermenigvuldigen met de geschatte alcoholuitgaven in de horeca, en vervolgens te delen door de wegingscoëfficiënt van het betreffende huishouden, wordt de geschatte alcoholuitgave in de horeca bekomen van dat huishouden.

Door de hypothese te maken dat in een huishouden de alcoholuitgaven in de horeca evenredig zijn met de totale horeca-uitgaven, maken we de veronderstelling dat alcoholconsumptie aanwezig is in bijna elk huishouden, aangezien 87% van de huishoudens horeca-uitgaven kennen.

HOOFDSTUK 3

HUISHOUDBUDGETONDERZOEK

1978-1979 EN 1987-1988

1. Evolutie uitgaven alcohol 1978-2000

Op basis van verschillende budgetenquêtes kan de evolutie van de uitgaven aan alcoholhoudende dranken per huishouden in kaart gebracht worden. Uit onderstaande tabel blijkt dat vooral de uitgaven aan wijn en aperitieven een sterke stijging kenden tussen 1978 en 2000. In het Vlaamse Gewest steeg deze uitgavencategorie met index 398 (aan lopende prijzen), terwijl de totale uitgaven aan voeding, drank en tabak steeg met index 163. Op basis van het indexcijfer van de consumptieprijzen kunnen we de uitgaven in constante prijzen vergelijken. Volgens dit gemiddeld indexcijfer zijn de gemiddelde uitgaven aan alcohol per huishouden gedaald tussen 1978 en 2000, enkel de uitgaven aan wijn en aperitieven steeg met 40% in constante prijzen.

Tabel 3.1 Evolutie uitgaven alcohol 1978-2000 per huishouden, naar gewest, in euro

	1978-1979	1987-1988	1995-1996	1999	2000
<i>België (lopende prijzen)</i>					
Sterke drank	57,1	52,3	60,0	51,6	51,2
Wijn en aperitieven	99,8	139,4	241,4	254,4	296,9
Bier	83,9	76,2	114,4	98,9	106,1
Totaal alcohol	240,8	267,8	415,8	404,9	454,1
Totaal voeding, drank en tabak	2 767,0			4 304,2	4 421,1
<i>België (constante prijzen)*</i>					
Indecijfer van de consumptieprijzen	49,93	80,87	100,0	103,81	106,71
Sterke drank	114,4	64,7	60,0	49,7	48,0
Wijn en aperitieven	199,9	172,4	241,4	245,1	278,2
Bier	168,0	94,2	114,4	95,3	99,4
Totaal alcohol	482,3	331,1	415,8	390,0	425,5
Totaal voeding, drank en tabak	5 541,8			4 146,2	4 143,1
<i>Vlaams Gewest</i>					
Sterke drank	59,9	53,0	60,8	48,2	52,0
Wijn en aperitieven	66,2	102,9	200,4	238,8	263,3
Bier	84,6	78,2	120,4	99,5	110,9
Totaal alcohol	210,8	234,0	381,6	386,5	426,2
Totaal voeding, drank en tabak	2 741,3			4 324,1	4 465,6
<i>Waals Gewest</i>					
Sterke drank	54,0		58,3	57,2	53,7
Wijn en aperitieven	132,2		276,1	272,6	360,6
Bier	86,7		110,4	102,4	108,4
Totaal alcohol	272,8		444,8	432,2	522,8
Totaal voeding, drank en tabak	2 846,2			4 385,4	4 495,8
<i>Brussels Gewest</i>					
Sterke drank	52,8		60,8	53,1	39,3
Wijn en aperitieven	164,4		349,8	281,9	280,9
Bier	72,5		95,4	85,4	73,4
Totaal alcohol	289,7		506,0	420,4	393,51
Totaal voeding, drank en tabak	2 660,3			3 960,0	3 959,2

* De gemiddelde consumptieprijsindex werd gebruikt. De prijzen van gedistilleerde draken, wijn en aperitieven en bier zullen niet allemaal op dezelfde wijze stijgen doorheen de tijd (zie tabel 'evolutie van de consumptieprijzen van alcoholhoudende dranken' in hoofdstuk 2 voor de prijsevolutie tussen 1996 en 2000).

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 1978-1979, 1987-1988, 1995-1996, 1999 en 2000

Het aandeel dat de uitgaven aan alcohol in de totale consumptie inneemt, is de afgelopen 20 jaar gezakt, net als het aandeel van de totale uitgaven aan voeding,

dranken en tabak. Naast deze daling valt vooral de samenstelling van het budget gespendeerd aan alcohol op; terwijl steeds minder gespendeerd wordt aan sterke drank en bier, stijgt het budget voor wijn en aperitieven in het totale budget. De laatste 10 jaar bleef het aandeel van het budget gespendeerd aan alcohol nagenoeg constant.

Tabel 3.2 Evolutie aandeel uitgaven alcohol in het totale budget 1978-2000, België en het Vlaamse Gewest, in promille

	1978-1979	1987-1988	1996-1997	1999	2000
<i>België</i>					
Sterke drank	4,7	3,1	2,1	1,9	1,8
Wijn en aperitieven	8,3	8,1	9,1	9,3	10,5
Bier	7,0	4,4	4,6	3,6	3,7
Totaal alcohol	20,0	15,6	15,8	14,8	16,0
Totaal voeding, drank en tabak	222,0	190,0		157,8	159,2
<i>Vlaams Gewest</i>					
Sterke drank	5,0	3,1	2,0	1,7	1,8
Wijn en aperitieven	5,4	5,9	7,7	8,5	8,9
Bier	7,0	4,5	4,5	3,6	3,8
Totaal alcohol	17,4	13,5	14,3	13,8	14,5

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 1978-1979, 1987-1988, 1995-1996, 1999 en 2000

2. Huishoudbudgetonderzoek 1978-1979 en 1987-1988

In het gezinsbudgetonderzoek van 1978-1979 werden 2 443 gezinnen bevroegd die 3 305 745 gezinnen in België vertegenwoordigen. In onderstaande tabellen wordt de structuur van het budget weergegeven naar beroepstype voor België en Vlaanderen, en naar inkomensklasse. In het gezinsbudgetonderzoek van 1978-1979 werd ook gepeild naar de hoeveelheidgegevens.⁸ Aan de hand van deze gegevens kan een schatting gemaakt worden van de gemiddelde prijs per liter alcohol.⁹

Uit onderstaande tabel blijkt dat de uitgaven in de distributiesector aan wijn grote verschillen kent tussen de verschillende beroepsklassen, terwijl de uitgaven aan bier en sterke drank in de distributiesector minder gebonden zijn met de

⁸ De lange duur van het onderzoek en het groot aantal in te schrijven artikelen in het huishoudboekje hebben echter tot gevolg dat de hoeveelheidgegevens niet altijd nauwkeurig werden opgetekend. Bij de verwerking werden de ontbrekende hoeveelheden geschat door gebruik te maken van de gemiddelde jaarprijs per eenheid.

⁹ In recentere budgetonderzoeken in België werden geen hoeveelheidgegevens meer geregistreerd. EUROSTAT die richtlijnen en aanbevelingen geeft tot harmonisatie van de budgetonderzoeken in de EU, geeft aan dat slechts in sommige landen informatie beschikbaar is over de geconsumeerde hoeveelheden voedingsmiddelen (EUROSTAT, 1998).

socioprofessionele groep. Volgens het gezinsbudgetonderzoek van 1978-1979 kenden bedienden de hoogste uitgaven aan wijn (bijna 2 keer zoveel dan de arbeiders en meer dan het dubbel van de niet-actieven). Hoewel de groep niet-actieven¹⁰ de laagste uitgaven aan alcohol kent, nemen deze uitgaven toch het grootste aandeel aan in de totale consumptie-uitgaven. Ook in de enquête van 1987-1988 vinden we grote verschillen terug in het budgetaandeel gespendeerd aan wijn.

Hoe hoger het beschikbaar inkomen, hoe hoger de gemiddelde uitgaven aan alcohol. Dit fenomeen kan vastgesteld worden in elke beroepscategorie maar is het sterkst aanwezig bij de zelfstandigen. De gemiddelde uitgaven aan bier blijken echter niet afhankelijk te zijn van de hoogte van het inkomen. Wijn en aperitieven en gedistilleerde dranken worden in onderstaande tabel in één enkele categorie ondergebracht, en zijn in zijn (gemiddeld) geheel sterk inkomensgevoelig. Uitgedrukt in procentueel aandeel van de totale consumptie zal het gemiddeld budget gespendeerd aan bier dalen naarmate het inkomen toeneemt, en zal het gemiddeld budget gespendeerd aan wijn en aperitieven en gedistilleerde dranken licht toenemen. Het totaal gespendeerde budget aan alcohol t.o.v. de totale consumptie is niet inkomensafhankelijk.

De registratie van de hoeveelheidgegevens geeft ons een inzicht in de verhouding BEF/liter alcohol. De gemiddelde consumptie alcohol per beroepstype werd zowel per huishouden als per verbruikseenheid opgenomen. Huishoudens waar de referentiepersoon een vrij beroep uitoefent, blijken in 1978-1979 bijvoorbeeld het meeste uit te geven aan alcohol (gemiddeld 18 886 BEF t.o.v. gemiddeld 9 716 BEF voor alle beroepsgroepen samen). Uit de verhouding BEF/liter blijkt echter dat deze beroepsgroep ook het meeste geld uitgeeft per liter alcohol, wat erop wijst dat zij duurere alcoholhoudende dranken kopen (gemiddeld 80,48 BEF per liter t.o.v. 57,36 BEF voor alle beroepsgroepen samen). De gemiddelde betaalde prijs per liter bier zal tussen de beroepsgroepen schommelen met 10% boven (werkgevers) en 10% onder (landbouwers) de gemiddelde prijs. De betaalde prijs voor een liter wijn schommelt met 12% boven en onder de gemiddelde prijs (arbeiders besteden het minst en werkgevers het meest per liter wijn). De prijs betaald voor een liter likeur of andere gedistilleerde drank, kent de minst grote afwijking tussen de beroepsgroepen; landbouwers betalen 5% minder dan gemiddeld en handelaars 3% meer dan het gemiddelde over alle beroepsgroepen. Deze prijsverschillen naar inkomen of socioprofessionele groep kunnen het alcoholgebruik en probleemdrinken gebaseerd op uitgavencijfers vertekenen. Deze gegevens dienen in het achterhoofd gehouden te worden bij de interpretatie van de gegevens hierna.

Aangezien we weten hoeveel huishoudens tot elke beroepscategorie behoren (aan de hand van het beroep van de referentiepersoon), en wij zowel uitgaven als

¹⁰ In het gezinsbudgetonderzoek van 1978-1979 en van 1987-1988 zijn ook de gepensioneerden ondergebracht in de categorie van 'niet-actieven'. In het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 en van 2000 vormen de gepensioneerden een aparte categorie en zijn de niet-actieven enkel de personen van actieve leeftijd die niet tewerkgesteld zijn op de arbeidsmarkt.

hoeveelheden kennen, kunnen we een inschatting maken van het totaal bestede bedrag, en de totaal geconsumeerde hoeveelheid liters per categorie, en omgerekend naar liters pure alcohol thuis in 1978-1979. Zo zou er volgens deze berekening in 1978-1979 32 miljard BEF uitgegeven zijn aan alcohol wat het thuisverbruik betreft (11 miljard BEF aan bier), of 5 miljoen hectoliter alcohol (4 miljoen hectoliter bier). Cijfers van de Belgische brouwerijsector (Het Brouwersblad, 2003) geven voor 1980 voor het verbruik van bier in België 12 945 000 hectoliter. De verhouding van food/horeca (thuisverbruik/horeca-uitgaven) wordt op 1/3 geschat. Volgens deze aanname zou de totale consumptie van liters bier, gebaseerd op de cijfers van het huishoudbudgetonderzoek, 12 354 000 hectoliter bedragen, wat duidelijk in de lijn ligt van het cijfer van de brouwerijsector. Het cijfer illustreert de realiteitswaarde (die hoog wordt ingeschat gezien het veelvoudig gebruik) van de budgetenquête.

Tabel 3.3 Structuur van het budget (uitgaven in de distributiesector) van gezinnen van niet-zelfstandigen en zelfstandigen naar sociaal statuut, met correctie voor non-respons*, België, 1978-1979 en 1987-1988, in BEF

	Gemiddelden per gezin (in BEF per jaar)					Aandeel in totaal budget (in promille)				
	Arbeider	Bediende	Zelfstan- dige	Niet actieve	Totaal	Arbeider	Bediende	Zelfstan- dige	Niet actieve	Totaal
Gezinsbudgetonderzoek 1978-1979										
<i>Bier</i>	3 950	3 816	3 731	2 550	3 386	7,9	5,9	6,6	7,8	7,0
Tafelbier	592	460	563	406	486	1,2	0,7	1,0	1,2	1,0
Ander bier (pils, ...)	3 358	3 356	3 168	2 144	2 900	6,7	5,2	5,6	6,6	6,0
<i>Andere alcoholhoudende dranken</i>	5 470	8 933	8 077	4 354	6 330	10,9	13,8	14,2	13,4	13,0
Wijn	2 286	4 282	3 647	1 784	2 815	4,6	6,6	6,4	5,5	5,8
Cider van appels, peren,...	69	90	115	55	75	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Champagne en mousserende wijn	144	449	402	167	267	0,3	0,7	0,7	0,5	0,5
Likeurwijn (van 15 tot 23 graden) als porto, ...	169	381	331	140	236	0,3	0,6	0,6	0,4	0,5
Aperitieven	579	802	733	508	633	1,2	1,2	1,3	1,6	1,3
Likeuren en andere alcoholhou- dende dranken (meer dan 23 graden): gin, whisky, ...	2 223	2 929	2 849	1 700	2 304	4,4	4,5	5,0	5,2	4,7
Totaal	9 420	12 749	11 808	6 904	9 716	18,8	19,8	20,8	21,2	20,0

Tabel 3.3 Structuur van het budget (uitgaven in de distributiesector) van gezinnen van niet-zelfstandigen en zelfstandigen naar sociaal statuut, met correctie voor non-respons*, België, 1978-1979 en 1987-1988, in BEF. Vervolg

	Gemiddelden per gezin (in BEF per jaar)					Aandeel in totaal budget (in promille)				
	Arbeider	Bediende	Zelfstandige	Niet-actieve	Totaal	Arbeider	Bediende	Zelfstandige	Niet-actieve	Totaal
<i>Gezinsbudgetonderzoek 1987-1988</i>										
<i>Bier</i>	3 340	3 434	3 324	2 665	3 073	4,8	4,0	4,1	4,8	4,4
Tafelbier	301	296	384	304	310	0,4	0,3	0,5	0,5	0,4
Bier type pils	2 017	1 551	1 723	1 316	1 562	2,9	1,8	2,1	2,3	2,3
Ander bier	1 022	1 587	1 217	1 045	1 201	1,5	1,9	1,5	1,9	1,7
<i>Andere alcoholhoudende dranken</i>	5 024	9 932	9 222	7 270	7 731	7,2	11,6	11,4	13,0	11,2
Wijn	2 186	4 978	4 632	3 664	3 817	3,1	5,8	5,7	6,5	5,5
Cider van appels, peren, ...	104	70	67	38	63	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Champagne en mousserende wijn	208	633	573	332	412	0,3	0,7	0,7	0,6	0,6
Likeurwijn, aperitieven (van 15 tot 23 graden) als porto, ...	901	1 684	1 470	1 277	1 330	1,3	2,0	1,8	2,3	1,9
Whisky	338	908	737	453	580	0,5	1,1	0,9	0,8	0,8
Cognac	373	437	454	338	384	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
Jenever	321	340	420	428	383	0,5	0,4	0,5	0,8	0,6
Likeuren en andere alcoholhoudende dranken (meer dan 23 graden)	593	882	869	740	762	0,8	1,0	1,1	1,3	1,1
Totaal likeuren en andere alcoholhoudende dranken (meer dan 23 graden)	1 625	2 567	2 480	1 959	2 109	2,3	3	3,1	3,5	3,1
Totaal	8 364	13 366	12 546	9 935	10 804	12,0	15,6	15,5	17,7	15,6

* Met correctie voor non-respons worden de resultaten gewogen zodat zij ook representatief zijn voor de populatie.

Bron: Gezinsbudgetonderzoek 1978-1979 deel 3 p. 40-43, 1984

Tabel 3.4 Structuur van het budget (uitgaven in de distributiesector) van gezinnen van niet-zelfstandigen en zelfstandigen naar sociaal statuut, met correctie voor non-respons, Vlaams Gewest, 1978-1979 en 1987-1988

	Gemiddelden per gezin (in BEF per jaar)					Aandeel in totaal budget (in promille)				
	Arbeider	Bediende	Zelfstandige	Niet-actieve	Totaal	Arbeider	Bediende	Zelfstandige	Niet-actieve	Totaal
<i>Gezinsbudgetonderzoek 1978-1979</i>										
<i>Bier</i>	3 761	3 835	3 719	2 672	3 414	7,5	6,0	6,7	8,2	7,0
Tafelbier	437	317	504	298	367	0,9	0,5	0,9	0,9	0,8
Ander bier (pils, ...)	3 324	3 518	3 215	2 374	3 047	6,6	5,5	5,8	7,3	6,2
<i>Andere alcoholhoudende dranken</i>	4 500	7 221	6 337	3 349	5 090	9,0	11,3	11,3	10,3	10,4
Wijn	1 569	2 909	2 225	991	1 823	3,1	4,5	4,0	3,1	3,7
Cider van appels, peren, ...	54	52	56	23	44	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Champagne en mousserende wijn	67	279	261	83	155	0,1	0,4	0,5	0,3	0,3
Likeurwijn (van 15 tot 23 graden) als porto, ...	162	341	264	112	207	0,3	0,5	0,5	0,3	0,4
Aperitieven	464	586	533	273	443	0,9	0,9	1,0	0,8	0,9
Likeuren en andere alcoholhoudende dranken (meer dan 23 graden): gin, whisky, ...	2 184	3 054	2 998	1 863	2 418	4,4	4,8	5,4	5,7	5,0
Totaal	8 261	11 056	10 056	6 021	8 504	16,5	17,3	18,0	18,5	17,4

Tabel 3.4 Structuur van het budget (uitgaven in de distributiesector) van gezinnen van niet-zelfstandigen en zelfstandigen naar sociaal statuut, met correctie voor non-respons, Vlaams Gewest, 1978-1979 en 1987-1988. Vervolg

	Gemiddelden per gezin (in BEF per jaar)					Aandeel in totaal budget (in promille)				
	Arbeider	Bediende	Zelfstandige	Niet-actieve	Totaal	Arbeider	Bediende	Zelfstandige	Niet-actieve	Totaal
Gezinsbudgetonderzoek 1987-1988										
<i>Bier</i>	3 398	3 636	3 341	2 596	3 153	4,7	4,2	4,2	4,8	4,5
Tafelbier	322	201	408	242	268	0,4	0,2	0,5	0,4	0,4
Bier type pils	1 986	1 571	1 647	1 278	1 563	2,8	1,8	2,1	2,3	2,2
Ander bier	1 090	1 864	1 286	1 076	1 322	1,5	2,2	1,6	2,0	1,9
<i>Andere alcoholhoudende dranken</i>	3 904	8 381	7 279	5 879	6 287	5,4	9,8	9,2	10,8	9,0
Wijn	1 246	3 743	3 196	2 564	2 665	1,7	4,4	4,0	4,7	3,8
Cider van appels, peren, ...	28	39	30	18	28	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Champagne en mousserende wijn	119	524	410	182	289	0,2	0,6	0,5	0,3	0,4
Likeurwijn, aperitieven (van 15 tot 23 graden) als porto, ...	777	1 578	1 269	1 073	1 169	1,1	1,8	1,6	2,0	1,7
Whisky	334	730	459	369	472	0,5	0,9	0,6	0,7	0,7
Cognac	440	570	591	485	510	0,6	0,7	0,7	0,9	0,7
Jenever	439	473	597	646	545	0,6	0,6	0,8	1,2	0,8
Likeuren en andere alcoholhoudende dranken (meer dan 23 graden)	521	724	727	542	609	0,7	0,8	0,9	1,0	0,9
Totaal likeuren en andere alcoholhoudende dranken (meer dan 23 graden)	1 734	2 497	2 374	2 042	2 136	2,4	3	3	3,8	3,1
Totaal	7 302	12 017	10 620	8 475	9 440	10,2	14,0	13,5	15,6	13,5

Bron: Gezinsbudgetonderzoek 1978-1979 deel 3 p. 124-127, 1984

Tabel 3.5 Structuur van het budget (uitgaven in de distributiesector) van gezinnen naar structuur van het budget, naar vier inkomensklassen op basis van jaarinkomen per verbruikseenheid, met correctie voor non-respons, België, 1978-1979

	Gemiddelden per gezin (in BEF per jaar)				Aandeel in totaal budget (in promille)			
	1 ste kwartiel	2 de kwartiel	3 de kwartiel	4 de kwartiel	1 ste kwartiel	2 de kwartiel	3 de kwartiel	4 de kwartiel
<i>Gezinsbudgetonderzoek 1978-1979</i>								
<i>Arbeiders</i>								
Bier	4 110	4 115	3 652	3 922	8,7	8,7	7,2	7,2
Andere alcoholhoudende dranken	4 704	5 382	5 589	6 197	9,9	11,3	11,0	11,4
Totaal	8 814	9 497	9 241	10 119	18,6	20,0	18,2	18,5
<i>Bedienden</i>								
Bier	4 134	3 565	3 952	3 614	7,2	5,8	5,9	5,0
Andere alcoholhoudende dranken	6 383	7 600	9 437	12 279	11,2	12,4	14,1	16,9
Totaal	10 517	11 165	13 389	15 893	18,4	18,2	20,1	21,8
<i>Zelfstandigen</i>								
Bier	4 255	4 347	3 550	2 784	10,7	8,3	6,1	3,6
Andere alcoholhoudende dranken	5 345	6 604	7 693	12 614	13,4	12,6	13,2	16,5
Totaal	9 600	10 951	11 243	15 398	24,1	20,9	19,3	20,1
<i>Niet-actieven</i>								
Bier	2 679	2 773	2 348	2 403	9,5	9,5	7,2	6,0
Andere alcoholhoudende dranken	3 326	4 098	4 286	5 700	11,8	14,0	13,1	14,2
Totaal	6 005	6 871	6 634	8 103	21,3	23,5	20,2	20,2

Tabel 3.6 Thuis verbruikte dranken voor drie sociale beroepsgroepen, per gezin, met correctie van non respons, België

	Arbeiders			Bedienden			Niet-actieven		
	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter
<i>Bier</i>	148,52	3 950	26,60	135,64	3 816	28,13	93,43	2 550	27,29
Tafelbier	35,48	592	16,69	25,80	460	17,83	23,25	406	17,46
Ander bier (pils, ...)	113,04	3 358	29,71	109,84	3 356	30,55	70,18	2 144	30,55
<i>Andere alcoholhoudende dranken</i>	41,28	5 470	132,51	62,41	8 933	143,13	30,41	4 354	143,18
Wijn	25,81	2 286	88,57	40,40	4 282	105,99	17,81	1 784	100,17
Cider van appels, peren, ...	1,12	69	61,61	1,40	90	64,29	0,84	55	65,48
Champagne en mousserende wijn	0,58	144	248,28	1,53	449	293,46	0,62	167	269,35
Likeurwijn (van 15 tot 23 graden) als porto,...	1,01	169	167,33	2,45	381	155,51	0,85	140	164,71
Aperitieven	4,59	579	126,14	6,11	802	131,26	3,93	508	129,26
Likeuren en andere alcoholhoudende dranken (meer dan 23 graden): gin, whisky, ...	8,17	2 223	272,09	10,52	2 929	278,42	6,36	1 700	267,30
Totaal	189,80	9 420	49,63	198,05	12 749	64,37	123,84	6 904	55,75

Tabel 3.6 Thuis verbruikte dranken voor drie sociale beroepsgroepen, per gezin, met correctie van non respons, België, vervolg

	Landbouwers			Handelaars			Vrije beroepen		
	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter
<i>Bier</i>	193,73	4 688	24,20	138,74	3 653	26,33	117,97	3 263	27,66
Tafelbier	67,87	1 158	17,06	25,03	414	16,54	24,21	417	17,22
Ander bier (pils, ...)	125,86	3 530	28,05	113,71	3 239	28,48	93,76	2 846	30,35
<i>Andere alcoholhoudende dranken</i>	27,92	4 782	171,28	50,07	7 362	147,03	116,71	15 623	133,86
Wijn	11,05	1 109	100,36	29,88	2 942	98,46	87,83	9 630	109,64
Cider van appels, peren, ...	0,65	45	69,23	1,90	154	81,05	1,99	130	65,33
Champagne en mousserende wijn	0,70	172	245,71	1,48	406	274,32	2,86	850	297,20
Likeurwijn (van 15 tot 23 graden) als porto, ...	1,49	249	167,11	1,61	276	171,43	3,40	598	175,88
Aperitieven	3,30	411	124,55	5,05	717	141,98	9,47	1 265	133,58
Likeuren en andere alcoholhoudende dranken (meer dan 23 graden): gin, whisky, ...	10,73	2 796	260,58	10,15	2 867	282,46	11,16	3 150	282,26
Totaal	221,65	9 470	42,73	188,81	11 015	58,34	234,68	18 886	80,48

Tabel 3.6 Thuis verbruikte dranken voor drie sociale beroepsgroepen, per gezin, met correctie van non respons, België, vervolg

	Hoeveelheid (aantal liters)	Werkgevers Uitgaven (BEF)	BEF/liter	Hoeveelheid (aantal liters)	Totaal Uitgaven (BEF)	BEF/liter
<i>Bier</i>	94,07	2 787	29,63	124,56	3 386	27,18
Tafelbier	10,17	184	18,09	28,19	486	17,24
Ander bier (pils, ...)	83,90	2 603	31,03	96,37	2 900	30,09
<i>Ander alcoholhoudende dranken</i>	45,61	6 907	151,44	44,83	6 330	141,20
Wijn	28,31	3 149	111,23	28,00	2 815	100,54
Cider van appels, peren, ...	1,17	74	63,25	1,15	75	65,22
Champagne en mousserende wijn	0,71	210	295,77	0,95	267	281,05
Likeurwijn (van 15 tot 23 graden) als porto, ...	2,02	339	167,82	1,46	236	161,64
Aperitieven	5,39	686	127,27	4,86	633	130,25
Likeuren en andere alcoholhou- dende dranken (meer dan 23 graden): gin, whisky, ...	8,01	2 449	305,74	8,41	2 304	273,96
Totaal	139,68	9 694	69,40	169,39	9 716	57,36

Bron: Gezinsbudgetonderzoek 1978-1979 deel 6, 1984

Tabel 3.7 Thuis verbruikte dranken voor drie sociale beroepsgroepen, per verbruikseenheid*, met correctie van non respons, België

	Arbeiders			Bedienden			Niet-actieven		
	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter
<i>Bier</i>	56,85	1 548	27,23	51,58	1 485	28,79	60,76	1 680	27,65
Tafelbier	12,12	207	17,08	8,77	159	18,13	15,16	269	17,74
Ander bier (pils, ...)	44,73	1 341	29,98	42,81	1 326	30,97	45,6	1 411	30,94
<i>Andere alcoholhoudende dranken</i>	17,03	2 284	134,12	25,2	3 708	147,14	20,4	2 973	145,74
Wijn	10,88	981	90,17	16,43	1 794	109,19	11,93	1 223	102,51
Cider van appels, peren,..	0,42	26	61,90	0,49	33	67,35	0,50	33	66,00
Champagne en mousserende wijn	0,22	60	272,73	0,71	213	300,00	0,49	136	277,55
Likeurwijn (van 15 tot 23 graden) als porto, ...	0,38	68	178,95	0,97	156	160,82	0,60	102	170,00
Aperitieven	1,90	241	126,84	2,4	320	133,33	2,73	351	128,57
Likeuren en andere alcoholhoudende dranken (meer dan 23 graden): gin, whisky, ...	3,23	908	281,11	4,2	1 192	283,81	4,15	1 128	271,81
Totaal	73,88	3 832	51,87	76,78	5 193	67,63	81,16	4 653	57,33

Tabel 3.7 Thuis verbruikte dranken voor drie sociale beroepsgroepen, per verbruikseenheid*, met correctie van non respons, België, vervolg

	Landbouwers			Handelaars			Vrije beroepen		
	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter	Hoeveelheid (aantal liters)	Uitgaven (BEF)	BEF/liter
<i>Bier</i>	66,56	1 642	24,67	56,40	1 522	26,99	40,38	1 165	28,85
Tafelbier	21,17	366	17,29	9,5	158	16,63	6,75	119	17,63
Ander bier (pils, ...)	45,39	1 276	28,11	46,9	1 364	29,08	33,63	1 046	31,10
<i>Andere alcoholhoudende dranken</i>	9,08	1 569	172,80	20,63	3049	147,79	47,74	6 346	132,93
Wijn	3,60	379	105,28	12,43	1 254	100,88	35,93	3 916	108,99
Cider van appels, peren, ...	0,21	15	71,43	0,73	57	78,08	0,65	42	64,62
Champagne en mousserende wijn	0,19	49	257,89	0,71	199	280,28	1,03	310	300,97
Likeurwijn (van 15 tot 23 graden) als porto, ...	0,61	102	167,21	0,67	118	176,12	1,27	224	176,38
Aperitieven	1,08	137	126,85	2,33	332	142,49	4,29	564	131,47
Likeuren en andere alcoholhoudende dranken (meer dan 23 graden): gin, whisky, ...	3,39	887	261,65	3,76	1 089	289,63	4,57	1 290	282,28
Totaal	75,64	3 211	42,45	77,03	4 571	59,34	88,12	7 511	85,24

Tabel 3.7 Thuis verbruikte dranken voor drie sociale beroepsgroepen, per verbruikseenheid*, met correctie van non respons, België, vervolg

	Hoeveelheid (aantal liters)	Werkgevers Uitgaven (BEF)	BEF/liter	Hoeveelheid (aantal liters)	Totaal Uitgaven (BEF)	BEF/liter
<i>Bier</i>	34,93	1 0360	29,66	56,41	1 564	27,73
Tafelbier	3,43	64	18,66	12,17	214	17,58
Ander bier (pils, ...)	31,50	972	30,86	44,24	1 350	30,52
<i>Andere alcoholhoudende dranken</i>	16,77	2 538	151,34	21,07	3 028	143,71
Wijn	10,22	1 104	108,02	13,15	1 349	102,59
Cider van appels, peren, ...	0,42	26	61,90	0,49	32	65,31
Champagne en mousserende wijn	0,33	104	315,15	0,5	142	284,00
Likeurwijn (van 15 tot 23 graden) als porto, ...	0,68	120	176,47	0,67	112	167,16
Aperitieven	2,12	267	125,94	2,38	311	130,67
Likeuren en andere alcoholhou- dende dranken (meer dan 23 graden): gin, whisky, ...	3,00	917	305,67	3,88	1 082	278,87
Totaal	51,70	3 574	69,13	77,48	4 592	59,27

* Voor de berekening van de consumptie per verbruikseenheid (die de behoefte van een persoon uitdrukt) wordt er een onderscheid gemaakt in de consumptie naar leeftijd (algemene staf van de volkerenbond) en geslacht. Het verbruik van een mannelijke persoon van 14 tot 60 jaar wordt als eenheid gebruikt. Kinderen jonger dan 2 jaar krijgen waarde 0,2; tussen 2 en 4 jaar 0,3; tussen 4 en 6 jaar 0,4; tussen 6 en 8 jaar 0,5; tussen 8 en 10 jaar 0,6; tussen 10 en 12 jaar 0,7; tussen 12 en 14 jaar 0,8; mannen tussen 14 en 60 jaar 1; vrouwen tussen 14 en 60 jaar 0,8; mannen en vrouwen ouder dan 60 jaar 0,8.

Bron: Gezinsbudgetonderzoek 1978-1979 deel 6, p. 22, 30, 31 en 38, 1984

Tabel 3.8 Inschatting van het alcoholverbruik thuis in België per beroepstype, 1978-1979

	Arbeiders	Bedienden	Niet-actieven	Land- bouwers	Handelaars	Vrije beroepen	Werkgevers	Totaal
<i>Per huishouden</i>								
Totaal uitgaven alcohol	9 420	12 749	6 904	9 470	11 015	18 886	9 694	9 716
Liters alcohol	189,80	198,05	123,84	221,65	188,81	234,68	139,68	169,39
Totaal uitgaven bier	3 950	3 816	2 550	4 688	3 653	3 263	2 787	3 386
Liters bier	148,52	135,64	93,43	193,73	138,74	117,97	94,07	124,56
Aantal huishoudens	819 498	903 767	1 184 991	92 747	192 120	66 248	46 374	3 305 745
<i>België</i>								
Totaal uitgaven alcohol	7 719 671 160	11 522 125 483	8 181 177 864	878 314 090	2 116 201 800	1 251 159 728	449 549 556	32 118 199 681
Liters alcohol	155 540 720	178 991 054	146 749 285	20 557 373	36 274 177	15 547 081	6 477 520	560 137 211
Totaal uitgaven bier	3 237 017 100	3 448 774 872	3 021 727 050	434 797 936	701 814 360	216 167 224	129 244 338	11 189 542 880
Liters bier	121 711 843	122 586 956	110 713 709	17 967 876	26 654 729	7 815 277	4 362 402	411 812 792

Bron: Gezinsbudgetonderzoek 1978-1979 deel 6, 1984

HOOFDSTUK 4

HUISHOUBUDGETONDERZOEK 1995-1996

In het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 werden 2 724 huishoudens opgenomen die samen 4 027 755 huishoudens vertegenwoordigen. De enquête werd georganiseerd van 1 juni 1995 tot 31 mei 1996. De deelnemende huishoudens registreerden gedurende de volle 12 maanden alle ontvangsten en periodieke uitgaven onder diverse rubrieken in huishoudboekjes. Wat de gewone bestedingen betreft, registreerden ze bestedingen van meer dan 1 900 BEF gedurende 11 maanden (beknopte huishoudboekjes) en alle bestedingen gedurende één maand (uitvoerig huishoudboekje).

1. Consumptie uitgedrukt in uitgaven per jaar

Volgens het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 gaven 81,4% van de Belgische huishoudens in de 12 maanden van de registratieperiode geld uit aan alcohol in de distributiesector. Dit cijfer ligt in de lijn met het percentage van de gezondheidsenquête van 1997 van het aantal personen ouder dan 15 jaar dat antwoordde de afgelopen 12 maanden alcohol te hebben gedronken; 84,9% (volgens de gezondheidsenquête van 2001 bedraagt dit percentage 81,2%).

De aankoop van gedistilleerde dranken is geconcentreerd bij 25% van de huishoudens, terwijl meer dan 65% van de huishoudens uitgaven kennen aan wijn en aperitieven en 56% aan bier. Gezien over alle huishoudens samen wordt het meeste geld uitgegeven aan wijn; gemiddeld 7 163 BEF per huishouden in België.

Een éénwegsvariantieanalyse (d.m.v. een F-toets)¹¹ toont ons dat er een significant verschil bestaat tussen de gemiddelde totale consumptie van alcoholische dranken, uitgedrukt in uitgaven per jaar, in de verschillende gewesten (p-waarde <0,05). In het Vlaamse Gewest wordt gemiddeld 15 392 BEF per huishouden

¹¹ Variantie-analyse wordt gebruikt om vast te stellen of de gemiddelde van een aantal groepen aan elkaar gelijk zijn. Variantie-analyse vergelijkt de variantie tussen de groepen met de variantie binnen de groepen. Deze twee grootheden op elkaar gedeeld levert de F-waarde op, waardoor deze analyse ook wel de F-toets wordt genoemd. Bij éénwegsvariantieanalyse wordt op basis van één variabele verschillende groepen onderscheiden.

uitgegeven, in het Waalse Gewest 17 945 BEF en in het Brusselse Gewest 20 414 BEF. Methoden van meervoudige vergelijking tonen aan dat het verschil in totale uitgaven aan alcohol tussen Vlaanderen en Wallonië en tussen Vlaanderen en Brussel significant zijn. Het verschil in totale consumptie in Wallonië en Brussel is niet significant verschillend.¹² De gemiddelde consumptie van sterke drank is niet significant verschillend in de 3 gewesten (in het Vlaamse Gewest gemiddeld 2 452 BEF, in het Waalse Gewest gemiddeld 2 353 BEF en in het Brusselse Gewest gemiddeld 2 455 BEF). De gemiddelde consumptie van wijn kent in de verschillende regio's echter een opmerkelijk verschil; in het Brusselse Gewest is deze het hoogst (11 149 BEF), dan volgt het Waalse Gewest (8 662 BEF) en dan volgt het Vlaamse Gewest (5 524 BEF). De consumptie van bier ligt in Vlaanderen (4 855 BEF) beduidend hoger dan in Brussel (3 850 BEF) (het verschil tussen Wallonië en Vlaanderen en Wallonië en Brussel is niet significant).

¹² De meervoudige vergelijking werd getoetst aan de hand van de Tukey's test die de simultane betrouwbaarheidsintervallen berekent.

Tabel 4.1 Gemiddelde uitgaven per huishouden van alcoholische dranken in de distributiesector, België (4 027 755 huishoudens), 1995-1996, in BEF

	Aantal huishoudens die product gekocht hebben	% huishoudens die product kocht	Gemiddelde uitgaven per jaar van de huishoudens die product gekocht hebben	Gemiddelde uitgaven per jaar op totaal aantal huishoudens (4 027 755 huishoudens)
<i>Sterke drank</i>	1 012 857	25,1	9 624	2 420
Whisky	280 906	7,0	8 171	570
Cognac	164 223	4,1	7 034	287
Jenever	263 673	6,5	6 373	417
Likeuren en sterke dranken +23°)	467 501	11,6	7 833	909
Alcohol z.o.	149 083	3,7	6 402	237
<i>Wijn en aperitieven*</i>	2 640 933	65,6	14 854	9 739
Wijn	2 302 713	57,2	12 529	7 163
Cider	167 877	4,2	2 206	92
Champagne en mousserende wijn	477 717	11,9	7 756	920
Likeurwijn, alcoholhoudende dranken van 15 tot 23°	1 100 999	27,3	5 724	1 565
<i>Bier*</i>	2 253 539	56,0	8 247	4 614
Tafelbier	248 554	6,2	2 824	174
Bier type pils	1 396 386	34,7	6 196	2 148
Ander bier	1 074 994	26,7	6 177	1 649
Bier z.o.	546 347	13,6	4 745	644
Totaal*	3 277 155	81,4	20 616	16 774

* Met uitzondering van alcoholvrije wijn en/of bier en rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Tabel 4.2 Gemiddelde uitgaven per huishouden van alcoholische dranken in de distributiesector, Vlaams Gewest (2 273 072 huishoudens), 1995-1996, in BEF

	Aantal huishoudens die product gekocht hebben	% huishoudens die product kocht	Gemiddelde uitgaven per jaar van de huishoudens die product gekocht hebben	Gemiddelde uitgaven per jaar op totaal aantal huishoudens (2 273 072 huishoudens)
<i>Sterke drank</i>	600 247	26,4	9 286	2 452
Whisky	148 714	6,5	8 498	556
Cognac	120 040	5,3	7 103	375
Jenever	218 163	9,6	5 970	573
Likeuren en sterke dranken +23°)	267 428	11,8	7 165	843
Alcohol z.o.	47 505	2,1	5 033	105
<i>Wijn en aperitieven*</i>	1 397 597	61,5	13 149	8 085
Wijn	1 160 877	51,1	10 817	5 524
Cider	57 938	2,5	1 868	48
Champagne en mousserende wijn	251 098	11,0	8 052	889
Likeurwijn, alcoholhoudende dranken van 15 tot 23°	618 735	27,2	5 964	1 623
<i>Bier*</i>	1 299 285	57,2	8 494	4 855
Tafelbier	141 551	6,2	2 782	173
Bier type pils	772 388	34,0	5 934	2 016
Ander bier	646 292	28,4	6 723	1 912
Bier z.o.	365 050	16,1	4 695	754
Totaal*	1 821 316	80,1	19 209	15 392

* Met uitzondering van alcoholvrije wijn en/of bier en rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Tabel 4.3 Gemiddelde uitgaven per huishouden van alcoholische dranken in de distributiesector, Waals Gewest (1 314 826 huishoudens), 1995-1996, in BEF

	Aantal huishoudens die product gekocht hebben	% huishoudens die product kocht	Gemiddelde uitgaven per jaar van de huishoudens die product gekocht hebben	Gemiddelde uitgaven per jaar op totaal aantal huishoudens (1 314 826 huishoudens)
<i>Sterke drank</i>	311 184	23,7	9 941	2 353
Whisky	84 386	6,4	7 502	481
Cognac	39 674	3,0	6 950	210
Jenever	36 880	2,8	9 307	261
Likeuren en sterke dranken +23°)	148 190	11,3	8 698	980
Alcohol z.o.	81 587	6,2	6 773	420
<i>Wijn en aperitieven*</i>	931 939	70,9	15 714	11 138
Wijn	851 198	64,7	13 380	8 662
Cider	77 813	5,9	1 996	118
Champagne en mousserende wijn	155 123	11,8	7 180	847
Likeurwijn, alcoholhoudende dranken van 15 tot 23°	378 626	28,8	5 248	1 511
<i>Bier*</i>	723 186	55,0	8 098	4 454
Tafelbier	89 659	6,8	3 050	208
Bier type pils	479 222	36,4	6 570	2 395
Ander bier	338 284	25,7	5 166	1 329
Bier z.o.	120 419	9,2	5 702	522
Totaal*	1 099 423	83,6	21 461	17 945

* Met uitzondering van alcoholvrije wijn en/of bier en rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Tabel 4.4 Gemiddelde uitgaven per huishouden van alcoholische dranken in de distributiesector, Brussels Gewest (439 857 huishoudens), 1995-1996, in BEF

	Aantal huishoudens die product gekocht hebben	% huishoudens die product kocht	Gemiddelde uitgaven per jaar van de huishoudens die product gekocht hebben	Gemiddelde uitgaven per jaar op totaal aantal huishoudens (439 857 huishoudens)
<i>Sterke drank</i>	101 426	23,1	10 646	2 455
Whisky	47 806	10,9	8 336	906
Cognac	4 509	1,0	5 941	61
Jenever	8 630	2,0	4 028	79
Likeuren en sterke dranken +23°)	51 883	11,8	8 806	1 039
Alcohol z.o.	19 991	4,5	8 144	370
<i>Wijn en aperitieven*</i>	311 397	70,8	19 929	14 109
Wijn	290 638	66,1	16 873	11 149
Cider	32 126	7,3	3 327	243
Champagne en mousserende wijn	71 496	16,3	7 962	1 294
Likeurwijn, alcoholhoudende dranken van 15 tot 23°	103 638	23,6	6 037	1 422
<i>Bier*</i>	231 068	52,5	7 329	3 850
Tafelbier	17 344	3,9	1 997	79
Bier type pils	144 776	32,9	6 352	2 091
Ander bier	90 418	20,6	6 054	1 244
Bier z.o.	60 878	13,8	3 153	436
Totaal*	356 416	81,0	25 193	20 414

* Met uitzondering van alcoholvrije wijn en/of bier en rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

2. Consumptie uitgedrukt in liters pure alcohol per jaar

2.1 Evolutie consumptieprijzen

De consumptie van alcohol per huishouden kan zowel in geldtermen als in liters pure alcohol worden uitgedrukt. Om het verbruik in liters pure alcohol te kennen, delen we de bestedingen door de gemiddelde consumptieprijzen en vermenigvuldigen we met het percentage pure alcohol. Bij deze berekeningen worden de gemiddelde prijzen gebruikt die het ministerie van Economische zaken op 1 januari 1996 vaststelde (zie hoofdstuk 2). Zoals eerder al werd vermeld is het

gebruik van constante gemiddelde prijzen voor alle huishoudens een vertekening van de realiteit omdat er grote prijsverschillen bestaan tussen de verschillende soorten alcoholhoudende dranken (zoals blijkt uit de hoeveelheidsgegevens geregistreerd in het gezinsbudgetonderzoek van 1978-1979 bestaan er verschillende tussen de verschillende beroepsgroepen in prijs per liter bij alle alcoholhoudende dranken, zie hoofdstuk 3).

2.2 Gemiddeld verbruik per huishouden

Wanneer we de berekening van gemiddelde consumptieprijzen uitvoeren op de gegevens van het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 dan stellen we vast dat er een significant verschil bestaat in het verbruik van liters pure alcohol per jaar tussen het Vlaamse Gewest en het Brusselse en Waalse Gewest. Het verschil in verbruik van liters pure alcohol per jaar bij de huishoudens van het Waalse en Brussels Gewest is niet significant.

Tabel 4.5 Gemiddeld verbruik thuis in liters pure alcohol per jaar per huishouden, naar gewest, 1995-1996

	Gedistilleerde drank	Wijn en aperitieven	Bier	Totaal alcohol
Vlaams Gewest	1,27	5,41	3,28	9,96
Waals Gewest	1,11	7,91	3,13	12,16
Brussels Gewest	1,13	10,00	2,61	13,74
België	1,20	6,73	3,16	11,09

* Rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

In onderstaande tabel wordt de informatie samengevat wat betreft de gemiddelde gezinsgrootte van de huishoudens. Het Vlaamse Gewest telt gemiddeld het grootste aantal gezinsleden, het Brusselse Gewest het laagste.

Tabel 4.6 Gemiddeld aantal leden per huishouden, naar gewest, 1995-1996

	Totaal aantal leden huishouden	Aantal leden ouder dan 15 jaar	Aantal leden ouder dan 18 jaar
Vlaams Gewest	2,576	2,066	1,947
Waals Gewest	2,538	1,957	1,866
Brussels Gewest	2,139	1,688	1,624
België	2,516	1,989	1,885

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

2.3 Consumptie per capita op basis van gegevens per huishouden

Wanneer we de consumptie van alcohol per capita willen kennen, delen we het totaal verbruik per huishouden door het aantal gezinsleden. Er kan hierbij de beperking gesteld worden om kinderen onder de 15 jaar niet mee te tellen.¹³ Een F-toets toont aan dat er een significant verschil bestaat in de consumptie pure alcohol per capita naar regio; in het Brusselse Gewest ligt de consumptie pure alcohol per capita per jaar beduidend hoger dan in het Waalse en Vlaamse Gewest.

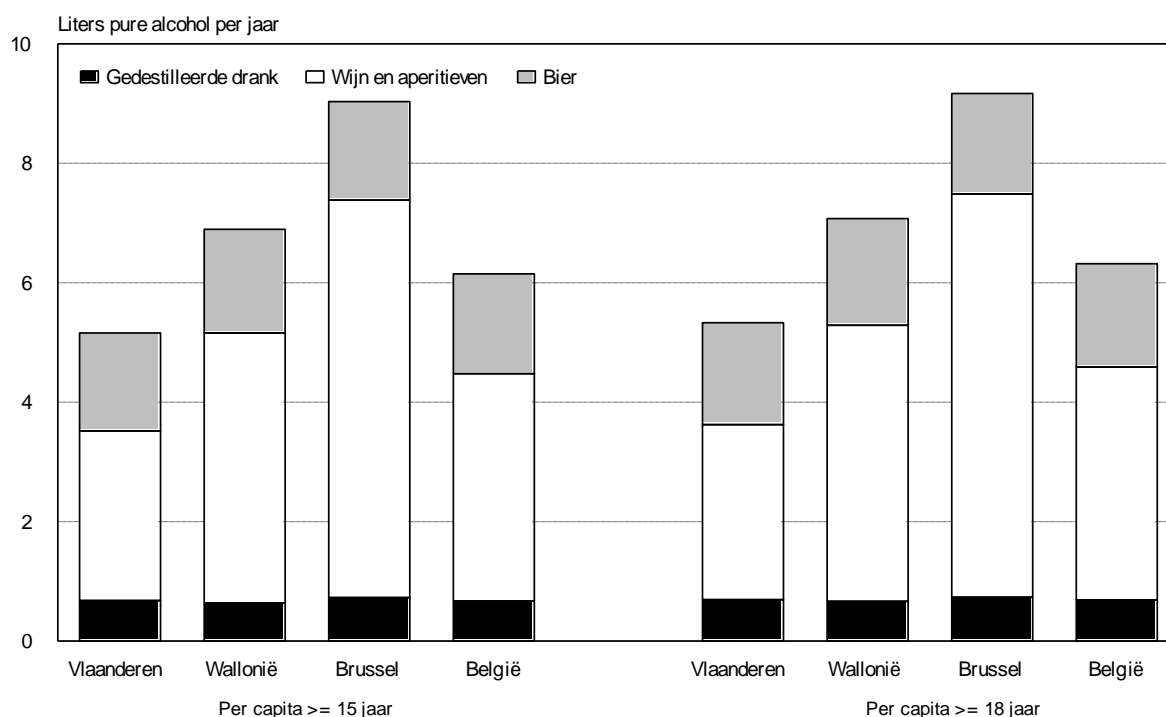
Tabel 4.7 Consumptie per capita (≥ 15 jaar en ≥ 18 jaar) van liters pure alcohol per jaar (thuisverbruik), naar gewest, 1995-1996

	Gedestilleerde drank	Wijn en aperitieven	Bier	Totaal alcohol
<i>Per capita ≥ 15 jaar</i>				
Vlaams Gewest	0,679	2,840	1,639	5,157
Waals Gewest	0,639	4,519	1,736	6,894
Brussels Gewest	0,728	6,655	1,650	9,034
België	0,671	3,805	1,672	6,148
<i>Per capita ≥ 18 jaar</i>				
Vlaams Gewest	0,693	2,931	1,706	5,331
Waals Gewest	0,666	4,622	1,785	7,073
Brussels Gewest	0,734	6,752	1,683	9,169
België	0,689	3,900	1,729	6,318

* Rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

¹³ De leeftijdsgrens van 15 jaar wordt ook gebruikt in de gezondheidsenquête wat betreft alcoholgebruik. Als grens wordt het geboortjaar 1980 gesteld.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Figuur 4.1 Consumptie per capita (≥ 15 jaar en ≥ 18 jaar) van liters pure alcohol per jaar (thuisverbruik), naar gewest, 1995-1996

2.4 Individualisering van de alcoholconsumptie

In voorgaande tabel en grafiek werd de totale consumptie van het huishouden op gelijke wijze gedeeld door het totaal aantal leden in dat huishouden die ouder waren dat 15 jaar of die ouder waren dan 18 jaar. In een huishouden verbruiken echter niet alle leden een gelijke hoeveelheid van een product. Zo zullen wat alcohol betreft, kinderen weinig of geen alcoholische dranken verbruiken en vrouwen zullen gemiddeld minder alcohol consumeren dan mannen. Daarom zullen we als verdeelsleutel om de totale consumptie toe te wijzen aan de individuele leden in een huishouden, om zo een profiel te kunnen schetsen van de alcoholconsument, uitgaan van de verhouding van het gebruik bij vrouwelijke en mannelijke éénpersoonshuishoudens (zie hoofdstuk 2). In de meerpersoonsgezinnen waar verschillende personen ouder dan 18 jaar zijn, zullen mannen de waarde één krijgen, de vrouwen de waarde 0,554. Het aandeel van elk gezinslid in de totale som kan gebruikt worden op het totale gezinsverbruik toe te kennen aan de individuele leden.

Door de veronderstelling aan te houden dat mannen in meerpersoonsgezinnen een groter aandeel consumeren van het gependeerde alcoholbudget (mannen/vrouwen als verhouding van 1 op 0,554), kan de gemiddelde consumptie van liters pure alcohol per jaar berekend worden per type gezin en naar geslacht. In onderstaande tabel worden verschillende categorieën van alcoholgebruik onder-

scheiden. Deze categorieën zijn gebaseerd op de grenzen van de WGO i.v.m. overmatig en schadelijk drinkgedrag. Schadelijk drinkgedrag duikt volgens deze norm op vanaf 6 glazen dagelijks bij mannen en 4 glazen dagelijks bij vrouwen. Aangezien 1 glas alcohol verondersteld wordt 12 ml pure alcohol te bevatten, liggen deze grenzen op 26,28 liter pure alcohol voor mannen en 17,52 liter voor vrouwen. Door het toepassen van de verdeelsleutel (1 aan mannen boven 18 jaar in meerpersoonsgezinnen en 0,554 aan vrouwen boven de 18 jaar) op de uitgaven aan alcohol, kan vastgesteld worden dat 4,79% van de mannen en 3,44% van de vrouwen een schadelijk drinkpatroon kennen. Opgedeeld naar type van huishouden blijkt dat 12,36% van de mannelijke éénpersoonsgezinnen, 9,03% van de vrouwelijke éénpersoonsgezinnen, 3,72% van de mannen in meerpersoonsgezinnen en 2,40% van de vrouwen in meerpersoonsgezinnen een schadelijk drinkgedrag kennen. We moeten hierbij wel opmerken dat het enkel gaat om het thuisgebruik van alcoholische dranken. Daarenboven veronderstellen we dat in elk huishouden dat bestaat uit meerdere personen ouder dan 18 jaar dezelfde verdeelsleutel van toepassing is om het gependeerde alcoholbudget toe te wijzen aan de verschillende personen in het huishouden.

Tabel 4.8 Consumptie liters pure alcohol per jaar per persoon (thuisgebruik), naar gezinstype en geslacht, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Eénpersoonsgezin</i>							
Man	25,88	23,26	19,65	11,14	7,71	6,29	6,07
Vrouw	26,65	37,47	16,18	10,66	4,39	3,69	0,95
<i>Meerpersoonsgezin</i>							
Man	15,35	38,54	21,94	14,24	6,21	2,68	1,04
Vrouw	15,97	56,39	17,81	7,42	1,65	0,64	0,11
<i>Referentiepersoon</i>							
Man	15,34	35,94	22,91	14,71	6,97	2,96	1,17
Vrouw	18,82	56,92	16,57	4,87	2,35	0,46	0,00
<i>Volgnummer 2</i>							
Man	17,59	43,55	16,99	12,70	4,55	3,41	1,20
Vrouw	15,01	55,32	19,02	8,18	1,61	0,70	0,15
<i>Totaal</i>							
Man	16,65	36,65	21,65	13,86	6,40	3,13	1,66
Vrouw	17,65	53,42	17,55	7,93	2,08	1,12	0,24

* Deze categorieën werden gebruikt omdat men volgens de WGO van probleem drinken spreekt bij een consumptie van meer dan 6 glazen per dag (of 26 liter pure alcohol per jaar) bij mannen en bij meer dan 4 glazen per dag (of 17,5 liter pure alcohol per jaar) bij vrouwen.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

2.4.1 Naar leeftijd

Wanneer we het gemiddeld verbruik per leeftijdscategorie bekijken, dan stellen we vast dat de leeftijdsgroepen tussen 45 en 54 jaar en tussen 65 en 74 jaar gemiddeld het meeste alcohol consumeren. Vooral mannelijke éénpersoonsgezinnen tussen 65 en 74 jaar kennen een hoog gemiddeld verbruik. Bij de vrouwelijke éénpersoonsgezinnen ligt het hoogste gemiddelde verbruik in de leeftijdscategorie van 45 tot 54 jaar. Het gemiddeld verbruik in het Vlaamse Gewest ligt bij de éénpersoonsgezinnen zowel voor mannen als voor vrouwen in alle leeftijdscategorieën lager dan het Belgische gemiddelde.

Tabel 4.9 Gemiddeld verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie in de éénpersoonsgezinnen (thuisverbruik), naar geslacht, België en het Vlaamse Gewest, 1995-1996

	België			Vlaams Gewest ²		
	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
18-24 jaar	1,89 ¹	0,20 ¹	2,66 ¹	2,93	-	2,93
25-34 jaar	4,77	5,90	3,41	2,61	3,59	1,12
35-44 jaar	6,82	7,48	6,13	6,08	6,79	5,38
45-54 jaar	11,17	12,55	9,46	5,15	4,13	6,85
55-64 jaar	6,79	8,50	6,03	5,96	7,25	5,41
65-74 jaar	10,00	15,57	6,05	7,54	9,64	5,59
≥75 jaar	7,62	10,90	6,43	4,28	2,82	4,64
Gemiddeld	8,09	10,90	6,04	5,80	6,85	4,95

1 In de leeftijdscategorie van 18 tot 24 jaar in de éénpersoonsgezinnen zijn slechts 12 huishoudens opgenomen in het huishoudbudgetonderzoek, die samen 20 028 huishoudens vertegenwoordigen in België. De gegevens zijn daarom niet helemaal een juiste weergave van de gehele vertegenwoordigde populatie (zie bijlage 1).

2 Het aantal éénpersoonsgezinnen in het Vlaamse Gewest opgedeeld in 7 leeftijdscategorieën, zijn niet altijd representatief voor de gehele bevolking omdat in sommige categorieën slechts een beperkt aantal observaties opgetekend worden (zie bijlage 1).

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

In onderstaande tabel worden de verschillende leeftijdscategorieën van de éénpersoonshuishoudens bekeken naar alcoholconsumptie categorie. Bij de mannelijke éénpersoonsgezinnen valt het zeer hoge verbruik op in de leeftijdscategorie van 65 tot 74 jaar; ongeveer 25% van deze groep zou als probleemdrinker omschreven kunnen worden. Daarna volgt de leeftijdsgroep van 45 tot 54 jaar waar bijna 13% probleemdrinker is. Bij de vrouwelijke éénpersoonsgezinnen vinden we grootste aantal probleemdrinkers in de leeftijdscategorie van 45 tot 54 jaar; ongeveer 20%.

Tabel 4.10 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie in de éénpersoonsgezinnen (thuisverbruik), procentuele verdeling naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Mannen</i>							
18-24 jaar*	75,00	25,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25-34 jaar	44,69	20,05	14,44	6,52	13,11	1,19	0,00
35-44 jaar	8,96	42,48	20,93	12,98	8,96	5,68	0,00
45-54 jaar	23,45	20,62	36,38	3,20	3,65	6,54	6,16
55-64 jaar	23,43	31,65	12,30	15,36	13,94	0,00	3,31
65-74 jaar	22,41	15,84	18,69	15,53	2,67	12,01	12,85
≥75 jaar	31,51	17,45	17,45	8,97	14,55	5,58	4,49
Gemiddeld	25,88	23,26	19,65	11,14	7,71	6,29	6,07
<i>Vrouwen</i>							
18-24 jaar*	19,90	66,18	13,92	0,00	0,00	0,00	0,00
25-34 jaar	41,98	31,60	15,00	10,90	0,00	0,52	0,00
35-44 jaar	24,47	36,33	18,60	11,67	2,75	5,69	0,49
45-54 jaar	31,24	23,89	13,06	11,64	5,53	10,77	3,86
55-64 jaar	23,21	37,42	20,55	8,70	4,68	5,44	0,00
65-74 jaar	24,59	36,40	20,28	12,51	2,40	2,11	1,71
≥75 jaar	24,99	46,39	4,72	8,97	11,84	3,09	0,00
Gemiddeld	26,65	37,47	16,18	10,66	4,39	3,69	0,95

* In de leeftijdscategorie van 18 tot 24 jaar in de éénpersoonsgezinnen zijn slechts 12 huishoudens opgenomen in het huishoudbudgetonderzoek, die samen 20 028 huishoudens vertegenwoordigen in België. De gegevens zijn daarom niet helemaal een juiste weergave van de gehele vertegenwoordigde populatie.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Wanneer de verdeelsleutel toegepast wordt in de meerpersoonsgezinnen, kan een inschatting gemaakt worden van het gemiddeld gebruik voor de gehele populatie naar leeftijdscategorie. De leeftijdsgroep van 65 tot 74 jaar kent zowel bij de mannen en de vrouwen in de meerpersoonsgezinnen het hoogste gemiddelde verbruik; gemiddeld 8,72 liter pure alcohol bij de mannen en 4,91 liter bij de vrouwen.

Wanneer we de gehele populatie naar leeftijd bekijken (zowel personen in éénpersoonshuishoudens al in meerpersoonshuishoudens), dan valt het hoge gemiddelde verbruik op bij de oudste leeftijdsgroepen.

Tabel 4.11 Gemiddeld verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie in de meerpersoonshuishoudens en in alle huishoudens (thuisverbruik), naar geslacht, België, 1995-1996

	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
<i>Meerpersoonshuishoudens</i>			
18-24 jaar	3,88	4,83	3,00
25-34 jaar	4,82	6,45	3,50
35-44 jaar	5,84	7,56	4,19
45-54 jaar	5,47	6,87	3,91
55-64 jaar	6,01	7,69	4,44
65-74 jaar	7,00	8,72	4,91
≥75 jaar	6,48	8,24	4,62
Gemiddeld	5,51	7,10	3,96
<i>Alle huishoudens</i>			
18-24 jaar	3,83	4,74	2,98
25-34 jaar	4,82	6,39	3,49
35-44 jaar	5,92	7,55	4,34
45-54 jaar	6,00	7,41	4,40
55-64 jaar	6,12	7,77	4,75
65-74 jaar	8,03	10,66	5,37
≥75 jaar	7,00	9,05	5,64
Gemiddeld	5,87	7,57	4,29

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Bij de mannelijke populatie is het percentage probleemdrinkers het hoogste bij de leeftijdsgroep van 65 tot 74 jaar; 12%. Daarna volgt de leeftijdsgroep ouder dan 75 jaar (7,8%) en de leeftijdsgroep van 35 tot 44 jaar (4,5%).

Tabel 4.12 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie (thuisverbruik), procentuele verdeling naar verbruikscategorie, mannen, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
18-24 jaar	16,73	48,23	18,35	13,28	3,20	0,21	0,00
25-34 jaar	19,95	39,32	21,15	12,10	4,69	1,39	1,40
35-44 jaar	13,65	36,33	23,43	14,88	7,24	3,10	1,38
45-54 jaar	15,83	41,23	19,15	11,75	8,02	3,10	0,92
55-64 jaar	17,40	31,80	24,41	13,02	9,43	2,58	1,36
65-74 jaar	16,36	25,90	22,21	18,60	4,95	7,77	4,21
>75 jaar	21,09	25,60	23,45	14,03	8,04	4,93	2,87
Gemiddeld	16,65	36,65	21,65	13,86	6,40	3,13	1,66

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Het hoogste percentage probleemdrinkers bij de vrouwen vinden we terug in de leeftijdsgroep ouder dan 75 jaar; 11,8%. Bij de vrouwen neemt het percentage probleemdrinkers toe met de leeftijd.

Tabel 4.13 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, vrouwen, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
18-24 jaar	21,27	58,35	13,86	5,45	0,51	0,56	0,00
25-34 jaar	18,61	59,34	14,74	5,49	1,04	0,47	0,30
35-44 jaar	15,41	51,80	21,88	7,77	1,78	1,19	0,17
45-54 jaar	15,41	55,01	16,72	9,83	1,18	1,50	0,34
55-64 jaar	18,68	48,71	18,37	9,74	3,03	1,46	0,00
65-74 jaar	18,86	43,90	21,34	10,96	3,10	1,15	0,69
>75 jaar	18,95	54,24	9,40	5,60	8,80	3,02	0,00
Gemiddeld	17,65	53,42	17,55	7,93	2,08	1,12	0,24

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

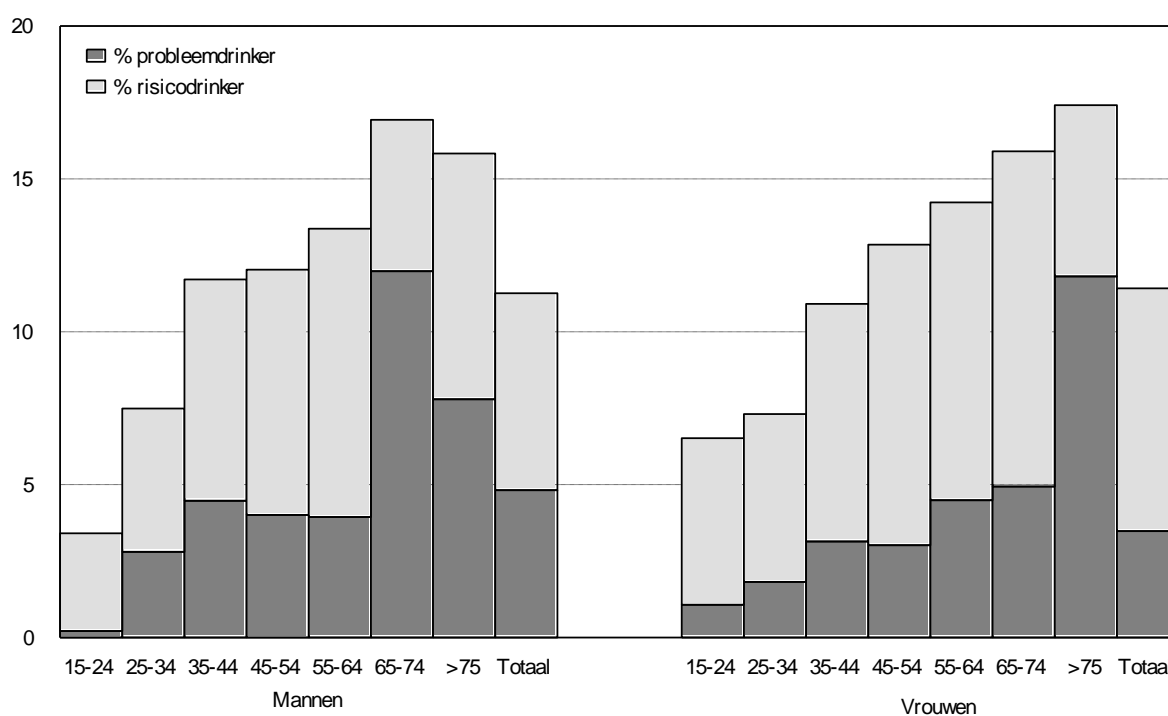
Tabel 4.14 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
18-24 jaar	19,10	53,50	16,01	9,20	1,80	0,39	0,00
25-34 jaar	19,22	50,17	17,68	8,52	2,71	0,89	0,81
35-44 jaar	14,54	44,19	22,64	11,26	4,47	2,13	0,76
45-54 jaar	15,63	47,70	18,01	10,85	4,81	2,35	0,65
55-64 jaar	18,10	41,00	21,13	11,24	5,95	1,97	0,62
65-74 jaar	17,61	34,87	21,78	14,79	4,03	4,47	2,45
>75 jaar	19,80	42,78	15,02	8,97	8,49	3,78	1,15
Gemiddeld	17,25	45,08	19,61	10,83	4,20	2,12	0,92

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

In onderstaande grafiek vinden we het percentage probleemdrinkers en risicodrinkers terug voor mannen en vrouwen. We spreken van probleemdrinkers bij mannen vanaf 26 liter pure alcohol per jaar en bij vrouwen vanaf 17,5 liter, en van risicodrinkers bij mannen vanaf 17,5 liter pure alcohol per jaar en bij vrouwen vanaf 10 liter pure alcohol per jaar. We zien in deze grafiek duidelijk dat het percentage probleemdrinkers en risicodrinkers bij de mannen stijgt tot de leeftijdsgroep van 65 tot 74 jaar en bij vrouwen blijft stijgen tot de leeftijdsgroep ouder dan 75 jaar. Het gaat hierbij wel enkel om de alcohol thuis verbruikt.

Wanneer we deze resultaten vergelijken met de resultaten uit de gezondheidsenquête van 1997, dan stellen we belangrijke verschillen vast (in de gezondheidsenquête gaat het echter wel om de totale consumptie thuis en in de horeca). Terwijl in het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 het grootste aandeel mannelijke probleemdrinkers terug gevonden wordt in de leeftijdsgroep 65-74 jaar (12%) is dit in de gezondheidsenquête van 1997 in de leeftijdsgroep 55-64 jaar (3,5%). Het grootste aandeel mannelijke risicodrinkers wordt in de budgetenquête gevonden in de leeftijdsgroep 65-74 jaar (16,9%), in de gezondheidsenquête bij de 45- tot 54-jarigen (8,2%). Volgens onze resultaten gebaseerd op het huishoudbudgetonderzoek is het grootste aandeel vrouwelijk probleemdrinkers gesitueerd in de leeftijdsgroep boven de 75 jaar (11,8%), in de gezondheidsenquête was dit in de groep van 65 tot 74 jaar (2,0%). Het percentage vrouwelijke risicodrinkers in de budgetenquête is het grootst bij de +75-jarigen (17,4%), in de gezondheidsenquête bij de 35- tot 44-jarigen (6,2%).

* Het percentage risicodrinkers is gelijk aan de som van de 2 blokjes.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Figuur 4.2 Procentueel aandeel probleemdrinkers en risicodrinkers op basis van thuisverbruik, naar leeftijdsgroep en geslacht, België, 1995-1996

2.4.2 Naar sociaal statuut

In onderstaande tabel wordt de verdeling van de éénpersoonsgezinnen weergegeven naar sociaal statuut. 57,3% van de éénpersoonshuishoudens (rekening hou-

dende met extrapolatiecoëfficiënt) zou gepensioneerd of op prepensioen zijn. Dit percentage is het hoogste bij de vrouwen.

Tabel 4.15 Procentuele verdeling van de éénpersoonsgezinnen naar statuut, België, 1995-1996

	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
Zelfstandigen	5,2	8,0	3,1
Loontrekkenden	24,5	30,3	20,3
Werklozen	7,7	10,1	6,0
Gepensioneerden	57,3	46,3	65,2
Invaliden	3,3	3,9	2,8
Thuis (huishouden of rentenier)	1,4	0,5	2,1
Schoolgaand of andere niet-actieven	0,7	1,0	0,4

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Zelfstandigen (in éénpersoonshuishoudens) drinken gemiddeld significant meer dan loontrekkende werknemers. Uit het huishoudbudgetonderzoek blijkt dat in éénpersoonsgezinnen zelfstandigen gemiddeld bijna het dubbel drinken van de loontrekkenden (respectievelijk 13,81 en 6,97 liter pure alcohol per jaar).

Tabel 4.16 Gemiddeld verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype in de éénpersoonsgezinnen (thuisverbruik), naar geslacht, België, 1995-1996

	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
Zelfstandigen	13,81	16,00	9,75
Loontrekkenden	6,97	8,16	5,70
Werklozen	5,22	4,91	5,59
Gepensioneerden	8,72	13,96	6,06
Invaliden	5,81	4,28	7,32
Thuis (huishouden of rentenier)	6,96	31,36*	2,86

* In deze beroepscategorie is slechts één persoon opgenomen die 2 181 huishoudens in België vertegenwoordigt. Het gaat dus om een vertekening.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Wanneer we het gemiddeld gebruik per beroepscategorie in de éénpersoonsgezinnen van naderbij bekijken, dan stellen we vast dat er vooral in de groep van de zelfstandigen en de gepensioneerden zware drinkers zitten.

Tabel 4.17 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype in de éénpersoonsgezinnen, naar verbruikscategorie (thuisverbruik), mannen en vrouwen, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
Gemiddeld verbruik	26,32	31,47	17,64	10,86	5,79	4,79	3,11
Zelfstandigen	18,67	12,89	24,74	14,97	11,10	14,22	3,41
Loontrekkenden	30,64	29,84	16,82	10,20	7,65	2,94	1,91
Werklozen	25,69	45,77	18,16	1,94	1,94	6,50	0,00
Gepensioneerden	24,53	32,12	16,75	12,30	5,50	4,42	4,37
Invaliden	20,11	37,80	29,30	8,20	0,00	4,59	0,00
Thuis (huishou- den of rentenier)	18,80	39,66	27,16	0,00	0,00	14,39*	0,00
Schoolgaand en andere niet- actieven	78,03	21,97	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

* In deze beroepscategorie is slechts één mannelijk éénpersoonsgezin opgenomen die 2 181 huishoudens in België vertegenwoordigt. Het gaat dus om een vertekening.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

In onderstaande tabel wordt de procentuele verdeling van de gehele populatie naar sociaal statuut weergegeven.

Tabel 4.18 Procentuele verdeling van de populatie naar sociaal statuut, België, 1995-1996

	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
Zelfstandigen	7,76	11,71	4,06
Loontrekkenden	43,07	49,96	36,61
Werklozen	7,54	5,02	9,90
Gepensioneerden	22,87	24,54	21,30
Invaliden	2,05	2,39	1,73
Thuis (huishouden of rentenier)	10,11	0,31	19,29
Schoolgaand of andere niet- actieven	6,60	6,06	7,11

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Door ook hier weer de verdeelsleutel toe te passen bij de meerpersoonsgezinnen, kan een inschatting gemaakt worden voor de gehele populatie naar beroepstype. Over de gehele populatie is het gemiddeld verbruik bij zelfstandigen nog steeds hoger dan in de andere beroepscategorieën, maar het gemiddeld gebruik bij de gepensioneerden ligt ongeveer even hoog.

Tabel 4.19 Gemiddeld verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype voor de gehele populatie (thuisverbruik), naar geslacht, België, 1995-1996

	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
Zelfstandigen	7,78	8,92	5,05
Loontrekkenden	5,78	6,92	4,33
Werklozen	3,88	5,15	3,27
Gepensioneerden	7,59	9,77	5,25
Invaliden	4,49	5,11	3,70
Thuis (huishouden of rentenier)	3,93	8,56*	3,86
Schoolgaand of andere niet-actieven	3,94	4,31	3,65

* Slechts 0,3% van de mannelijke populatie behoort tot deze beroepscategorie.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Hoewel bij de mannelijke populatie het gemiddeld verbruik van de gepensioneerden slechts iets hoger is dan het gemiddeld verbruik van de zelfstandigen, tellen de gepensioneerden veel meer probleemdrinkers en risicodrinkers; 9,59% van de gepensioneerden t.o.v. 5,35% van de zelfstandigen is probleemdrinker en 16,53% van de gepensioneerden t.o.v. 12,5% van de zelfstandigen is risicodrinker.

Tabel 4.20 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen ouder dan 18 jaar, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
Zelfstandigen	13,67	32,94	24,68	16,20	7,15	3,04	2,31
Loontrekkenden	16,62	38,45	21,54	13,06	7,08	2,26	1,00
Werklozen	21,04	41,52	24,41	8,60	3,38	0,68	0,36
Gepensioneerden	16,99	28,45	21,99	16,05	6,93	6,05	3,54
Invaliden	12,57	48,35	22,62	13,96	2,50	0,00	0,00
Thuis (huishouden of rentenier)*	18,04	37,75	14,30	10,56	0,00	19,35	0,00
Schoolgaand en andere niet-actieven	17,16	51,56	15,93	12,98	2,05	0,32	0,00

* Slechts 0,3% van de mannelijke populatie behoort tot deze beroepscategorie.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Ook bij de vrouwelijke populatie was het gemiddeld verbruik bij de zelfstandigen en de gepensioneerden ongeveer gelijk. Maar ook bij hen is er een groot verschil in aandeel probleemdrinkers en risicodrinkers. Terwijl bij de mannen de gepensio-

neerden de grootste probleemdrinkers vormen, zijn dit bij de vrouwen de zelfstandigen. 13,38% van de vrouwelijke zelfstandigen t.o.v. 6,07% van de vrouwelijke gepensioneerden is probleemdrinker, terwijl 14,68% van de zelfstandigen risicodrinker is t.o.v. 16,35% van de gepensioneerden.

Tabel 4.21 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, vrouwen ouder dan 18 jaar, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
Zelfstandigen	14,69	59,04	11,60	1,30	8,36	5,02	0,00
Loontrekkenden	14,77	55,25	18,47	8,84	1,34	0,90	0,42
Werklozen	23,95	53,26	16,53	4,01	0,64	1,61	0,00
Gepensioneerden	20,91	46,63	16,11	10,28	4,03	1,59	0,45
Invaliden	34,98	36,47	23,31	2,87	0,00	2,37	0,00
Thuis (huishouden of rentenier)	16,48	55,96	17,59	7,39	2,05	0,52	0,00
Schoolgaand en andere niet-actieven	16,49	60,69	13,84	7,28	0,96	0,74	0,00

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

In onderstaande tabel worden de mannen en de vrouwen samen bekeken.

Tabel 4.22 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen ouder dan 18 jaar, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
Zelfstandigen	13,95	39,99	21,14	12,18	7,48	3,58	1,69
Loontrekkenden	15,81	45,82	20,19	11,21	4,56	1,66	0,74
Werklozen	23,01	49,47	19,07	5,49	1,53	1,31	0,11
Gepensioneerden	18,88	37,19	19,16	13,28	5,54	3,91	2,05
Invaliden	22,35	43,16	22,92	9,12	1,41	1,03	0,00
Thuis (huishouden of rentenier)	16,50	55,68	17,54	7,44	2,02	0,81	0,00
Schoolgaand en andere niet-actieven	16,78	56,63	14,77	9,81	1,45	0,55	0,00

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

2.4.3 Naar uitgaven aan tabak

Er bestaat een significant positief verband tussen de uitgaven door een huishouden besteed aan alcohol en de uitgaven besteed aan tabak (Voor België; Pearson correlatiecoëfficiënt=0,035, significantieniveau<0,05 en voor Vlaams Gewest; Pearson correlatiecoëfficiënt=0,023, significantieniveau<0,05). Hoe meer uitgaven besteed worden aan tabak, hoe meer het huishouden ook spendeert aan alcohol. Ook de relatie tussen de uitgaven aan tabak door een huishouden en de consumptie uitgedrukt in aantal liters pure alcohol per jaar is positief significant. Wanneer de huishoudens opgedeeld worden in twee groepen, zij die geen tabak kopen en de huishoudens die wel tabak kopen, dan stellen we geen significant verschil vast in de gemiddelde uitgaven aan alcohol, noch de gemiddelde consumptie pure alcohol per jaar.¹⁴

Tabel 4.23 Gemiddelde uitgaven en gemiddelde consumptie van pure alcohol per jaar (thuisverbruik), naar tabaksconsumptie, België, 1995-1996

	Percentage huishoudens	Uitgaven alcohol (in BEF)	Verbruik in liters pure alcohol per jaar
<i>België</i>			
Geen uitgaven aan tabak	69,0%	16 444	10,85
Wel uitgaven aan tabak	31,0%	17 508	11,61
Lage uitgaven tabak (1-5 000 BEF)	6,8%	18 358	12,33
Matige uitgaven tabak (5 000-20 000 BEF)	9,7%	15 542	10,28
Hoge uitgaven tabak (>20 000 BEF)	14,5%	18 424	12,16
<i>Vlaams Gewest</i>			
Geen uitgaven aan tabak	68,5%	15 417	9,98
Wel uitgaven aan tabak	31,5%	15 338	9,91
Lage uitgaven tabak (1-5 000 BEF)	7,7%	14 788	9,62
Matige uitgaven tabak (5 000-20 000 BEF)	10,9%	13 865	9,12
Hoge uitgaven tabak (>20 000 BEF)	12,9%	16 915	10,76

* In 1996 kostte een pakje gewone Marlboro 110 BEF. Uitgaven van minder dan 5 000 BEF per jaar aan tabak komen ongeveer overeen met maximum 1 pakje sigaretten per week, uitgaven van 5 000 BEF en 20 000 BEF tussen 1 en 3 pakjes per week en uitgaven van meer dan 20 000 BEF met meer dan 3 pakjes per week.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Wanneer we de uitgaven aan tabak en de alcoholconsumptie uitgedrukt in liters pure alcohol per jaar bekijken in de éénpersoonsgezinnen, dan stellen we vast dat procentueel meer mannelijke éénpersoonsgezinnen tabak kopen in vergelijking met de vrouwelijke éénpersoonsgezinnen. De éénpersoonsgezinnen die geen

¹⁴ Door het uitvoeren van een t-test blijkt dat er geen significant verschil bestaat tussen de uitgaven aan alcohol in de twee groepen (al dan niet kopen van tabak).

tabak kopen, zullen ook vaker geen alcohol kopen in vergelijking met huishoudens die wel tabak kopen. Dit valt vooral op bij de mannelijke éénpersoonsgezinnen. Een correlatieanalyse toont aan dat er een positieve significante relatie bestaat tussen de uitgaven aan tabak en de alcoholuitgaven in de éénpersoonsgezinnen. Ook de relatie tussen de tabaksuitgaven en de consumptie pure alcohol is in de éénpersoonsgezinnen significant positief.

Tabel 4.24 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar tabaksconsumptie (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen ouder dan 18 jaar, éénpersoonshuishoudens, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51- 26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Mannen</i>							
Geen uitgaven tabak (72,8%)	29,6	19,5	20,6	10,7	7,2	6,1	6,2
Uitgaven tabak >0 (27,2%)	15,9	33,2	17,0	12,4	9,0	6,8	5,6
<i>Vrouwen</i>							
Geen uitgaven tabak (80,2%)	27,5	36,7	16,5	10,8	4,1	3,7	0,7
Uitgaven tabak >0 (19,2%)	23,3	40,7	14,7	10,3	5,7	3,5	1,8
<i>Mannen + Vrouwen</i>							
Geen uitgaven tabak (77%)	28,3	29,9	18,2	10,7	5,3	4,7	2,9
Uitgaven tabak >0 (23%)	19,6	36,9	15,9	11,3	7,4	5,2	3,7
Lage uitgaven tabak (1-5 000 BEF)	11,6	31,1	18,9	16,3	9,4	4,3	8,3
Matige uitgaven tabak (5 000-20 000 BEF)	28,4	42,8	13,3	1,6	8,9	5,1	
Hoge uitgaven tabak (>20 000 BEF)	17,7	35,9	16,1	15,4	5,4	5,6	3,9

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

23% van de éénpersoonsgezinnen en 34% van de meerpersoonsgezinnen kopen tabak. In onderstaande tabel wordt het individuele verbruik van liters pure alcohol van mannen en vrouwen in één- en meerpersoonshuishoudens weergegeven, met een onderscheid makende tussen de huishoudens die uitgaven aan tabak hebben en de huishoudens die hier geen uitgaven aan hebben. Het gaat dus om gezinsuitgaven aan tabak, waarbij het mogelijk is dat slechts een beperkt aantal personen in het huishouden tabak gebruiken, waardoor het individuele alcoholgebruik naar individueel tabaksgebruik niet gekend is. Uit onderstaande tabel blijkt dat er geen relatie kan vastgesteld worden tussen de huishoudens die tabak kopen en de huishoudens die geen uitgaven kennen aan tabak en de mate van alcoholconsumptie per persoon, berekend op basis van de verdeelsleutel.

Tabel 4.25 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar tabaksconsumptie van het huishouden (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen ouder dan 18 jaar, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51- 26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Mannen</i>							
Geen uitgaven tabak	18,0	34,0	23,3	13,6	6,4	3,1	1,6
Uitgaven tabak >0	14,0	41,4	18,3	14,7	6,6	3,3	1,7
<i>Vrouwen</i>							
Geen uitgaven tabak	18,5	52,6	17,3	8,2	2,0	1,0	0,3
Uitgaven tabak >0	16,1	54,2	18,3	7,5	2,4	1,3	0,2
<i>Mannen + Vrouwen</i>							
Geen uitgaven tabak	18,3	43,7	20,2	10,8	4,1	2,0	0,9
Uitgaven tabak >0	15,0	48,0	18,3	11,0	4,4	2,3	0,9

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

2.4.4 Naar inkomen

Er bestaat een significant verband tussen de hoogte van het inkomen en de alcoholuitgaven; hoe hoger het inkomen, hoe hoger de uitgaven aan alcohol (Pearson correlatiecoëfficiënt=0,265). Naarmate het inkomen stijgt van het huishouden zal ook de consumptie pure alcohol door het huishouden toenemen.

Wanneer meer in detail wordt gekeken bij de inkomsten en de uitgaven van de éénpersoonsgezinnen, stellen we vast dat naar mate het inkomen van het éénpersoonshuishouden stijgt, de uitgaven aan wijn en sterke drank ook toenemen, terwijl de uitgaven aan bier en tabak dalen.¹⁵

¹⁵ De correlaties tussen het inkomen en uitgaven aan sterke drank, wijn en aperitieven, bier en tabak zijn allemaal significant (significantieniveau<0,05). De Pearson Correlatiecoëfficiënt bedraagt voor het inkomen en de uitgaven aan sterke drank 0,096; inkomen en wijn 0,227; inkomen en bier -0,019 en inkomen en tabak -0,066. Het verband tussen het inkomen en de totale uitgaven aan alcohol is positief (correlatiecoëfficiënt=0,195).

Tabel 4.26 Gemiddelde uitgaven en consumptie pure alcohol per jaar in de éénpersoonsgezinnen (thuisverbruik), naar inkomenscategorie, België, 1995-1996, in BEF

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Inkomen Kwartaal 3	Kwartaal 4	Gemiddelde
<i>Sterke drank</i>					
Uitgaven	778	2 031	2 386	2 638	1 958
Liters pure alcohol	0,398	0,927	1,163	1,264	0,938
<i>Wijn</i>					
Uitgaven	4 850	5 464	7 399	13 056	7 682
Liters pure alcohol	3,424	3,868	4,805	9,094	5,290
<i>Bier</i>					
Uitgaven	2 825	2 731	2 467	2 857	2 720
Liters pure alcohol	1,944	1,897	1,653	1,962	1,864
<i>Totaal alcohol</i>					
Uitgaven	8 452	10 226	12 253	18 552	12 359
Liters pure alcohol	5,766	6,692	7,620	12,320	8,092
Tabak	5 830	6 504	5 104	4 102	5 387

* Het inkomen waarover het eerste kwartaal van éénpersoonshuishoudens beschikt ligt tussen 0 en 466 130 BEF, bij het tweede kwartaal tussen 466 131 en 626 973 BEF, bij het derde kwartaal tussen 626 974 en 829 952 BEF en bij het vierde kwartaal hoger dan 829 952 BEF.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Het aandeel probleemdrinkers blijkt hoger te liggen in de éénpersoonshuishoudens die zich in de hogere inkomenscategorieën situeren in vergelijking met éénpersoonshuishoudens in de lagere inkomenscategorieën. In de hoogste inkomenscategorie zijn procentueel veel meer zelfstandigen aanwezig dan in de andere inkomenskwartielen (zie bijlage 1). Zoals hiervoor al werd weergegeven zijn er in de groep 'zelfstandigen' relatief veel probleemdrinkers aanwezig.

We moeten echter wel opmerken dat in de berekeningen van het individueel verbruik van liters pure alcohol wordt uitgegaan van een vaste gemiddelde prijs per liter per drankensoort. Het kan bvb. zijn dat personen in de hoogste inkomenscategorie duurdere flessen koopt in vergelijking met de lagere inkomenscategorieën. In dat geval zou onderstaande tabel een overschatting inhouden van het alcoholverbruik in de hogere inkomenscategorieën

Tabel 4.27 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar inkomenscategorie (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, éénpersoonsgezinnen, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51- 26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Mannen</i>							
Inkomen kwartiel 1	34,9	25,0	20,2	11,5	4,2	2,4	1,9
Inkomen kwartiel 2	28,5	25,1	16,7	7,1	6,5	11,4	4,6
Inkomen kwartiel 3	21,0	24,0	27,9	8,7	8,7	4,4	5,2
Inkomen kwartiel 4	19,6	19,5	14,7	16,1	11,1	7,2	11,8
<i>Vrouwen</i>							
Inkomen kwartiel 1	28,2	41,3	16,6	3,6	2,4	7,4	0,0
Inkomen kwartiel 2	37,4	32,8	14,6	12,8	0,0	2,4	0,0
Inkomen kwartiel 3	14,8	47,7	18,3	10,0	7,9	0,2	1,2
Inkomen kwartiel 4	25,4	26,9	15,1	16,8	7,7	5,2	2,9
<i>Mannen + vrouwen</i>							
Inkomen kwartiel 1	31,4	34,2	18,2	7,0	3,1	5,2	0,8
Inkomen kwartiel 2	34,0	29,9	15,4	10,6	2,5	5,9	1,8
Inkomen kwartiel 3	17,3	38,4	22,0	9,5	8,2	1,9	2,8
Inkomen kwartiel 4	22,6	23,4	14,9	16,4	9,3	6,2	7,1
Totaal	26,3	31,5	17,6	10,9	5,8	4,8	3,1

* Het inkomen waarover het eerste kwartiel van éénpersoonshuishoudens (mannen en vrouwen) beschikt ligt tussen 0 en 466 130 BEF, bij het tweede kwartiel tussen 466 131 en 626 973 BEF, bij het derde kwartiel tussen 626 974 en 829 952 BEF en bij het vierde kwartiel hoger dan 829 952 BEF. De grenzen voor het berekenen van de inkomenskwartielen zijn gebaseerd op de inkomens van mannelijke en vrouwelijke éénpersoonshuishoudens, waardoor bij de verdeling van de mannelijke éénpersoonshuishoudens en bij de vrouwelijke éénpersoonshuishoudens niet evenveel personen zitten in elk inkomenskwartiel.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Bij de éénpersoonsgezinnen stijgen de uitgaven aan alcoholhoudende dranken bij toenemende inkomsten. Ook bij de meerpersoonsgezinnen stellen we dit positief verband vast. Bij de meerpersoonshuishoudens moet echter rekening gehouden worden met het aantal personen in het gezin om een juiste vergelijking mogelijk te maken van de inkomsten. Om rekening te houden met de grootte en de samenstelling van het huishouden, moet gewerkt worden met een equivalent inkomen. Een equivalent inkomen is een inkomen per verbruikseenheid. Verbruikseenheden drukken de behoefte van een persoon van gegeven leeftijd en geslacht uit in vooraf bepaalde eenheden. We maken hiervoor gebruik van de verbruikseenhedenschaal van de OECD waarbij de eerste volwassene in het huishouden de waarde 1 krijgt, de andere volwassenen in het huishouden 0,7 en kinderen (13 jaar of minder) 0,5. Ook hier weer wordt de consumptie per persoon afgeleid van het gependeerde gezinsbudget aan de hand van de verdeelsleutel (mannen=1 en vrouwen=0,554). Uit onderstaande tabel blijkt dat zowel voor de mannen als de vrouwen in de huishoudens die uit meer dan 1 persoon bestaan, het alcoholverbruik stijgt bij stijgend beschikbaar inkomen per verbruikseenheid.

Tabel 4.28 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar inkomenscategorie (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, meerpersoonsgezinnen, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51- 26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Mannen in meerpersoonshuishoudens</i>							
Inkomen kwartiel 1	23,74	48,19	14,65	10,16	2,26	1,00	0,00
Inkomen kwartiel 2	15,17	41,84	23,70	11,51	5,44	2,34	0,00
Inkomen kwartiel 3	11,72	35,35	26,47	15,39	6,71	2,97	1,39
Inkomen kwartiel 4	10,82	27,70	22,98	20,45	10,97	4,28	2,81
<i>Vrouwen in meerpersoonshuishoudens</i>							
Inkomen kwartiel 1	23,29	61,60	11,79	2,93	0,40	0,00	0,00
Inkomen kwartiel 2	16,56	60,70	14,36	7,55	0,84	0,00	0,00
Inkomen kwartiel 3	11,91	57,34	20,66	6,46	2,84	0,64	0,14
Inkomen kwartiel 4	11,86	43,93	25,49	13,60	2,73	2,06	0,34
<i>Totaal mannen en vrouwen in meerpersoonshuishoudens</i>							
Inkomen kwartiel 1	23,50	55,18	13,16	6,39	1,29	0,48	0,00
Inkomen kwartiel 2	15,87	51,37	18,98	9,50	3,12	1,16	0,00
Inkomen kwartiel 3	11,81	46,39	23,56	10,91	4,77	1,80	0,76
Inkomen kwartiel 4	11,34	35,82	24,24	17,02	6,84	3,17	1,57
Totaal meerpersoons- huishoudens	15,73	47,34	19,89	10,88	3,96	1,63	0,57

* Het inkomen per verbruikseenheid waarover het eerste kwartiel van meerpersoonshuishoudens beschikt ligt tussen 0 en 415 899 BEF, bij het tweede kwartiel tussen 415 900 en 546 295 BEF, bij het derde kwartiel tussen 546 296 en 711 995 BEF en bij het vierde kwartiel hoger dan 711 995 BEF

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

HOOFDSTUK 5

HUISHOUBBUDGETONDERZOEK 2000

In het huishoudbudgetonderzoek van 2000 werden 3 816 huishoudens opgenomen die samen 4 259 856 huishoudens vertegenwoordigen. De budgetenquête van 2000 volgt een andere methode dan de budgetenquête van 1995-1996; de bevragingstijd van de huishoudens werd verkort van één jaar tot één maand om de werkbelasting te verlagen (zie hoofdstuk 2). Elke maand werden door 300 huishoudens alle inkomsten en uitgaven opgetekend.

1. Consumptie uitgedrukt in uitgaven per jaar

Volgens het huishoudbudgetonderzoek van 2000 gaven 76% van de Belgische huishoudens in dat jaar geld uit aan alcohol in de distributiesector. Ten opzichte van de budgetenquête georganiseerd in 1995-1996 daalde dit percentage met 5%; van 81,4% naar 76,0%. Volgens de gezondheidsenquête van 2001 consumeerde 81,2% van de Belgische populatie alcohol in de 12 maanden voorafgaand aan de enquête.

Hoewel het percentage van huishoudens die geld uitgaven aan alcohol tussen 1995 en 2000 daalde, stegen de gemiddelde uitgaven aan alcohol van 16 774 BEF tot 18 284 BEF. Dit betekent dat er in 2000 minder huishoudens alcohol kochten dan in 1995, maar dat de huishoudens die alcohol kochten meer geld uitgaven aan alcohol. De stijging van de uitgaven moet echter gecorrigeerd worden met het indexcijfer (stijging van de prijzen) om inzicht te krijgen in de werkelijk gekochte hoeveelheid. Zo steeg tussen 1996 en 2000 de prijs van gedistilleerde dranken van index 100 tot index 104,091, de index van wijnen en aperitieven van 100 naar 108,93 en van bier van 100 naar 100,723 (zie hoofdstuk 2). Hiermee rekening houdend, stellen we vast dat de huishoudens die in 2000 wijnen, aperitieven of bier kochten hier gemiddeld ook meer van kochten dan in 1995.

Zoals ook uit het budgetonderzoek van 1995-1996 blijkt, zijn de uitgaven aan gedistilleerde dranken geconcentreerd bij één vijfde van de huishoudens. 50% van de Belgische huishoudens kocht in 2000 wijn in de winkels en 50% kocht bier.

Terwijl in het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 het Brusselse Gewest gemiddeld het meeste uitgaf aan alcohol (20 414 BEF), en het Vlaamse Gewest het minste (15 392 BEF), gaf volgens het huishoudbudgetonderzoek van 2000 het Waalse Gewest gemiddeld het meeste uit (21 049 BEF) en het Brusselse Gewest het minste (15 818).

Er bestaat een significant verschil in de gemiddelde consumptie van alcoholhoudende dranken uitgedrukt in uitgaven per jaar tussen het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest en tussen het Brusselse Gewest en het Waalse Gewest. De uitgaven aan wijn kenden tussen 1995 en 2000 een sterke stijging in Vlaanderen en Wallonië, terwijl de uitgaven in Brussel daalden. De uitgaven aan wijn liggen in het Waalse Gewest een heel stuk hoger dan in de andere gewesten; 11 674 BEF t.o.v. 7 758 BEF in het Vlaamse Gewest en 9 112 BEF in het Brusselse Gewest.

Tabel 5.1 Gemiddelde uitgaven per huishouden van alcoholische dranken in de distributiesector, België (4 259 856 huishoudens), 2000, in BEF

	Aantal huishoudens die product gekocht hebben	% huishoudens die product kocht	Gemiddelde uitgaven per jaar van de huishoudens die product gekocht hebben	Gemiddelde uitgaven per jaar op totaal aantal huishoudens (4 259 856 huishoudens)
<i>Sterke drank</i>	896 995	21,06	9 804	2 064
Whisky	214 496	5,04	10 180	513
Cognac	102 920	2,42	6 395	155
Jenever	194 745	4,57	7 532	344
Likeuren en sterke dranken +23°)	512 962	12,04	7 630	919
Alcohol z.o.	73 528	1,73	7 783	134
<i>Wijn en aperitieven*</i>	2 546 169	59,77	20 028	11 971
Wijn	2 129 980	50,00	18 354	9 177
Cider	153 046	3,59	2 295	82
Champagne en mousserende wijn	338 278	7,94	13 203	1 048
Likeurwijn, alcoholhoudende dranken van 15 tot 23°	1 130 738	26,54	6 266	1 663
<i>Bier*</i>	2 141 859	50,28	8 448	4 248
Tafelbier	227 025	5,33	2 982	159
Bier type pils	1 266 580	29,73	5 983	1 779
Ander bier	1 060 745	24,90	7 151	1 781
Bier z.o.	507 208	11,91	4 444	529
Totaal*	3 239 282	76,04	24 044	18 284

* Met uitzondering van alcoholvrije wijn en/of bier en rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Tabel 5.2 Gemiddelde uitgaven per huishouden van alcoholische dranken in de distributiesector, Vlaams Gewest (2 417 214 huishoudens), 2000, in BEF

	Aantal huishoudens die product gekocht hebben	% huishoudens die product kocht	Gemiddelde uitgaven per jaar van de huishoudens die product gekocht hebben	Gemiddelde uitgaven per jaar op totaal aantal huishoudens (2 417 214 huishoudens)
<i>Sterke drank</i>	535 112	22,14	9 470	2 096
Whisky	100 775	4,17	9 860	411
Cognac	69 616	2,88	6 957	200
Jenever	168 017	6,95	7 646	531
Likeuren en sterke dranken +23°)	304 957	12,62	7 263	916
Alcohol z.o.	9 178	0,38	9 815	37
<i>Wijn en aperitieven*</i>	1 342 556	55,54	19 117	10 618
Wijn	1 086 814	44,96	17 254	7 758
Cider	63 475	2,63	2 128	56
Champagne en mousserende wijn	195 410	8,08	14 046	1 135
Likeurwijn, alcoholhoudende dranken van 15 tot 23°	616 461	25,50	6 542	1 668
<i>Bier*</i>	1 219 355	50,44	8 821	4 450
Tafelbier	142 996	5,92	2 891	171
Bier type pils	647 219	26,78	5 801	1 553
Ander bier	648 838	26,84	7 935	2 130
Bier z.o.	297 128	12,29	4 843	595
Totaal*	1 816 302	75,14	22 842	17 164

* Met uitzondering van alcoholvrije wijn en/of bier en rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Tabel 5.3 Gemiddelde uitgaven per huishouden van alcoholische dranken in de distributiesector, Waals Gewest (1 385 887 huishoudens), 2000, in BEF

	Aantal huishoudens die product gekocht hebben	% huishoudens die product kocht	Gemiddelde uitgaven per jaar van de huishoudens die product gekocht hebben	Gemiddelde uitgaven per jaar op totaal aantal huishoudens (1 385 887 huishoudens)
<i>Sterke drank</i>	284 097	20,50	10 572	2 167
Whisky	86 426	6,24	10 144	633
Cognac	27 097	1,96	5 181	101
Jenever	21 220	1,53	6 666	102
Likeuren en sterke dranken +23°)	174 036	12,56	8 470	1 064
Alcohol z.o.	46 375	3,35	7 997	268
<i>Wijn en aperitieven*</i>	908 568	65,56	22 189	14 547
Wijn	780 453	56,31	20 730	11 674
Cider	68 953	4,98	2 507	125
Champagne en mousserende wijn	105 426	7,61	11 865	903
Likeurwijn, alcoholhoudende dranken van 15 tot 23°	405 236	29,24	6 312	1 846
<i>Bier*</i>	720 982	52,02	8 333	4 335
Tafelbier	71 412	5,15	3 189	164
Bier type pils	484 939	34,99	6 418	2 246
Ander bier	330 946	23,88	6 256	1 494
Bier z.o.	160 107	11,55	3 730	431
Totaal*	1 076 434	77,67	27 100	21 049

* Met uitzondering van alcoholvrije wijn en/of bier en rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Tabel 5.4 Gemiddelde uitgaven per huishouden van alcoholische dranken in de distributiesector, Brussels Gewest (456 757 huishoudens), 2000, in BEF

	Aantal huishoudens die product gekocht hebben	% huishoudens die product kocht	Gemiddelde uitgaven per jaar van de huishoudens die product gekocht hebben	Gemiddelde uitgaven per jaar op totaal aantal huishoudens (456 757 huishoudens)
<i>Sterke drank</i>	77 786	17,03	9 301	1 584
Whisky	27 295	5,98	11 476	686
Cognac	6 206	1,36	5 397	73
Jenever	5 508	1,21	7 368	89
Likeuren en sterke dranken +23°)	33 969	7,44	6 619	492
Alcohol z.o.	17 975	3,94	6 192	244
<i>Wijn en aperitieven*</i>	295 046	64,60	17 523	11 319
Wijn	262 712	57,52	15 843	9 112
Cider	20 619	4,51	2 099	95
Champagne en mousserende wijn	37 443	8,20	12 574	1 031
Likeurwijn, alcoholhoudende dranken van 15 tot 23°	109 040	23,87	4 529	1 081
<i>Bier*</i>	201 522	44,12	6 605	2 914
Tafelbier	12 617	2,76	2 845	79
Bier type pils	134 422	29,43	5 286	1 556
Ander bier	80 961	17,73	4 530	803
Bier z.o.	49 973	10,94	4 362	477
Totaal*	346 545	75,87	20 848	15 818

* Met uitzondering van alcoholvrije wijn en/of bier en rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

2. Consumptie uitgedrukt in liters alcohol per jaar

2.1 Gemiddeld verbruik per huishouden

Door de uitgaven in het huishoudbudgetonderzoek te delen door de gemiddelde prijzen van de verschillende soorten alcoholhoudende dranken (zie hoofdstuk 2), en te vermenigvuldigen met het alcoholpercentage van het soort drank (zie hoofdstuk 1), kan de consumptie uitgedrukt worden in liters pure alcohol per jaar.

Hoewel de gemiddelde uitgaven aan alcohol in België stegen tussen 1995-1996 en 2000 (van 16 774 BEF tot 18 284 BEF), daalde de gemiddelde consumptie uitge-

drukt in liters pure alcohol per jaar van 11,09 tot 9,79. Het verschil in gemiddelde consumptie, uitgedrukt in liters pure alcohol, tussen de drie gewesten is ook kleiner geworden in 2000 in vergelijking met het gemiddeld verbruik volgens de budgetenquête van 1995-1996.

Tabel 5.5 Gemiddeld verbruik in liters pure alcohol per jaar per huishouden (thuisverbruik), naar gewest, 2000

	Gedistilleerde dranken	Wijn en aperitieven	Bier	Totaal alcohol
Vlaams Gewest	1,043	5,488	2,935	9,382
Waals Gewest	0,942	7,002	2,958	10,726
Brussels Gewest	0,737	6,430	1,987	9,152
België	0,977	6,079	2,841	9,792

* Rekening houdend met de wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

In onderstaande tabel wordt de gemiddelde gezinsgrootte per gewest weergegeven. Het gemiddeld aantal leden per huishouden is in elke regio gedaald tussen 1995 en 2000.

Tabel 5.6 Gemiddeld aantal leden per huishouden, naar gewest, 2000

	Totaal aantal leden huishouden	Aantal leden ouder dan 15 jaar	Aantal leden ouder dan 18 jaar
Vlaams Gewest	2,50	2,00	1,90
Waals Gewest	2,45	1,93	1,82
Brussels Gewest	2,07	1,68	1,60
België	2,44	1,94	1,84

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

2.2 Consumptie per capita

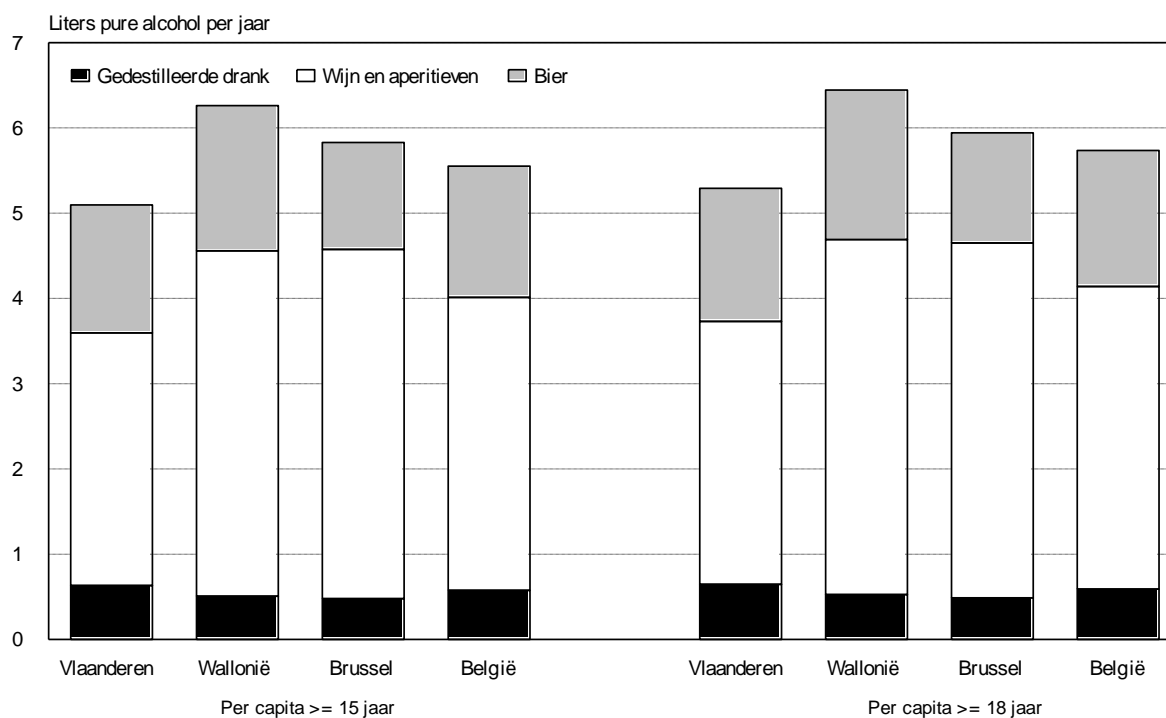
In onderstaande tabel wordt de consumptie per capita weergegeven (het totaal verbruik liters pure alcohol door het huishouden gedeeld door het aantal gezinsleden ouder dan 15 of 18 jaar). Een F-toets toont aan dat er een significant verschil bestaat in de consumptie pure alcohol per capita tussen het Vlaamse Gewest en het Waalse en het Brusselse Gewest. Het gemiddeld verbruik per capita in het Waalse en het Brusselse Gewest is niet significant verschillend. Het verschil in gemiddelde consumptie per capita tussen de regio's was in het budgetonderzoek van 1995-1996 veel sterker aanwezig. Uit beide enquêtes blijkt dat er in het

Waalse en Brusselse Gewest beduidend meer wijn wordt gedronken dan in het Vlaamse Gewest. Vooral de sterke daling van de gemiddelde consumptie per capita in het Brusselse Gewest valt op.

Tabel 5.7 Consumptie per capita (≥ 15 jaar en ≥ 18 jaar) van liters pure alcohol per jaar (thuisverbruik), naar gewest, 2000

	Gedistilleerde drank	Wijn en aperitieven	Bier	Totaal alcohol
<i>Per capita ≥ 15 jaar</i>				
Vlaams Gewest	0,633	2,963	1,500	5,038
Waals Gewest	0,508	4,050	1,703	6,138
Brussels Gewest	0,480	4,094	1,255	5,829
België	0,5759	3,436	1,5401	5,479
<i>Per capita ≥ 18 jaar</i>				
Vlaams Gewest	0,647	3,083	1,562	5,233
Waals Gewest	0,527	4,163	1,753	6,320
Brussels Gewest	0,489	4,162	1,291	5,941
België	0,591	3,549	1,595	5,661

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Figuur 5.1 Consumptie per capita (≥ 15 jaar en ≥ 18 jaar) van liters pure alcohol per jaar (thuisverbruik), naar gewest, 2000

2.3 Individualisering van de alcoholconsumptie

Om een profiel te kunnen opstellen van de alcoholconsument moeten de uitgaven in de meerpersoonshuishoudens toegerekend worden aan de individuele leden in dat huishouden. In hoofdstuk 2 (paragraaf 2.2) werd de gebruikte hypothese van de verdeelsleutel, gebaseerd op het verbruik in de éénpersoonshuishoudens, uiteengezet. Volgens het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 consumeren de vrouwelijke éénpersoonshuishoudens 55,39% liters pure alcohol per jaar ten opzichte van de mannelijke éénpersoonshuishoudens. Deze verhouding werd gebruikt om het totale verbruik in een meerpersoonshuishouden toe te kennen aan de individuele leden, ouder dan 18 jaar, van dat huishouden. Wanneer we dezelfde berekeningen uitvoeren op de budgetenquête van 2000, dan komen we tot dezelfde verhouding; vrouwelijke éénpersoonshuishoudens consumeren 55,60% liters pure alcohol per jaar ten opzichte van de mannelijke éénpersoonsgezinnen. In 1995-1996 werd een groot verschil vastgesteld tussen België en het Vlaamse Gewest wat betreft de gemiddelde uitgaven aan alcohol bij de éénpersoonsgezinnen. In 2000 is deze afwijking niet meer aanwezig; ook bij de Vlaamse éénpersoonshuishoudens ligt de verhouding in gemiddeld verbruik bij vrouwen en mannen rond de 55% (52,87%).

In het huishoudbudgetonderzoek van 2000 zullen in de meerpersoonshuishoudens waar verschillende leden ouder dan 18 jaar zijn, de mannen de waarde één krijgen en de vrouwen de waarde 0,556. Het aandeel van elk gezinslid in de som wordt gebruikt om het gezinsverbruik toe te kennen aan de individuele leden in het huishouden.

Tabel 5.8 Consumptie van alcoholhoudende dranken door éénpersoonsgezinnen (thuisverbruik), naar geslacht, België, 2000

		België		Vlaams Gewest	
		Uitgaven in BEF per jaar	Liters pure alcohol per jaar	Uitgaven in BEF per jaar	Liters pure alcohol per jaar
<i>In absolute cijfers</i>					
Gedestilleerde drank	Man	2 449	1,12	2 734	1,31
	Vrouw	1 155	0,53	1 449	0,68
Wijn en aperitieven	Man	10 122	5,43	8 053	4,83
	Vrouw	5 079	3,09	4 310	2,41
Bier	Man	3 380	2,28	2 695	1,74
	Vrouw	1 670	1,11	1 465	0,94
Totaal	Man	15 951	8,51	13 482	7,63
	Vrouw	7 904	4,73	7 224	4,03
<i>In index (man=100)</i>					
Gedestilleerde drank	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	47,18	47,60	53,01	52,06
Wijn en aperitieven	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	50,18	56,82	53,52	49,93
Bier	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	49,40	48,87	54,36	54,06
Totaal	Man	100,00	100,00	100,00	100,00
	Vrouw	49,55	55,60	53,58	52,87

* Rekening houdend met wegingsfactoren (extrapolatie voor de gehele populatie).

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

De gemiddelde consumptie uitgedrukt in liters pure alcohol per jaar kan door middel van de verdeelsleutel berekend worden voor elk type gezin. In onderstaande tabel worden de verschillende alcoholcategorieën op basis van de WGO-norm weergegeven. Bij de mannen zou 5,35% als probleemdrinker omschreven kunnen worden (meer dan 6 glazen per dag of meer dan 26 liter pure alcohol per jaar) en 3,17% van de vrouwen (meer dan 4 glazen per dag of meer dan 17,5 liter pure alcohol per jaar). Opgedeeld naar type huishouden zou 8,48% van de mannen en 5,78% van de vrouwen in een éénpersoonshuishouden een problematisch drinkpatroon kennen en 4,75% van de mannen en 2,62% van de vrouwen in meerpersoonshuishoudens. Ten opzichte van de resultaten uit de budgetenquête van 1995-1996, daalde het percentage probleemdrinkers in de éénpersoonshuishoudens en steeg het percentage probleemdrinkers in de meerpersoonshuishoudens. Maar voor alle huishoudens samen veranderde het percentage probleemdrinkers niet significant (bij de mannen van 4,79% in 1995-1996 tot 5,35% in 2000 en bij de vrouwen van 3,44% naar 3,17%).

Tabel 5.9 Consumptie liters pure alcohol per jaar per persoon (thuisgebruik), naar gezinstype en geslacht, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51- 26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Eénpersoonsgezin</i>							
Man	32,17	24,27	17,67	10,16	7,25	4,89	3,59
Vrouw	34,71	36,05	14,79	8,67	2,91	1,57	1,30
<i>Meerpersoonsgezin</i>							
Man	18,46	41,97	17,49	12,06	5,28	3,70	1,05
Vrouw	19,57	55,39	15,71	6,71	2,06	0,56	0,00
<i>Referentiepersoon</i>							
Man	18,43	39,80	17,63	13,35	5,70	3,81	1,27
Vrouw	27,32	51,94	13,33	5,41	1,83	0,17	0,00
<i>Volgnummer 2</i>							
Man	22,60	44,16	13,23	8,13	6,44	4,47	0,96
Vrouw	18,66	54,67	16,67	7,06	2,26	0,69	0,00
<i>Totaal</i>							
Man	20,66	39,13	17,51	11,75	5,60	3,89	1,46
Vrouw	22,21	52,02	15,55	7,05	2,21	0,73	0,23

* Deze categorieën werden gebruikt omdat men volgens de WGO van probleem drinken spreekt bij een consumptie van meer dan 6 glazen per dag (of 26 liter pure alcohol per jaar) bij mannen en bij meer dan 4 glazen per dag (of 17,5 liter pure alcohol per jaar) bij vrouwen.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

2.3.1 Naar leeftijd

Wanneer we het gemiddeld verbruik bij de éénpersoonsgezinnen naar leeftijdscategorie en geslacht bekijken, dan valt het hoge gemiddelde verbruik op van de mannen tussen 55 en 64 jaar; 12,22 liter pure alcohol per jaar. In de budgetenquête van 1995-1996 viel het hoge gemiddelde verbruik op bij de mannen tussen 45 en 54 jaar. We kunnen dus van een gedeeltelijk cohorteneffect spreken; de probleemdrinkers van 45 tot 54 jaar in 1995-1996 zijn in 2000 gedeeltelijk probleemdrinkers geworden in de leeftijdsgroep van 55 tot 64 jaar. Bij de vrouwelijke éénpersoonshuishoudens ligt het hoogste gemiddelde verbruik, net als in het onderzoek van 1995-1996, in de leeftijdsgroep van 45 tot 54 jaar.

Tabel 5.10 Gemiddeld verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie in de éénpersoonsgezinnen (thuisverbruik), naar geslacht, België, 2000

	België			Vlaams Gewest		
	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
18-24 jaar	2,00	4,71	0,77	1,68	3,69	0,65
25-34 jaar	3,63	4,28	2,81	4,14	5,51	2,04
35-44 jaar	6,17	7,02	4,77	4,71	5,18	3,72
45-54 jaar	7,81	9,04	6,24	7,47	7,54	7,39
55-64 jaar	9,09	12,22	5,46	10,56	13,94	5,51
65-74 jaar	6,19	9,47	4,39	4,82	6,94	3,65
≥75 jaar	6,49	8,93	5,32	4,60	6,17	3,66
Gemiddeld	6,49	8,51	4,73	5,81	7,63	4,03

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

De alcoholconsumptie in de éénpersoonshuishoudens wordt in onderstaande tabel uitgedrukt in procentuele verdeling naar alcoholconsumptie categorie. Bij de mannelijke éénpersoonshuishoudens kan het hoogste percentage probleemdrinkers gevonden worden in de leeftijdsgroep van 55 tot 64 jaar; ongeveer 16% van de éénpersoonsgezinnen in deze leeftijdsgroep zou meer dan 26 liter pure alcohol per jaar consumeren. Daarna volgt de leeftijdsgroep van 65 tot 74 jaar met bijna 10% probleemdrinkers. Bij de vrouwelijke éénpersoonsgezinnen is het grootste aandeel probleemdrinkers terug te vinden in de leeftijdsgroep van 45 tot 54 jaar; 10,2% van de éénpersoonsgezinnen in deze leeftijdsgroep zou meer dan 17,5 liter pure alcohol per jaar consumeren.

Tabel 5.11 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie in de éénpersoonsgezinnen (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Mannen</i>							
18-24 jaar*	20,23	53,91	19,91	5,95	0,00	0,00	0,00
25-34 jaar	52,14	21,10	15,69	1,86	5,37	3,84	0,00
35-44 jaar	37,06	18,06	23,69	10,18	4,18	3,40	3,43
45-54 jaar	23,54	27,36	15,03	16,12	12,53	2,60	2,81
55-64 jaar	29,33	23,42	12,14	12,98	6,10	6,44	9,60
65-74 jaar	26,31	28,15	14,47	11,97	9,19	7,26	2,65
≥75 jaar	23,35	26,17	27,61	8,34	7,01	5,03	2,48
Gemiddeld	32,17	24,27	17,67	10,16	7,25	4,89	3,59
<i>Vrouwen</i>							
18-24 jaar*	60,46	39,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25-34 jaar	49,88	34,21	8,31	4,66	1,23	1,29	0,43
35-44 jaar	32,99	36,51	16,06	10,15	1,90	1,83	0,56
45-54 jaar	29,59	42,55	13,65	4,01	5,15	1,65	3,41
55-64 jaar	32,89	29,68	18,56	9,79	4,60	4,47	0,00
65-74 jaar	33,42	36,70	16,19	10,41	0,86	0,86	1,56
≥75 jaar	31,02	36,65	15,06	9,78	4,94	0,92	1,63
Gemiddeld	34,71	36,05	14,79	8,67	2,91	1,57	1,30

* In de leeftijdsgroep van 18 tot 24 jaar in de éénpersoonshuishoudens zijn slechts 17 vrouwelijke en 10 mannelijke gezinnen opgenomen waardoor vertekening van de realiteit mogelijk is.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Door de verdeelsleutel (mannen/vrouwen als verhouding 1 op 0,556) toe te passen in de meerpersoonsgezinnen, kan een inschatting gemaakt worden van het gemiddeld verbruik voor de gehele populatie naar leeftijdscategorie. De leeftijdscategorie boven de 75 jaar kent het hoogste gemiddelde alcoholverbruik (thuisverbruik) bij de meerpersoonsgezinnen. Bij de mannen ouder dan 18 jaar in de meerpersoonsgezinnen vinden we hoogste gemiddelde verbruik in de leeftijdsgroep van 64 tot 75 jaar (7,83 liter pure alcohol per jaar), bij de vrouwen in de leeftijdsgroep boven de 75 jaar (4,36 liter).

Wanneer de gemiddelde consumptie van de totale populatie wordt bekeken, valt het hoge gemiddelde gebruik op in de hoogste leeftijdscategorieën. Bij de mannen is het hoogste gemiddelde verbruik van liters pure alcohol per jaar terug te vinden in de leeftijdsgroep van 55 tot 64 jaar (8,68 liter), bij de vrouwen in de leeftijdsgroep boven de 75 jaar (4,27 liter).

Tabel 5.12 Gemiddeld verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie in de meerpersoonshuishoudens en in alle huishoudens (thuisverbruik), naar geslacht, België, 2000

	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
<i>Meerpersoonshuishoudens</i>			
18-24 jaar	3,75	4,45	3,06
25-34 jaar	3,76	4,72	2,97
35-44 jaar	5,14	6,81	3,57
45-54 jaar	5,61	7,37	4,01
55-64 jaar	5,95	7,76	4,05
65-74 jaar	6,03	7,83	4,19
≥75 jaar	6,24	7,69	4,36
Gemiddeld	5,06	6,56	3,63
<i>Alle huishoudens</i>			
18-24 jaar	3,70	4,45	2,99
25-34 jaar	3,74	4,64	2,95
35-44 jaar	5,24	6,84	3,65
45-54 jaar	5,88	7,60	4,25
55-64 jaar	6,57	8,68	4,32
65-74 jaar	6,08	8,26	4,27
≥75 jaar	6,30	8,10	4,80
Gemiddeld	5,30	6,88	3,81

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Het hoogste percentage mannelijke probleemdrinkers vinden we in de leeftijdsgroep van 55 tot 64 jaar; 9,3% mannen in deze leeftijdsgroep zou meer dan 26 liter pure alcohol consumeren in één jaar.

Tabel 5.13 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
18-24 jaar	17,70	52,91	16,86	6,82	2,52	3,18	0,00
25-34 jaar	29,05	40,57	16,15	7,92	4,42	1,60	0,31
35-44 jaar	22,59	38,08	15,43	12,71	6,04	3,63	1,52
45-54 jaar	14,11	39,39	18,56	15,35	7,25	3,97	1,37
55-64 jaar	19,81	34,70	17,73	12,88	5,57	5,63	3,67
65-74 jaar	18,46	34,80	17,84	13,92	8,04	5,37	1,56
>75 jaar	20,05	30,90	24,95	12,44	4,59	5,76	1,31
Gemiddeld	20,66	39,13	17,51	11,75	5,60	3,89	1,46

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Het hoogste percentage probleemdrinkers bij de vrouwen is te vinden in de leeftijdscategorie ouder dan 75 jaar; 6,12% van deze groep drinkt meer dan 17,5 liter pure alcohol per jaar. Ook in het budgetonderzoek van 1995-1996 was in deze leeftijdsgroep het relatieve aandeel probleemdrinkers het grootst.

Tabel 5.14 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, vrouwen, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
18-24 jaar	21,11	59,43	12,63	5,79	0,77	0,27	0,00
25-34 jaar	26,58	53,47	13,28	4,96	1,14	0,53	0,05
35-44 jaar	22,62	53,83	13,62	6,56	2,39	0,95	0,04
45-54 jaar	17,26	53,92	17,33	7,55	3,28	0,30	0,36
55-64 jaar	20,27	49,65	17,25	8,81	2,40	1,62	0,00
65-74 jaar	23,44	45,03	19,14	9,35	1,59	0,84	0,62
>75 jaar	24,35	43,50	18,43	7,59	4,67	0,52	0,93
Gemiddeld	22,21	52,02	15,55	7,05	2,21	0,73	0,23

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Tabel 5.15 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen, België, 2000

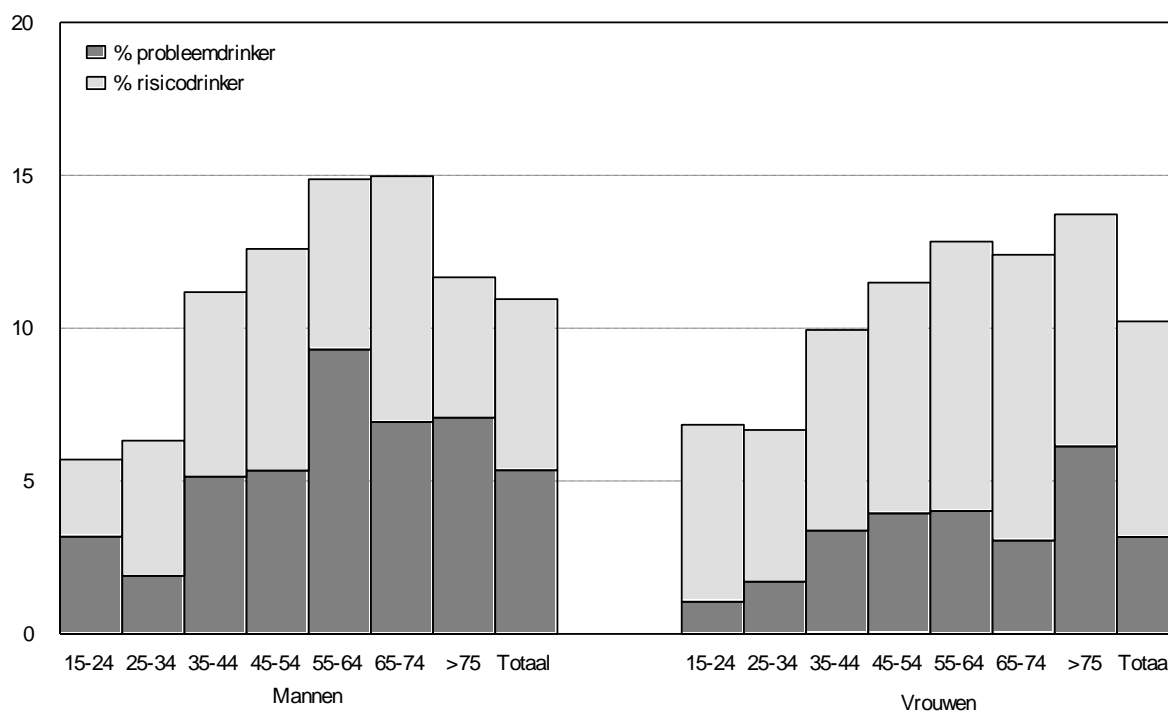
	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
18-24 jaar	19,44	56,24	14,70	6,30	1,63	1,70	0,00
25-34 jaar	27,73	47,44	14,62	6,34	2,67	1,03	0,17
35-44 jaar	22,60	45,99	14,52	9,62	4,21	2,28	0,77
45-54 jaar	15,73	46,85	17,93	11,34	5,21	2,09	0,85
55-64 jaar	20,03	41,91	17,50	10,92	4,04	3,70	1,90
65-74 jaar	21,17	40,38	18,55	11,43	4,52	2,90	1,05
>75 jaar	22,40	37,79	21,38	9,79	4,64	2,89	1,10
Gemiddeld	21,47	45,57	16,52	9,43	3,90	2,29	0,82

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

In onderstaande grafiek wordt het percentage probleemdrinkers en het percentage risicodrinkers weergegeven naar leeftijdscategorie en geslacht. Vergeleken met de resultaten van de budgetenquête van 1995-1996, zijn er tussen de verschillende leeftijdsgroepen in 2000 minder sterke verschillen wat het percentage probleemdrinkers betreft.

Deze resultaten kunnen we ook vergelijken met de resultaten van de gezondheidsenquête van 2001. In de gezondheidsenquête gaat het echter wel om de totale consumptie alcohol (thuis en in de horeca), terwijl de resultaten hier van het huis-

houdbudgetonderzoek enkel de thuisconsumptie inhouden. Terwijl volgens het huishoudbudgetonderzoek het grootste aantal mannelijke probleemdrinkers terug te vinden is in de leeftijdsgroep van 55 tot 64 jaar (9,3%), is dit volgens de gezondheidsenquête van 2001 in de leeftijdsgroep van 35 tot 44 jaar (4,2%). Het grootste aandeel mannelijke risicodrinkers vinden we volgens de budgetenquête in de leeftijdscategorieën van 55 tot 64 jaar (14,9%) en van 65 tot 74 jaar (15,0%), en volgens de gezondheidsenquête in de leeftijdsgroep van 45 tot 54 jaar (10,8%). Het grootste aandeel vrouwelijke probleemdrinkers zou volgens onze berekeningen op het huishoudbudgetonderzoek te vinden zijn in de leeftijdsgroep boven 75 jaar (6,1%), en volgens de gezondheidsenquête van 2001 in de leeftijdsgroep van 45 tot 54 jaar (4,1%). Het aandeel vrouwelijke risicodrinkers is volgens het budgetonderzoek het grootst in de categorie boven 75 jaar (13,7%), volgens de gezondheidsenquête in de leeftijdsgroep tussen 45 en 54 jaar (10,5%).

* Het percentage risicodrinkers is gelijk aan de som van de 2 blokjes.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Figuur 5.2 Procentueel aandeel probleemdrinkers en risicodrinkers op basis van thuisverbruik, naar leeftijdsgroep en geslacht, België, 2000

2.3.2 Naar sociaal statuut

Uit onderstaande tabel blijkt dat de vrouwelijke éénpersoonsgezin hoofdzakelijk gepensioneerd zijn, terwijl bij de mannelijke éénpersoonsgezinnen nog een belangrijk aandeel actief is op de arbeidsmarkt.

Tabel 5.16 Procentuele verdeling van de éénpersoonsgezinnen naar statuut, België, 2000

	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
Gemiddelde leeftijd	58 jaar	54 jaar	61 jaar
Zelfstandigen	8,2	14,2	2,9
Loontrekkenden	27,2	30,5	24,3
Werklozen	9,2	12,3	6,4
Gepensioneerden	52,4	40,3	62,9
Invaliden			
Thuis (huishouden of rentenier)	0,3		0,5
Schoolgaand of andere niet-actieven	2,9	2,7	3,0

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Terwijl het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 een significant verschil aantoonde tussen het alcoholgebruik bij zelfstandigen en loontrekkende werknemers, is dit verschil volgens het huishoudbudgetonderzoek van 2000 niet meer significant verschillend. Het gemiddeld verbruik ligt nog wel steeds het hoogst bij de zelfstandigen en wordt gevolgd door de gepensioneerden.

Tabel 5.17 Gemiddeld verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype in de éénpersoonsgezinnen (thuisverbruik), naar geslacht, België, 2000

	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
Gemiddelde totaal	6,49	8,51	4,73
Zelfstandigen	8,63	10,10	2,48
Loontrekkenden	6,36	7,23	5,41
Werklozen	5,38	6,80	2,99
Gepensioneerden	6,58	9,66	4,87
Invaliden			
Thuis (huishouden of rentenier)*	1,76		1,76
Schoolgaand of andere niet-actieven	3,94	5,38	2,80

* In deze beroepscategorie zijn slechts 3 personen opgenomen die 3 423 eenpersoonshuishoudens vertegenwoordigen in België. Het gaat dus om een vertekening.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Hoewel de gemiddelde consumptie, uitgedrukt in liters pure alcohol per jaar, bij de zelfstandigen niet meer zoveel hoger ligt dan het gemiddeld verbruik bij

gepensioneerden en loontrekkenden, zijn er in de eerste beroepsgroep toch meer probleemdrinkers te vinden dan in de andere beroepsgroepen.

Tabel 5.18 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype in de éénpersoonsgezinnen (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen, België, 1995-1996

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51- 26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
Gemiddelde totaal	33,5	30,6	16,1	9,4	4,9	3,1	2,4
Zelfstandigen	43,6	16,9	12,9	7,2	10,3	4,4	4,6
Loontrekkenden	35,3	29,3	16,5	9,1	3,9	4,0	2,0
Werklozen	35,1	32,4	15,0	11,4	1,9	1,6	2,5
Gepensioneerden	30,3	32,5	17,1	10,0	4,8	2,9	2,3
Invaliden							
Thuis (huishouden of rentenier)*	0,0	53,9	46,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Schoolgaand en andere niet-actieven	40,6	39,4	9,0	0,0	11,0	0,0	0,0

* In deze beroepscategorie zijn slechts 3 personen opgenomen die 3 423 eenpersoonshuishoudens vertegenwoordigen in België. Het gaat dus om een vertekening.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

In onderstaande tabel wordt de procentuele verdeling van de gehele populatie naar sociaal statuut weergegeven.

Tabel 5.19 Procentuele verdeling van de populatie naar sociaal statuut, België, 2000

	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
Zelfstandigen	7,17	10,09	4,43
Loontrekkenden	45,76	50,06	41,71
Werklozen	5,85	4,82	6,82
Gepensioneerden	23,47	25,67	21,40
Invaliden	0,00	0,00	0,00
Thuis (huishouden of rentenier)	8,50	0,23	16,28
Schoolgaand of andere niet- actieven	9,25	9,13	9,36

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Door de verdeelsleutel bij de meerpersoonshuishoudens toe te passen, kan het gemiddeld verbruik van de gehele populatie naar beroepstype worden beschreven. Uit onderstaande tabel blijkt dat zowel bij mannen als bij vrouwen het hoog-

ste gemiddelde verbruik kan gevonden worden bij de gepensioneerden. Bij de zelfstandigen ligt het gemiddeld verbruik slechts iets lager.

Tabel 5.20 Gemiddeld verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype voor de gehele populatie (thuisverbruik), België, 2000

	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
Zelfstandigen	6,28	7,41	3,85
Loontrekkenden	5,27	6,63	3,74
Werklozen	4,62	7,29	2,84
Gepensioneerden	6,34	7,88	4,61
Invaliden			
Thuis (huishouden of rentenier)	3,74	2,71*	3,75
Schoolgaand of andere niet-actieven	3,93	4,72	3,23

* Slechts 0,23% van mannelijke populatie behoort tot deze beroepscategorie.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

In tegenstelling tot het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 kunnen in het onderzoek van 2000 geen grote verschillen vastgesteld worden in het percentage probleemdrinkers in de verschillende beroepscategorieën. Bij de mannen valt het hoge percentage probleemdrinkers op bij de werklozen.

Tabel 5.21 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen ouder dan 18 jaar, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
Zelfstandigen	25,82	34,16	13,83	11,64	8,81	3,66	2,07
Loontrekkenden	19,42	40,59	17,32	12,55	5,26	3,76	1,11
Werklozen	28,05	35,69	13,00	10,36	4,90	4,54	3,46
Gepensioneerden	19,84	33,89	20,32	13,27	6,03	4,80	1,86
Invaliden							
Thuis (huishouden of rentenier)	33,34	48,92	17,74	0,00	0,00	0,00	0,00
Schoolgaand en andere niet-actieven	20,07	49,99	16,63	6,34	3,63	2,99	0,36

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Het gemiddeld verbruik lag bij de vrouwelijke populatie het hoogst bij de gepensioneerden. Deze groep kent ook het grootste aandeel probleemdrinkers (4,41%) en risicodrinkers (13,88%).

Tabel 5.22 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, vrouwen ouder dan 18 jaar, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51- 26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
Zelfstandigen	26,03	45,00	15,45	11,05	2,46	0,00	0,00
Loontrekkenden	20,99	54,71	15,16	5,80	2,38	0,82	0,14
Werklozen	34,01	45,52	13,45	4,74	1,69	0,32	0,28
Gepensioneerden	24,32	43,91	17,90	9,47	2,64	1,06	0,71
Invaliden							
Thuis (huishouden of rentenier)	18,23	55,08	16,64	7,13	2,14	0,78	0,00
Schoolgaand en andere niet-actieven	20,78	61,91	13,14	2,78	1,10	0,29	0,00

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

In onderstaande tabel worden de mannen en vrouwen samen bekeken naar beroepsgroep.

Tabel 5.23 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar beroepstype (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen ouder dan 18 jaar, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51- 26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
Zelfstandigen	25,89	37,61	14,35	11,45	6,80	2,50	1,41
Loontrekkenden	20,16	47,22	16,31	9,38	3,91	2,38	0,66
Werklozen	31,63	41,59	13,27	6,99	2,97	2,01	1,55
Gepensioneerden	21,94	38,59	19,18	11,48	4,44	3,04	1,32
Invaliden							
Thuis (huishouden of rentenier)	18,44	55,00	16,65	7,04	2,11	0,77	0,00
Schoolgaand en andere niet-actieven	20,44	56,21	14,81	4,48	2,31	1,58	0,17

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

2.3.3 Naar uitgaven aan tabak

Ook in het huishoudbudgetonderzoek van 2000 wordt een positieve significante correlatie vastgesteld tussen de gezinsuitgaven aan alcohol en de gezinsuitgaven

aan tabak (Pearson correlatiecoëfficiënt=0,011 en significantieniveau<0,05), en de gezinsuitgaven aan alcohol en het alcoholverbruik uitgedrukt in liters pure alcohol (Pearson correlatiecoëfficiënt=0,030). Net zoals in 1995-1996 kan in het huishoudbudgetonderzoek van 2000 geen significant verschil vastgesteld worden tussen de huishoudens die uitgaven kennen aan tabak en de huishoudens die niets uitgeven aan tabak wat de gemiddelde uitgaven aan alcohol betreft.

Tabel 5.24 Gemiddelde uitgaven en gemiddelde consumptie van pure alcohol per jaar (thuisverbruik), naar tabaksconsumptie, België en het Vlaamse Gewest, 2000

	Percentage huishoudens	Uitgaven alcohol	Verbruik in liters pure alcohol per jaar
<i>België</i>			
Geen uitgaven aan tabak	84,8%	18 046	9,57
Wel uitgaven aan tabak	15,2%	19 613	11,05
Lage uitgaven tabak (1-5 000 BEF)	4,6%	19 879	11,91
Matige uitgaven tabak (5 000-20 000 BEF)	6,9%	20 800	10,64
Hoge uitgaven tabak (>20 000 BEF)	3,7%	17 038	10,74
<i>Vlaams Gewest</i>			
Geen uitgaven aan tabak	86,8%	16 885	9,19
Wel uitgaven aan tabak	13,2%	18 995	10,64
Lage uitgaven tabak (1-5 000 BEF)	3,8%	20 353	11,46
Matige uitgaven tabak (5 000-20 000 BEF)	6,1%	20 440	10,95
Hoge uitgaven tabak (>20 000 BEF)	3,4%	14 880	9,15

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Slechts 13,2% van de éénpersoonshuishoudens kennen in het huishoudbudgetonderzoek van 2000 uitgaven aan tabak, 22,1% van de mannelijke éénpersoonshuishoudens en slechts 5,6% van de vrouwelijke éénpersoonshuishoudens. De huishoudens die geen tabaksuitgaven kennen zullen ook vaker geen alcoholuitgaven hebben in vergelijking met de huishoudens die wel geld uitgeven aan tabak.

Tabel 5.25 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar tabaksconsumptie (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen ouder dan 18 jaar, éénpersoonshuishoudens, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Mannen</i>							
Geen uitgaven tabak (77,9%)	34,7	23,3	16,5	10,0	6,6	4,9	4,1
Uitgaven tabak >0 (22,1%)	23,4	27,6	21,8	10,9	9,6	5,0	1,7
<i>Vrouwen</i>							
Geen uitgaven tabak (94,4%)	34,9	36,9	14,7	8,4	2,3	1,7	1,1
Uitgaven tabak >0 (5,6%)	30,9	21,5	16,4	13,2	13,2	0,0	4,7
<i>Mannen + Vrouwen</i>							
Geen uitgaven tabak (86,8%)	34,8	31,2	15,4	9,1	4,1	3,0	2,4
Uitgaven tabak >0 (13,2%)	25,1	26,2	20,6	11,4	10,4	3,9	2,4
Lage uitgaven tabak (1-5 000 BEF)	20,3	22,3	19,3	11,7	19,5		6,9
Matige uitgaven tabak (5 000-20 000 BEF)	28,5	22,7	24,2	14,7	5,5	4,4	0,0
Hoge uitgaven tabak (>20 000 BEF)	24,5	38,4	14,9	4,5	8,4	8,0	1,3

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

16,0% van de meerpersoonsgezinnen hebben tabaksuitgaven volgens het huishoudbudgetonderzoek van 2000. Uit onderstaande tabel blijkt dat het berekende verbruik per persoon geen relatie vertoont met de tabaksuitgaven van het huishouden.

Tabel 5.26 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar tabaksconsumptie van het huishouden (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen ouder dan 18 jaar, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Mannen</i>							
Geen uitgaven tabak	20,6	39,2	17,6	11,9	5,2	3,8	1,6
Uitgaven tabak >0	20,9	37,3	16,8	11,7	7,9	4,5	0,9
<i>Vrouwen</i>							
Geen uitgaven tabak	22,2	52,7	15,5	6,5	2,1	0,8	0,2
Uitgaven tabak >0	22,4	46,7	16,4	10,9	3,0	0,3	0,3
<i>Mannen + Vrouwen</i>							
Geen uitgaven tabak	21,4	46,3	16,5	9,1	3,6	2,2	0,9
Uitgaven tabak >0	21,6	41,6	16,6	11,4	5,7	2,6	0,7

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

2.3.4 Naar inkomen

In het huishoudbudgetonderzoek van 2000 wordt zoals in het onderzoek van 1995-1996 een positief significant verband vastgesteld tussen de hoogte van het inkomen en de uitgaven aan alcohol; hoe hoger het inkomen, hoe hoger de alcoholuitgaven (Pearson correlatiecoëfficiënt=0,122).

Bij de éénpersoonshuishoudens wordt een positieve significante correlatie vastgesteld tussen de uitgaven aan sterke drank, de uitgaven aan wijn en aperitieven en het inkomen (Pearson correlatiecoëfficiënt respectievelijk 0,117 en 0,154). Het verband tussen het inkomen en de uitgaven aan bier en tabak is echter negatief significant (Pearson correlatiecoëfficiënt respectievelijk -0,022 en -0,020).

Tabel 5.27 Gemiddelde uitgaven en consumptie pure alcohol per jaar in de éénpersoonsgezinnen (thuisverbruik), naar inkomenscategorie, België, 2000

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Inkomen Kwartaal 3	Kwartaal	Gemiddeld
<i>Sterke drank</i>					
Uitgaven	795	1 800	1 325	3 152	1 764
Liters pure alcohol	0,365	0,875	0,594	1,399	0,807
<i>Wijn</i>					
Uitgaven	4 218	5 398	5 264	14 936	7 445
Liters pure alcohol	2,719	3,427	3,291	7,361	4,183
<i>Bier</i>					
Uitgaven	2 772	2 380	2 548	2 087	2 446
Liters pure alcohol	1,874	1,617	1,725	1,350	1,641
<i>Totaal alcohol</i>					
Uitgaven	7 785	9 578	9 137	20 175	11 655
Liters pure alcohol	4,958	5,919	5,610	9,507	6,478
Tabak	2 603	1 917	1 262	1 582	1 843

* Het inkomen waarover het eerste kwartaal van éénpersoonshuishoudens beschikt ligt tussen 0 en 462 396 BEF, bij het tweede kwartaal tussen 462 397 en 632 460 BEF, bij het derde kwartaal tussen 632 461 en 880 968 BEF en bij het vierde kwartaal hoger dan 880 968 BEF.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Uit onderstaande tabel blijkt dat het vooral de hoogste inkomenscategorie is die relatief veel probleemdrinkers telt. Deze hoogste inkomenscategorie bestaat uit 25% zelfstandigen (zie bijlage 2). Zoals hiervoor ook al bleek, telt de groep zelfstandigen in vergelijking met de andere beroepscategorieën een hoog percentage probleemdrinkers. Bij deze resultaten wordt wel vertrokken van een gelijke gemiddelde prijs per soort alcoholische drank. Terwijl in de realiteit huishoudens met een hoger inkomen duurdere dranken kunnen kopen met eenzelfde alcohol-

percentage, waardoor hun gemiddeld gebruik lager zal liggen dan wat uit onderstaande tabel blijkt.

Tabel 5.28 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar inkomenscategorie (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, éénpersoonsgezinnen, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51- 26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Mannen</i>							
Inkomen kwartiel 1	33,6	27,7	18,5	8,2	8,4	2,5	1,2
Inkomen kwartiel 2	28,1	30,4	18,2	10,3	6,2	3,9	2,9
Inkomen kwartiel 3	37,7	22,2	21,9	7,5	4,2	4,4	2,1
Inkomen kwartiel 4	30,4	17,9	13,9	13,7	9,4	7,4	7,2
<i>Vrouwen</i>							
Inkomen kwartiel 1	38,9	32,1	18,7	6,9	2,8	0,0	0,5
Inkomen kwartiel 2	32,4	40,0	12,5	11,3	1,1	1,6	1,1
Inkomen kwartiel 3	33,8	39,1	13,0	7,0	3,3	1,6	2,2
Inkomen kwartiel 4	34,2	30,9	15,7	9,6	4,8	3,5	1,3
<i>Mannen + vrouwen</i>							
Inkomen kwartiel 1	36,4	30,1	18,6	7,5	5,4	1,2	0,2
Inkomen kwartiel 2	30,5	35,8	15,0	10,8	3,4	2,6	1,9
Inkomen kwartiel 3	35,3	32,6	16,4	7,2	3,6	2,7	2,1
Inkomen kwartiel 4	32,1	23,3	14,7	12,0	7,4	5,7	4,7
Totaal	33,6	30,5	16,2	9,4	4,9	3,0	2,4

* Het inkomen waarover het eerste kwartiel van éénpersoonshuishoudens beschikt ligt tussen 0 en 462 396 BEF, bij het tweede kwartiel tussen 462 397 en 632 460 BEF, bij het derde kwartiel tussen 632 461 en 880 968 BEF en bij het vierde kwartiel hoger dan 880 968 BEF. De grenzen voor het berekenen van de inkomenskwartielen zijn gebaseerd op de inkomens van mannelijke en vrouwelijke éénpersoonshuishoudens samen, waardoor bij de verdeling van de mannelijke éénpersoonshuishoudens en bij de vrouwelijke éénpersoonshuishoudens niet evenveel personen zitten in elke inkomensgroep.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Om de relatie tussen inkomen en uitgaven aan alcohol in de meerpersoonshuishoudens na te gaan, wordt gewerkt met het inkomen per verbruikseenheid (verbruikseenhedenschaal OECD waarbij de eerste volwassene in het huishouden de waarde 1 krijgt, andere volwassenen ouder dan 13 jaar de waarde 0,7 en kinderen jonger dan 13 jaar de waarde 0,5). Ook bij de meerpersoonshuishoudens blijken de uitgaven aan alcohol toe te nemen naar mate het inkomen per verbruikseenheid stijgt (Pearson correlatiecoëfficiënt=0,106).

Tabel 5.29 Verbruik van liters pure alcohol per jaar naar inkomenscategorie (thuisverbruik), naar verbruikscategorie, meerpersoonsgezinnen, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51- 26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Mannen in meerpersoonshuishoudens</i>							
Inkomen kwartiel 1	27,72	44,07	16,05	7,37	1,91	2,62	0,26
Inkomen kwartiel 2	16,24	44,10	18,05	12,07	6,95	2,43	0,15
Inkomen kwartiel 3	14,90	43,26	18,93	12,30	4,89	4,28	1,43
Inkomen kwartiel 4	15,79	35,00	16,54	16,86	7,65	5,73	2,44
<i>Vrouwen in meerpersoonshuishoudens</i>							
Inkomen kwartiel 1	30,21	55,02	10,89	2,69	1,09	0,10	0,00
Inkomen kwartiel 2	17,80	58,47	15,33	7,31	0,95	0,14	0,00
Inkomen kwartiel 3	15,08	56,45	17,88	6,66	3,02	0,91	0,00
Inkomen kwartiel 4	14,99	50,89	18,98	10,65	3,35	1,14	0,00
<i>Totaal mannen en vrouwen in meerpersoonshuishoudens</i>							
Inkomen kwartiel 1	29,04	49,87	13,32	4,89	1,48	1,29	0,12
Inkomen kwartiel 2	17,04	51,44	16,66	9,64	3,88	1,26	0,07
Inkomen kwartiel 3	14,99	49,79	18,41	9,51	3,97	2,61	0,72
Inkomen kwartiel 4	15,38	43,16	17,79	13,67	5,44	3,37	1,19
Totaal meerpersoonshuishoudens	19,06	48,62	16,56	9,41	3,69	2,13	0,52

* Het inkomen waarover het eerste kwartiel van de meerpersoonshuishoudens beschikt ligt tussen 0 en 440 393 BEF, bij het tweede kwartiel tussen 440 394 en 586 386 BEF, bij het derde kwartiel tussen 589 387 en 769 155 BEF en bij het vierde kwartiel hoger dan 769 155 BEF.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

2.3.5 Naar uitgaven geneesmiddelen

37,6% van de huishoudens kent geen uitgaven aan geneesmiddelen¹⁶ (48% van de éénpersoonshuishoudens en 32,9% van de meerpersoonshuishoudens geven niets uit aan geneesmiddelen). In het huishoudbudgetonderzoek wordt geen significant verband gevonden tussen de uitgaven aan alcohol en de uitgaven aan geneesmiddelen.

In onderstaande tabel worden de uitgaven aan geneesmiddelen gekruist met de uitgaven aan alcohol. Om de éénpersoonshuishoudens te kunnen vergelijken met de meerpersoonshuishoudens worden de uitgaven aan geneesmiddelen gedeeld door het aantal personen ouder dan 18 jaar die in het huishouden aanwezig zijn.

¹⁶ In de uitgaven aan geneesmiddelen worden de uitgaven aan geneesmiddelen, ontsmettingsmiddelen, vitamines en magistrale bereidingen opgenomen.

Tabel 5.30 Gemiddelde uitgaven en consumptie pure alcohol per jaar (thuisverbruik), naar uitgaven geneesmiddelen (per persoon ouder dan 18 jaar), België, 2000

	Geen uitgaven aan genees- middelen	Kwartiel 1	Kwartiel 2	Kwartiel 3	Kwartiel 4
Percentage éénper- soonsgezinnen	39,3%	13,6%	21,4%	25,2%	42,1%
<i>Sterke drank</i>					
Uitgaven	2 058	2 187	1 959	2 494	1 634
Liters pure alcohol	0,97	1,02	0,96	1,17	0,77
<i>Wijn</i>					
Uitgaven	11 022	13 127	12 705	14 419	9 918
Liters pure alcohol	5,83	6,91	6,21	6,31	5,50
<i>Bier</i>					
Uitgaven	3 796	4 680	4 963	4 567	3 868
Liters pure alcohol	2,51	3,14	3,35	2,97	2,71
<i>Totaal alcohol</i>					
Uitgaven	16 876	19 995	19 626	21 480	15 420
Liters pure alcohol	9,17	11,09	10,32	10,43	8,82
Tabak	2 369	0 297	2 129	2 072	1 801

* De uitgaven aan geneesmiddelen door het eerste kwartiel liggen tussen 1 en 2 940 BEF, bij het tweede kwartiel tussen 2 941 en 6 252 BEF, bij het derde kwartiel tussen 6 253 BEF en 13 185 BEF en bij het vierde kwartiel hoger dan 13 185 BEF.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

3. Schatting alcoholgebruik in horeca

3.1 Relatie uitgaven alcohol in winkels en horeca-uitgaven in huishoudbudgetonderzoek 2000

Horeca-uitgaven¹⁷ zijn positief gecorreleerd met uitgaven aan alcohol in winkel (correlatiecoëfficiënt=0,15). Hoe meer men uitgeeft aan alcohol, hoe meer men ook uitgeeft in de horeca. Zowel de uitgaven aan drank, als de uitgaven aan maaltijden in de horeca zijn positief gerelateerd met de uitgaven aan alcohol in winkel (respectievelijk correlatiecoëfficiënt=0,04 en 0,15). Uitgaven in de horeca blijken negatief gecorreleerd te zijn met de leeftijd van de referentiepersoon van het huishou-

¹⁷ Onder horecauitgaven worden hier enkel de uitgaven verstaan in restaurants en cafés (en niet in hotels en soortgelijke huisvestingsdiensten in België). Volgende uitgavenrubrieken zijn opgenomen; maaltijden, maaltijden tegen verminderde prijs, dranken (zonder maaltijd), diverse consumpties niet thuis verbruikt, maaltijden bij familieleden tegen betaling, Fast-food, maaltijden geleverd aan huis en uitgaan en verteer.

den; hoe ouder de referentiepersoon, hoe minder men spendeert in de horeca (correlatiecoëfficiënt=-0,08). Vooral de uitgaven aan dranken in de horeca zijn leeftijdsgebonden (correlatiecoëfficiënt= -0,12).

Wanneer we de horeca-uitgaven bekijken bij de éénpersoonsgezinnen, dan stellen we vast dat de totale uitgaven aan de horeca sterk gecorreleerd zijn met de uitgaven aan alcohol voor thuisgebruik (correlatiecoëfficiënt=0,23). De uitgaven in de horeca zijn ook positief gecorreleerd met het alcoholverbruik thuis uitgedrukt in liters pure alcohol per jaar. Een positieve significante relatie kan ook vastgesteld worden voor de horecauitgaven waar de 'uitgaven aan dranken' zijn van afgetrokken. Het verband tussen het alcoholverbruik thuis en de 'uitgaven aan dranken' in de horecasector is niet significant. De uitgavenrubriek 'dranken' bevat de uitgaven aan alcoholische en niet-alcoholische dranken in cafés (zonder maaltijd). Alcoholische dranken die geconsumeerd worden in restaurants zijn ondergebracht in de overige rubrieken van 'uitgaven in restaurants en cafés'. Daarom bekijken we de totale horecauitgaven in restaurants en cafés en niet enkel de rubriek 'dranken'.

Tabel 5.31 Gemiddelde uitgaven horeca bij de éénpersoonsgezinnen, naar alcoholconsumptie uitgedrukt in liters pure alcohol per jaar, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
Aantal gezinnen	436 992	398 455	210 217	122 013	64 193	40 587	30 850
<i>Uitgaven winkel</i>							
Totaal dranken	6 774	11 007	19 657	30 157	42 822	58 294	103 966
Alcohol	0	4 031	11 375	22 037	34 191	49 787	91 291
Niet-alcohol	6 774	6 976	8 282	8 120	8 631	8 507	12 675
<i>Uitgaven horeca</i>							
Dranken (zonder maaltijd)	10 332	6 325	8 363	6 489	8 685	13 020	13 503
Uitgaven maaltijden*	30 559	27 248	28 607	26 900	40 830	45 053	157 212
Uitgaven horeca totaal	40 892	33 572	36 971	33 389	49 515	58 073	170 715

* Uitgaven maaltijden is de som van verschillende uitgavencategorieën; maaltijden, maaltijden tegen verminderde prijs, diverse consumpties niet thuis verbruikt, feesten buitenshuis, maaltijden bij familieleden tegen betaling, Fast-food, maaltijden geleverd aan huis, uitgaan en verteer.

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Mannelijke éénpersoonsgezinnen tussen 55 en 64 jaar drinken gemiddeld het meeste aantal liters pure alcohol per jaar thuis. Deze groep geeft ook gemiddeld het meeste geld uit in restaurants en cafés. Bij de vrouwelijke éénpersoonshuishoudens ligt het hoogste thuisgebruik van alcohol in de groep van 45 tot 54 jaar.

Het zijn echter de jongere vrouwelijke éénpersoonsgezinnen (tussen 25 en 34 jaar) die het meeste uitgeven in de horeca.

Tabel 5.32 Gemiddelde uitgaven in winkels en horeca bij de éénpersoonsgezinnen, naar leeftijdscategorie en geslacht, België, 2000

	Gemiddeld aantal liters pure alcohol per jaar	Thuisverbruik Gemiddelde uitgaven drank totaal (BEF)	Gemiddelde uitgaven alcohol (BEF)	Uitgaven dranken	Horeca Uitgaven maal- tijden*	Uitgaven horeca totaal
<i>Mannen</i>						
18-24 jaar	4,71	13 554	7 455	15 602	17 015	32 617
25-34 jaar	4,28	18 182	9 459	15 576	51 696	67 272
35-44 jaar	7,02	20 738	11 304	19 612	45 581	65 194
45-54 jaar	9,04	30 237	22 759	9 148	38 321	47 469
55-64 jaar	12,22	27 679	20 147	21 394	68 326	89 720
65-74 jaar	9,47	24 530	17 860	8 434	38 768	47 202
≥75 jaar	8,93	21 544	14 381	7 544	28 491	36 035
Gemiddeld	8,51	23 763	15 951	13 927	45 883	59 811
<i>Vrouwen</i>						
18-24 jaar	0,77	7 382	1 233	6 037	13 039	19 076
25-34 jaar	2,81	12 228	4 991	8 216	43 122	51 338
35-44 jaar	4,77	14 921	7 564	6 825	24 369	31 195
45-54 jaar	6,24	18 710	10 574	3 625	20 865	24 491
55-64 jaar	5,46	16 576	9 809	2 779	25 991	28 770
65-74 jaar	4,39	14 930	7 093	2 967	19 061	22 028
≥75 jaar	5,32	15 428	8 722	2 113	15 104	17 217
Gemiddeld	4,73	15 210	7 904	3 792	22 342	26 135
<i>Mannen + vrouwen</i>						
18-24 jaar	2,00	9 313	3 179	9 029	14 283	23 312
25-34 jaar	3,63	15 587	7 512	12 369	47 960	60 329
35-44 jaar	6,17	18 550	9 897	14 803	37 603	52 406
45-54 jaar	7,81	25 234	17 471	6 751	30 745	37 497
55-64 jaar	9,09	22 559	15 380	12 810	48 803	61 613
65-74 jaar	6,19	18 371	10 952	4 927	26 125	31 052
≥75 jaar	6,49	17 412	10 558	3 874	19 447	23 321
Gemiddeld	6,49	19 205	11 663	8 527	33 339	41 867

* Uitgaven maaltijden is de som van verschillende uitgavencategorieën; maaltijden, maaltijden tegen verminderde prijs, diverse consumpties niet thuis verbruikt, feesten buitenshuis, maaltijden bij familieleden tegen betaling, Fast-food, maaltijden geleverd aan huis, uitgaan en verteer.

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

3.2 Schatting van de verhouding alcoholuitgaven in winkels tot alcoholuitgaven horeca

Volgens het huishoudbudgetonderzoek van 2000 werd in België door alle gezinnen samen 41 369 154 liter pure alcohol gekocht in de winkels. Volgens de cijfers van 'Douane en Accijnzen' zou in 2000 78 380 811 liter pure alcohol geconsumeerd zijn (thuis en in de horeca). Dit cijfer ligt in de lijn met het cijfer dat door 'World Drink Trends' werd gegeven voor het jaar 2000 voor de gemiddelde hoeveelheid pure alcohol per 15-plusser; 10,2 liter pure alcohol. Dit komt overeen met 86 429 027 liter pure alcohol voor de gehele bevolking ouder dan 15 jaar (België telde in 2000 8 473 434 personen ouder dan 15 jaar, NIS). Aan de hand van de cijfers van de budgetenquête en de cijfers van 'Douane en Accijnzen' schatten we het alcoholverbruik in de horeca op 37 011 657 liter pure alcohol in 2000. Door voor elk huishouden zijn gewogen aandeel te berekenen van zijn horecauitgaven in de totale horecauitgaven, en dit relatieve aandeel te vermenigvuldigen met het totaal verbruik van liters pure alcohol in de horeca in België (37 011 657 liter pure alcohol), kunnen we het verbruik schatten van liters pure alcohol in de horeca per huishouden. De berekening is gebaseerd op de hypothese dat elk huishouden dat uitgaven kent in de horeca, ook alcohol consumeert in de horeca.

Tabel 5.33 Het drankverbruik in België, 2000

	Alcohol (20°)	Wijn	Bier	Totaal
<i>Cijfers douane accijnzen: totaal sector (thuis + horeca)</i>				
In hectoliters	123 467	2 153 211	10 064 401	12 341 079
In liters pure alcohol	4 233 154	25 838 532	48 309 125	78 380 811
<i>Budgetenquête 2000: thuisverbruik</i>				
In hectoliters	121 358	1 943 897	2 520 980	4 586 235
In liters pure alcohol	4 162 570	23 326 769	12 100 702	41 369 154

Bron: Het Brouwersblad, 2003; Douane Accijnzen en Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

3.2.1 Totaal alcoholverbruik naar gewest

Volgens deze berekeningswijze, waarbij het verbruik van liters pure alcohol in de horeca geschat wordt aan de hand van de totale horecauitgaven van het huishouden en het geschatte totale alcoholverbruik in België in de horeca van liters pure alcohol, stellen we dat de Vlaamse huishoudens significant meer alcohol consumeren in de horeca ten opzichte van de 2 andere gewesten. In Vlaanderen zou 10,31 liter pure alcohol per huishouden in de horeca worden geconsumeerd in 2000. Door de uitgaven aan alcohol in de winkels bij te tellen bij de horecauitgaven, kan een inschatting gemaakt worden van het totale alcoholgebruik per huishouden in de verschillende gewesten. Een T-toets leert ons dat het Vlaamse

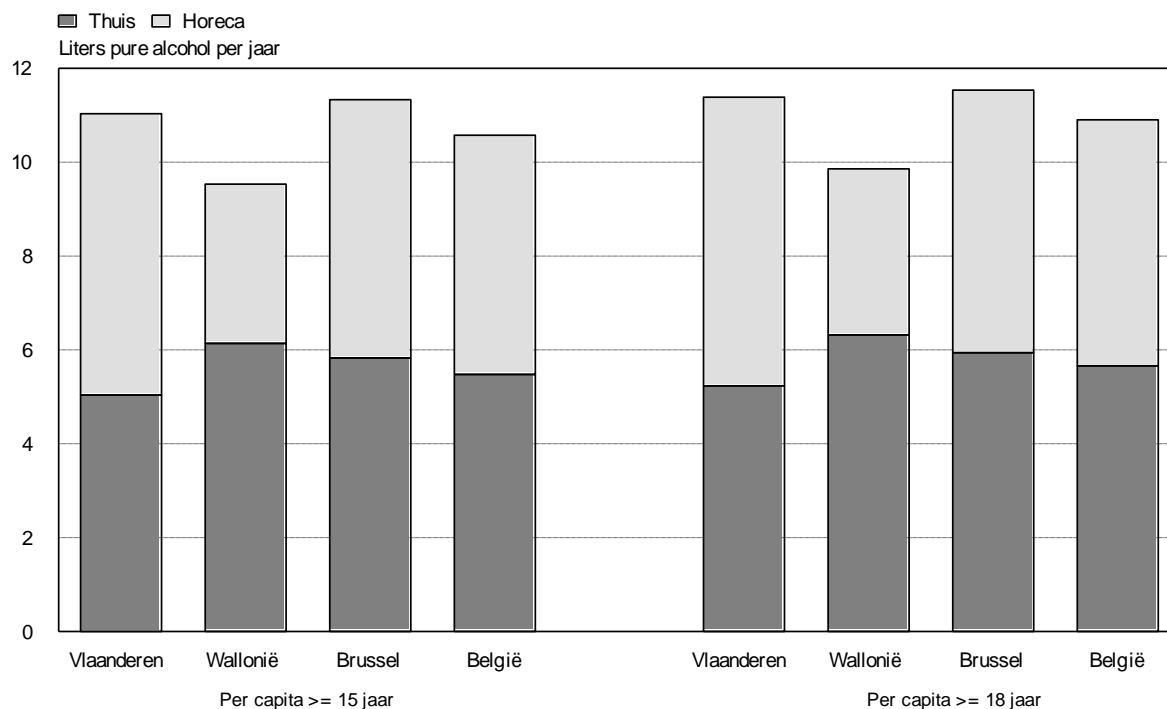
Gewest in 2000 significant het hoogste gemiddelde alcoholverbruik kent (19,55 liter per huishouden), gevolgd door het Brusselse Gewest (17,16 liter), en waarbij het Waalse Gewest significant het laagste gemiddelde verbruik per huishouden kent (16,55 liter). We moeten hier echter opmerken (cf. supra) dat de Vlaamse huishoudens gemiddeld meer leden boven de 18 jaar tellen dan de huishoudens in de andere gewesten (1,90 t.o.v. 1,82 in het Waalse Gewest en 1,60 in het Brusselse Gewest).

Tabel 5.34 Gemiddeld verbruik in liters pure alcohol per jaar in de horeca per jaar per huishouden, naar gewest, 2000

	Totaal liters pure alcohol in horeca	Totaal liters pure alcohol thuis	Totaal liters pure alcohol
Vlaams Gewest	10,31	9,38	19,55
Waals Gewest	6,09	10,73	16,55
Brussels Gewest	8,01	9,15	17,16
België	8,69	9,79	18,32

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

In onderstaande grafiek wordt de totale consumptie pure alcohol per huishouden gedeeld door het aantal leden van het huishouden ouder dan 15 jaar, en ouder dan 18 jaar. Vlaanderen kent duidelijk het hoogste alcoholverbruik in de horeca per capita, en Wallonië het hoogste thuisverbruik per capita.

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Figuur 5.3 Consumptie per capita (≥15 jaar en ≥18 jaar) van liters pure alcohol per jaar opgesplitst naar thuisverbruik en verbruik in de horeca, naar gewest, 2000

3.2.2 Totaal alcoholverbruik naar leeftijd

In de éénpersoonsgezinnen valt het hoge alcoholverbruik op bij de mannen in de leeftijdscategorie van 55 tot 64 jaar.

Tabel 5.35 Gemiddeld totaal verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie in de éénpersoonsgezinnen, opgesplitst naar thuis- en horecaverbruik, naar geslacht, België, 2000

	Mannen en vrouwen			Mannen			Vrouwen		
	Thuis	Horeca	Totaal	Thuis	Horeca	Totaal	Thuis	Horeca	Totaal
18-24 jaar	2,00	3,79	5,80	4,71	5,31	10,02	0,77	3,10	3,87
25-34 jaar	3,63	9,82	13,44	4,28	10,95	15,18	2,81	8,36	11,16
35-44 jaar	6,17	8,53	14,70	7,02	10,61	17,63	4,77	5,08	9,85
45-54 jaar	7,81	6,10	13,91	9,04	7,73	16,77	6,24	3,99	10,23
55-64 jaar	9,09	10,03	19,11	12,22	14,60	26,81	5,46	4,68	10,13
65-74 jaar	6,19	5,05	11,23	9,47	7,68	17,15	4,39	3,59	7,97
≥75 jaar	6,49	3,80	10,28	8,93	5,87	14,80	5,32	2,80	8,12

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Door ook de consumptie van alcohol in de horeca in rekening te brengen, zou het hoogste aandeel probleemdrinkers bij de mannelijke éénpersoonsgezinnen te vinden zijn in de leeftijdsgroep van 55 tot 64 jaar; 30%. Bij de vrouwelijke éénpersoonshuishoudens situeert het hoogste aandeel probleemdrinkers zich in de leeftijdsgroep tussen 25 en 34 jaar; 21%.

Tabel 5.36 Totaal verbruik van liters pure alcohol per jaar (thuis en in de horeca) naar leeftijdscategorie in de éénpersoonsgezinnen, naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
<i>Mannen</i>							
18-24 jaar	0,00	28,73	23,02	42,30	0,00	5,95	0,00
25-34 jaar	4,14	23,57	14,72	21,69	20,77	7,44	7,68
35-44 jaar	3,64	19,02	14,16	24,82	15,81	14,31	8,26
45-54 jaar	7,80	19,48	14,28	20,76	18,50	11,50	7,69
55-64 jaar	3,27	21,13	19,02	14,59	11,96	12,40	17,63
65-74 jaar	7,74	27,37	12,20	14,70	15,18	12,15	10,66
≥75 jaar	8,19	20,61	23,53	20,28	17,07	2,80	7,52
<i>Vrouwen</i>							
18-24 jaar	17,96	46,75	31,25	4,04	0,00	0,00	0,00
25-34 jaar	1,95	30,56	29,12	17,35	10,81	8,28	1,93
35-44 jaar	5,58	35,35	13,89	28,49	12,44	1,87	2,39
45-54 jaar	7,55	39,82	25,08	10,19	10,14	2,17	5,06
55-64 jaar	10,40	28,60	23,23	17,19	11,45	8,29	0,84
65-74 jaar	8,93	39,84	22,65	18,70	5,23	3,08	1,56
≥75 jaar	11,87	36,97	23,60	13,78	10,14	2,00	1,63

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Door de verdeelsleutel ook hier weer toe te passen bij de meerpersoonshuishoudens, kan een inschatting gemaakt worden van het gemiddelde thuis- en horecaverbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdsgroep. Mannen die deel uitmaken van een meerpersoonshuishouden consumeren gemiddeld het meeste alcohol wanneer ze tussen 65 en 74 jaar zijn. Het horecaverbruik bij de mannen in meerpersoonshuishoudens ligt het hoogst in de leeftijdsgroep tussen 25 en 34 jaar. Ook bij de vrouwen in meerpersoonshuishoudens vinden we het hoogste gemiddelde verbruik in de horeca in de leeftijdsgroep van 25 tot 34 jaar. Het hoogste totale alcoholverbruik situeert zich in de leeftijdsgroep van 55 tot 64 jaar.

Wanneer alle huishoudens samen worden bekeken stellen we vast dat het hoogste gemiddelde verbruik zowel bij de mannen als bij de vrouwen in de leeftijdsgroep tussen 55 en 64 jaar terug te vinden is (respectievelijk 15,68 liter en 7,87 liter pure alcohol per jaar). Het hoogste horecaverbruik bij de mannen vinden we terug in de leeftijdsgroep van 55 tot 64 jaar (7,0 liter) en bij de vrouwen in de leeftijdsgroep tussen 25 en 34 jaar (3,97 liter).

Tabel 5.37 Gemiddeld totaal verbruik van liters pure alcohol per jaar naar leeftijdscategorie, opgesplitst naar thuis- en horecaverbruik, naar geslacht, België, 2000

	Mannen en vrouwen			Mannen			Vrouwen		
	Thuis	Horeca	Totaal	Thuis	Horeca	Totaal	Thuis	Horeca	Totaal
<i>Meerpersoonshuishoudens</i>									
18-24 jaar	3,75	3,13	6,87	4,45	3,52	7,96	3,06	2,75	5,81
25-34 jaar	3,76	4,62	8,38	4,72	6,08	10,80	2,97	3,41	6,38
35-44 jaar	5,14	4,56	9,71	6,81	5,93	12,75	3,57	3,27	6,84
45-54 jaar	5,61	4,33	9,94	7,37	5,70	13,07	4,01	3,08	7,09
55-64 jaar	5,95	4,19	10,15	7,76	5,05	12,81	4,05	3,29	7,34
65-74 jaar	6,03	3,87	9,90	7,83	5,51	13,34	4,19	2,20	6,39
≥75 jaar	6,24	3,21	9,45	7,69	4,03	11,72	4,36	2,17	6,53
Gemiddeld	5,06	4,18	9,24	6,56	5,36	11,93	3,63	3,06	6,68
<i>Totaal huishoudens</i>									
18-24 jaar	3,70	3,14	6,85	4,45	3,54	7,99	2,99	2,76	5,75
25-34 jaar	3,74	5,33	9,07	4,64	6,88	11,52	2,95	3,97	6,92
35-44 jaar	5,24	4,93	10,17	6,84	6,47	13,31	3,65	3,40	7,05
45-54 jaar	5,88	4,47	10,35	7,60	5,85	13,45	4,25	3,17	7,42
55-64 jaar	6,57	5,34	11,91	8,68	7,00	15,68	4,32	3,55	7,87
65-74 jaar	6,08	4,26	10,35	8,26	6,08	14,34	4,27	2,75	7,02
≥75 jaar	6,30	3,48	9,84	8,10	4,64	12,74	4,80	2,53	7,44
Gemiddeld	5,30	4,61	9,92	6,88	6,05	12,93	3,81	3,27	7,09

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Door het totale alcoholverbruik te kennen, kan een inschatting gemaakt worden van het percentage probleemdrinkers en risicodrinkers. Bij de mannen zou het grootste percentage probleemdrinkers terug te vinden zijn in de leeftijdsgroep 55 tot 64 jaar (16,35%) die ook het hoogste aandeel risicodrinkers telt (28,31%). Gemiddeld zouden 12,13% van de mannen probleemdrinker zijn en 23,45% risicodrinker.

Tabel 5.38 Totaal verbruik van liters pure alcohol per jaar (thuis en in de horeca) naar leeftijdscategorie, naar verbruikscategorie, mannen, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
18-24 jaar	2,91	41,71	28,91	16,49	5,21	4,14	0,63
25-34 jaar	3,94	28,11	22,45	24,39	12,75	6,20	2,16
35-44 jaar	2,14	25,28	25,73	22,00	11,12	8,67	5,06
45-54 jaar	2,69	28,54	20,89	21,20	13,24	8,78	4,66
55-64 jaar	2,53	23,55	24,02	21,59	11,96	9,53	6,82
65-74 jaar	5,08	28,82	20,95	19,64	10,65	8,91	5,95
>75 jaar	9,56	23,78	22,85	19,84	13,50	4,90	5,58
Gemiddeld	3,50	28,14	23,73	21,19	11,32	7,70	4,43

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Bij de vrouwen vinden we het grootste aandeel probleemdrinkers in de leeftijdsgroep boven de 75 jaar (11,34%) en het grootste aandeel risicodrinkers in de leeftijdsgroep tussen 55 en 64 jaar (24%). Gemiddeld zijn 8,41% van de vrouwen probleemdrinker en 22,44% risicodrinker.

Tabel 5.39 Totaal verbruik van liters pure alcohol per jaar (thuis en in de horeca) naar leeftijdscategorie, naar verbruikscategorie, vrouwen, België, 2000

	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
18-24 jaar	1,76	56,69	25,32	11,11	4,10	1,03	0,00
25-34 jaar	2,76	46,08	30,52	12,87	5,20	2,29	0,29
35-44 jaar	2,29	48,12	26,04	14,69	6,20	2,38	0,27
45-54 jaar	2,34	50,47	23,43	14,92	5,86	1,82	1,16
55-64 jaar	5,34	42,49	28,08	14,15	5,94	3,60	0,39
65-74 jaar	6,59	44,81	24,53	16,68	4,32	2,22	0,85
>75 jaar	11,39	40,47	24,89	11,91	8,22	2,19	0,93
Gemiddeld	3,96	47,31	26,30	14,03	5,62	2,25	0,53

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

In onderstaande tabel worden de gegevens voor de mannen en de vrouwen samen weergegeven.

Tabel 5.40 Totaal verbruik van liters pure alcohol per jaar (thuis en in de horeca) naar leeftijdscategorie, naar verbruikscategorie, mannen en vrouwen, België, 2000

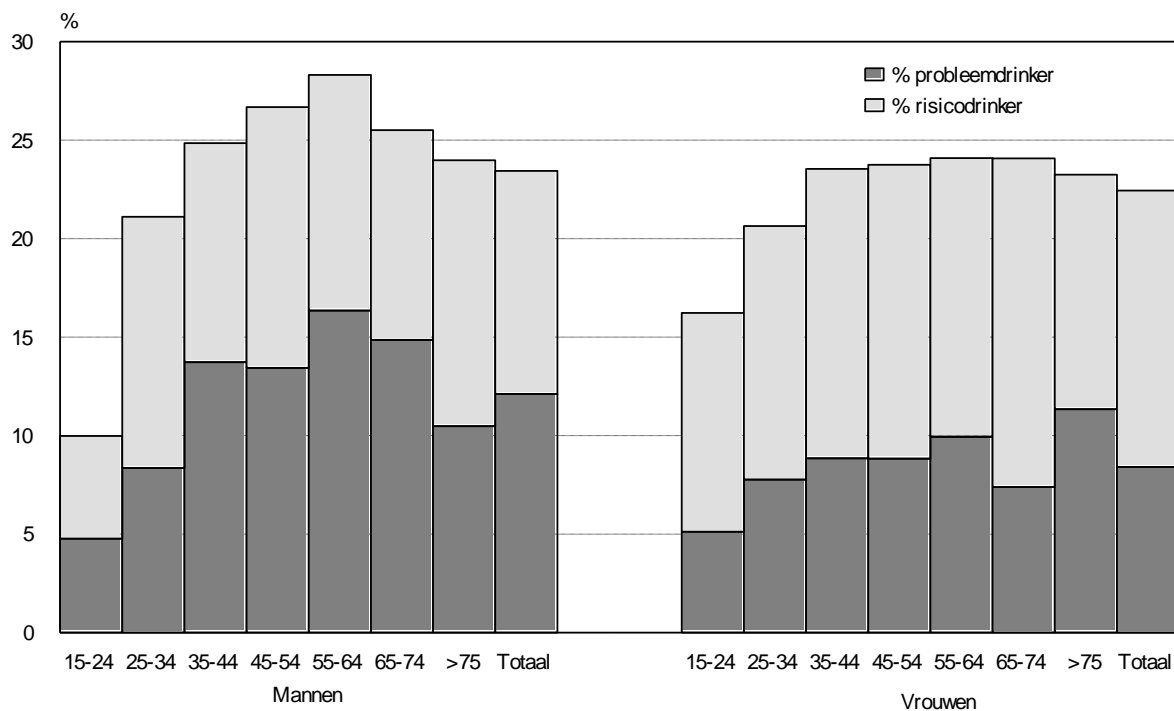
	0 liter	0,1-5 liter	5,1-10 liter	10,1-17,5 liter	17,51-26 liter	26,1-40 liter	>40 liter
18-24 jaar	2,34	49,18	27,12	13,81	4,66	2,59	0,32
25-34 jaar	3,31	37,66	26,74	18,26	8,73	4,12	1,16
35-44 jaar	2,22	36,76	25,89	18,33	8,65	5,51	2,66
45-54 jaar	2,51	39,81	22,19	17,98	9,45	5,21	2,86
55-64 jaar	3,89	32,68	25,98	18,00	9,06	6,67	3,72
65-74 jaar	5,90	37,53	22,90	18,02	7,20	5,26	3,17
>75 jaar	10,56	32,89	23,96	15,51	10,61	3,42	3,04
Gemiddeld	3,73	38,00	25,05	17,51	8,39	4,90	2,42

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

In onderstaande grafiek vinden we het aandeel probleemdrinkers en risicodrinkers terug voor mannen en vrouwen naar leeftijdscategorie. We kunnen deze resultaten vergelijken met de resultaten uit de gezondheidsenquête van 2001. Volgens de gezondheidsenquête is het grootste aandeel mannelijke probleemdrinkers gesitueerd in de leeftijdsgroep tussen 35 en 44 jaar (4,2%) en de grootste groep risi-

codrinkers in de leeftijdsgroep 45 tot 54 jaar (10,8%). Gemiddeld gezien zou 2,90% van de mannen volgens de gezondheidsenquête probleemdrinker zijn en 7,30% risicodrinker. Volgens onze berekeningen op basis van de budgetenquête van 2000 zou 12,13% van de mannen probleemdrinker zijn en 23,45% risicodrinker. Deze percentages liggen 3 tot 4 keer hoger dan de cijfers gebaseerd op de gezondheidsenquête. We weten echter dat de resultaten van de gezondheidsenquête een onderschatting inhouden die 2 tot 3 keer onder de cijfers van de Nationale rekeningen ligt.

Het grootste aandeel vrouwelijke probleemdrinkers zou volgens de gezondheidsenquête van 2001 terug te vinden zijn in de leeftijdsgroep tussen 45 en 54 jaar (4,1%), die ook het grootste aandeel risicodrinkers telt (10,5%). Gemiddeld gezien zou volgens de gezondheidsenquête 1,7% van de vrouwen probleemdrinkers zijn, en 6,3% risicodrinker. Volgens de berekeningen op de budgetenquête van 2000 zou 8,4% van de vrouwen probleemdrinker zijn en 22,43% risicodrinker.

* Het percentage risicodrinkers is gelijk aan de som van de 2 blokjes.

Bron: Eigen berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Figuur 5.4 Procentueel aandeel probleemdrinkers en risicodrinkers (thuis- en horecaverbruik), naar leeftijdsgroep en geslacht, België, 2000

HOOFDSTUK 6

SAMENVATTING EN SUGGESTIES

VERDER ONDERZOEK

1. Vergelijking van de resultaten

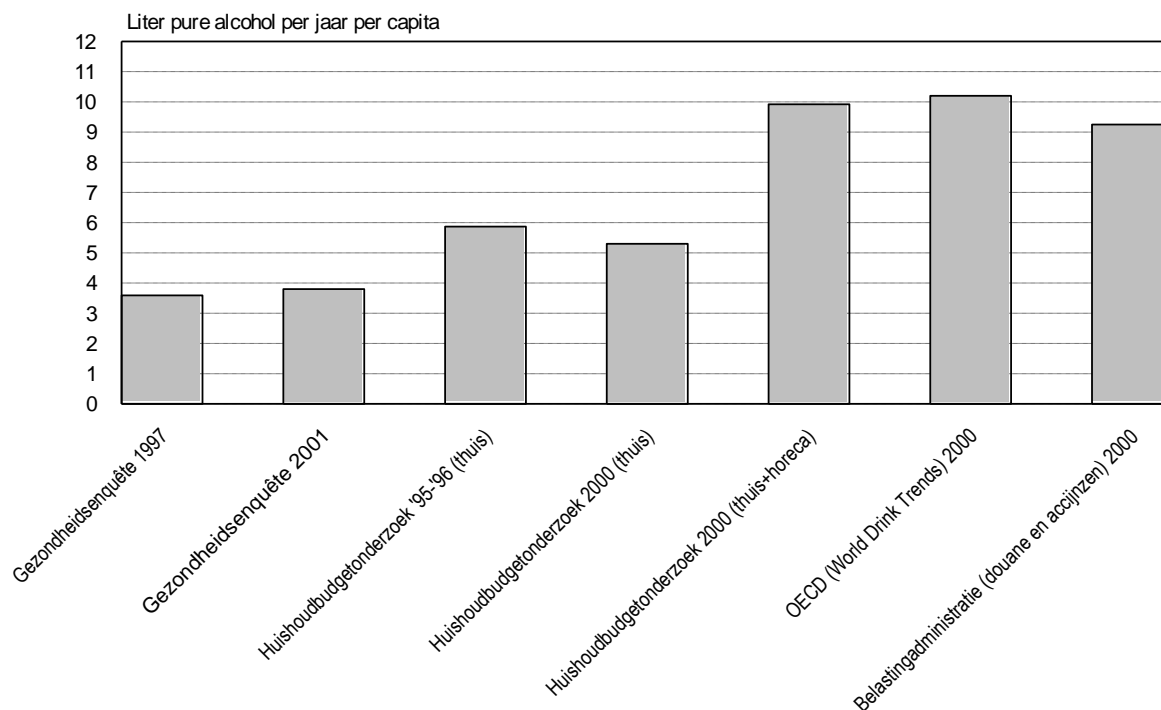
1.1 Uitgedrukt in liters pure alcohol per jaar

De gemiddelde en totale consumptie van alcoholische dranken werd in dit onderzoek in beeld gebracht. Aan de hand van de gezondheidsenquêtes van 1997 en 2001 van het WIV en aan de hand van de huishoudbudgetonderzoeken van 1995-1996 en 2000 van het NIS, kan de spreiding van de alcoholconsumptie bij de bevolking worden nagegaan waarbij een profiel kan opgesteld worden van de alcoholconsument.

In de gezondheidsenquête werd gepeild naar het aantal gedronken glazen tijdens de week en het weekend. Door omrekening kan het aantal gedronken glazen op jaarbasis omgezet worden in aantal liters pure alcohol per jaar. In het huishoudbudgetonderzoek wordt informatie gegeven van de bestedingen aan alcoholische dranken in de distributiesector en worden de uitgaven in de horeca aan restaurants en cafés in een aparte rubriek opgenomen. Door het aannemen van een aantal hypothesen rond gemiddelde prijzen per alcoholcategorie, de verhouding van het gebruik door mannen en vrouwen in meerpersoonsgezinnen en de verhouding van alcoholgebruik in de horeca ten opzichte van de totale horeca-uitgaven, kan een profiel opgesteld worden van de alcoholconsument. Voor het huishoudbudgetonderzoek van 2000 wordt het thuisgebruik van alcohol eerst apart weergegeven, waarna de berekende horecaconsumptie erbij wordt geteld.

Uit onderstaande grafiek blijkt dat het gemiddeld aantal liters pure alcohol per jaar per capita in 2000 tussen 3,8 (Gezondheidsenquête 2001) en 10,2 liter (World Drink Trends, 2000) lag. Zoals ook uit de vorige studie bleek (Cattaert & Pacolet, 2002), wordt in de gezondheidsenquête een gemiddeld consumptiecijfer bekomen dat veel lager ligt dan cijfers gebaseerd op de budgetenquête van 2000 (5,3 liter thuis en 9,9 liter thuis en in de horeca samen) en de cijfers gebaseerd op productiecijfers en cijfers voor belastingadministratie. Hoewel de gezondheidsenquête

doorgaans een representatieve en betrouwbare bron is, blijken de respondenten hun alcoholgebruik in de enquête te onderschatten met een factor 2 tot 3.

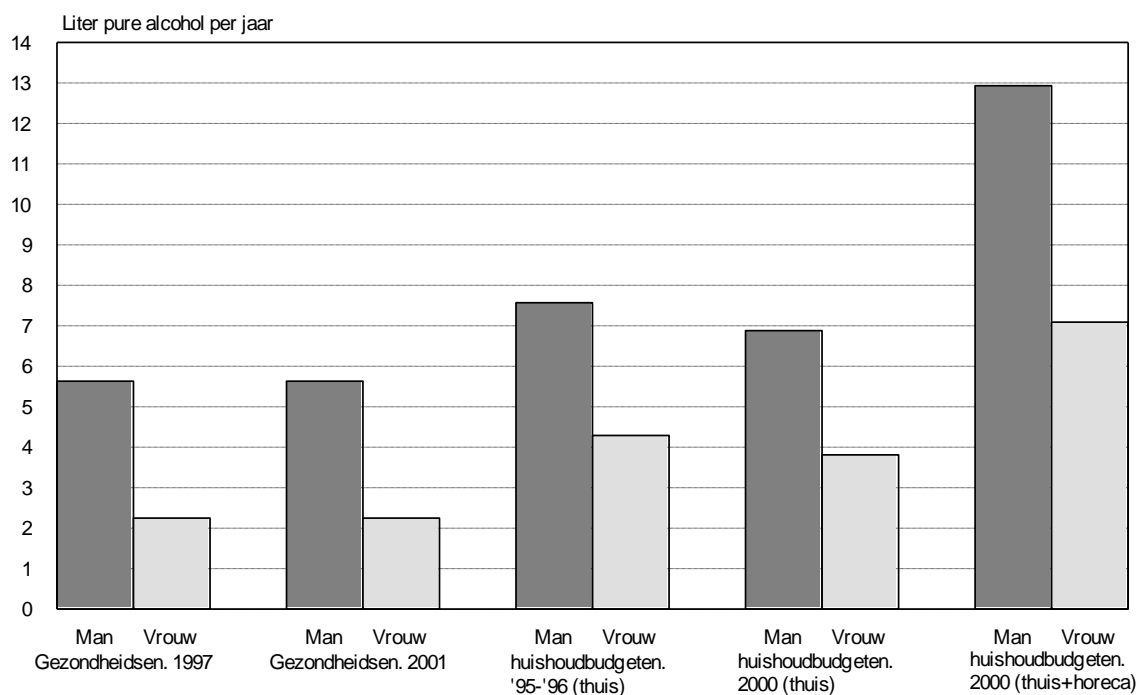

- * Bij de gezondheidsenquête gaat het om het gemiddeld gebruik van de respondenten ouder dan 15 jaar, bij het huishoudbudgetonderzoek gaat het om het gemiddeld gebruik van de personen ouder dan 18 jaar.

Bron: Eigen berekeningen op basis van gezondheidsenquête 1997 en 2001, WIV en huishoudbudgetonderzoek 1995-1996 en 2000, NIS

Figuur 6.1 Gemiddeld aantal liters pure alcohol per jaar volgens de gezondheidsenquête van 1997 en 2001 en volgens het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 en 2000 en de consumptie per capita op basis van gegevens van de OESO en de federale belastingadministratie, België

Gebaseerd op de twee enquêtes, zou het gemiddeld gebruik van liters pure alcohol in 2000 bij de mannen tussen 5,63 en 12,93 liter liggen en bij de vrouwen tussen 2,25 en 7,09 liter. Vrouwen consumeren beduidend minder alcohol dan mannen. Volgens de gezondheidsenquête van 2001 zouden vrouwen gemiddeld 40% consumeren in vergelijking met de mannen, terwijl ze volgens de budgetenquête van 2000 gemiddeld 55% zouden consumeren ten opzichte van de mannen. In de gezondheidsenquête zullen vrouwen hun gebruik blijkbaar meer onderrapporteren dan de mannen.

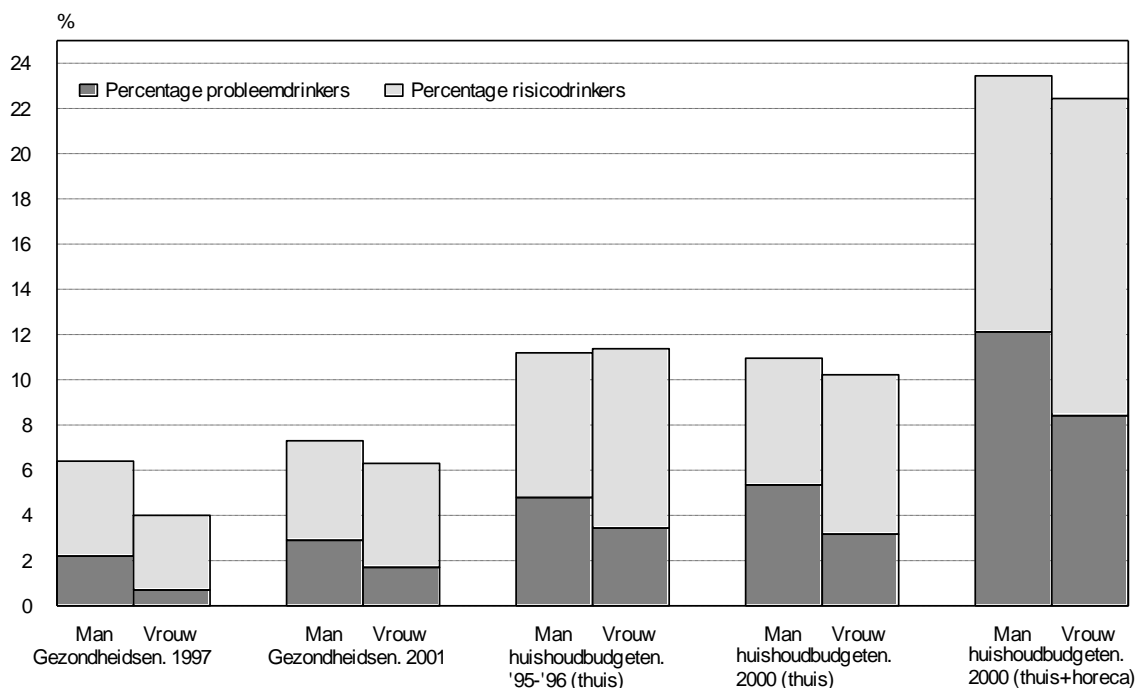
* Bij de gezondheidsenquête gaat het om het gemiddeld gebruik van de respondenten ouder dan 15 jaar, bij het huishoudbudgetonderzoek gaat het om het gemiddeld gebruik van de personen ouder dan 18 jaar.

Bron: Eigen berekeningen op basis van gezondheidsenquête 1997 en 2001, WIV en huishoudbudgetonderzoek 1995-1996 en 2000, NIS

Figuur 6.2 Gemiddeld aantal liters pure alcohol per jaar volgens de gezondheidsenquête van 1997 en 2001 en volgens het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996 en 2000, naar geslacht, België

1.2 Percentage probleemdrinkers en risicodrinkers

Om het procentueel aandeel probleemdrinkers en het procentueel aandeel risicodrinkers te kennen, worden de grenzen van de WGO gebruikt. De WGO stelt de grens voor probleemdrinken bij de mannen op 6 glazen alcohol per dag en bij de vrouwen op 4 glazen alcohol per dag, en de grens voor risicodrinken bij mannen op 4 glazen alcohol per dag en bij vrouwen op 2 glazen alcohol per dag. Bij de mannelijke bevolking zou er volgens dit onderzoek in 2000 tussen de 2,9 en de 12,1% probleemdrinkers zijn en bij de vrouwen tussen de 1,7 en de 8,4%.

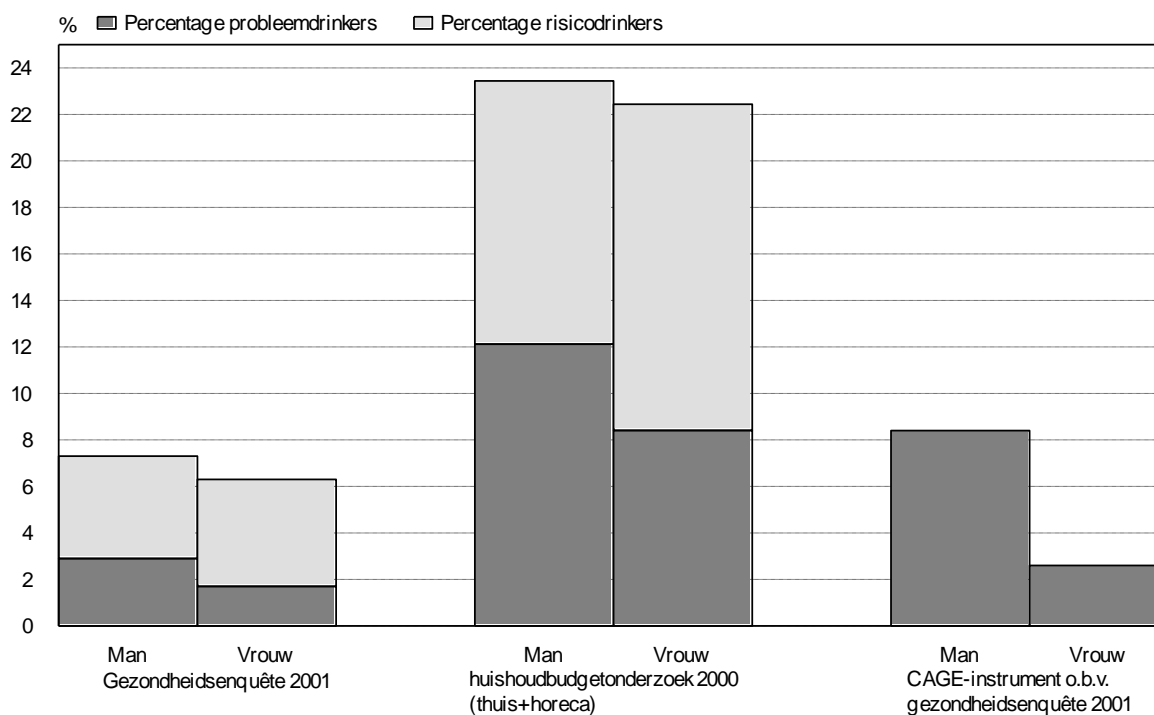

* Het percentage risicodrinkers is gelijk aan de som van de twee blokjes.

Bron: Eigen berekeningen op basis van gezondheidsenquête 1997 en 2001, WIV en huishoudbudgetonderzoek 1995-1996 en 2000, NIS

Figuur 6.3 Percentage probleemdrinkers en risicodrinkers op basis van de gezondheidsenquête 1997 en 2001 en het huishoudbudgetonderzoek 1995-1996 en 2000, België

Ook de CAGE-vragenlijst, opgenomen in de gezondheidsenquête van 2001, geeft een indicatie van het percentage probleemdrinkers. Volgens dit instrument zouden er 8,4% van de mannen en 2,6% van de vrouwen probleemdrinker zijn. Deze cijfers liggen nog steeds onder het cijfer bekomen op basis van het huishoudbudgetonderzoek van 2000 (respectievelijk 12,12% en 8,41%).

* Het percentage risicodrinkers is gelijk aan de som van de twee blokjes.

Bron: Eigen berekeningen op basis van gezondheidsenquête 2001, WIV en huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS

Figuur 6.4 Percentage probleemdrinkers en risicodrinkers en inschatting probleemdrinkers aan de hand van de CAGE-vragenlijst op basis van de gezondheidsenquête 2001 en het huishoudbudgetonderzoek 2000, België

2. Verdere onderzoeksvragen

De hier gehanteerde bronnen zijn beloftevol gebleken om een licht te werpen op het (leeftijds-)profiel van de alcoholgebruiker en om het probleemdrinken en risicodrinken in te schatten. De tegenstrijdigheden tussen de twee gebruikte bronnen - gezondheidsenquête en huishoudbudgetonderzoek - dienen echter verder geverifieerd te worden. Een eerste verificatie is - gezien het min of meer internationaal gestroomlijnde enquêtes zijn - of deze tegenstrijdigheid ook internationaal is geconstateerd, en wat de interpretatie is. Een tweede verificatiemogelijkheid - vooral voor de oudere groep - zal zich realiseren in de volgende gezondheidsenquête waar de ouderengroep zal oververtegenwoordigd worden. In de budgetenquête dringt zich verder onderzoek op over het alcoholgebruik en de alcoholuitgaven bij de jongeren. Aan de hand van de 'zakboekjes' waar jongeren hun uitgaven in noteren, kan het alcoholgebruik bij jongeren ingeschat worden. Deze resultaten vormen een interessante aanvulling bij de leerlingenbevragingen die door het VAD georganiseerd worden.

Nu hebben wij getracht een antwoord te geven op de onderzoeksvragen van de samenleving, hier de VAD, op basis van bestaande enquêtes. Deze zijn voldoende flexibel ontworpen en regelmatig georganiseerd opdat bepaalde ontbrekende informatie zou kunnen ingesloten worden in volgende enquêtes, of bepaalde aparte modules. Dergelijke extra bevragingen worden liefst voldoende op voorhand voorbereid, o.m. ook door internationale vergelijkbare inspanningen te consulteren. Want betrouwbare informatie over 'lifestyle'-elementen als alcoholgebruik, wordt als één van de basisparameters verzameld rond gezondheidsbeleid door tal van internationale instanties (WHO, OECD). De betrouwbaarheid van deze internationale data start met de betrouwbaarheid van de 'bottom up' benadering gehanteerd in dit onderzoek.

BIJLAGEN

Bijlage 1/ Volumematen

Tabel B1.1 Vergelijking van de volumematen

	m ³	= ... liter	1 liter= ...
Liter	0,001	1	1
dl	0,0001	0,1	10
cl	0,00001	0,01	100
ml	0,000001	0,001	1 000
cc	0,000001	0,001	1 000
hl	0,1	100	0,01

Bron: Eigen berekeningen

Bijlage 2/ Beschrijving steekproef huishoudbudgetonderzoek 1995-1996

Tabel B2.1 Aantal huishoudens naar grootte en de gemiddelde leeftijd in het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996, naar geslacht, België en Vlaams Gewest

	België		Vlaams Gewest	
	Aantal eenpersoonsgezinnen	Gemiddelde leeftijd referentiepersoon	Aantal eenpersoonsgezinnen	Gemiddelde leeftijd
<i>Eénpersoonsgezinnen</i>				
Man	450 847	54 jaar	234 504	55 jaar
Vrouw	617 342	60 jaar	290 204	61 jaar
<i>Meerpersoonsgezinnen</i>				
Referentiepersoon				
Man	2 515 429	48 jaar	1 504 061	48 jaar
Vrouw	444 137	42 jaar	244 303	41 jaar

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Tabel B2.2 Aantal huishoudens per leeftijdscategorie in het huishoudbudgetonderzoek van 1995-1996, naar geslacht, België en Vlaams Gewest

	België		Vlaams Gewest	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
<i>Eénpersoongezinnen (extrapolatie)</i>				
18-24 jaar	6 308	13 720	0	1 872
25-34 jaar	77 526	64 176	45 180	29 905
35-44 jaar	71 191	68 094	30 023	30 638
45-54 jaar	59 763	48 478	26 832	16 240
55-64 jaar	45 143	101 365	23 909	55 833
65-74 jaar	151 853	214 277	95 312	102 724
≥75 jaar	39 063	107 232	13 248	52 992
<i>Eénpersoonsgezinnen in steekproef</i>				
18-24 jaar	4	8	0	1
25-34 jaar	46	50	18	14
35-44 jaar	45	44	14	13
45-54 jaar	37	36	11	6
55-64 jaar	29	70	12	29
65-74 jaar	75	116	38	42
≥75 jaar	18	45	4	16
<i>Meerpersoonsgezinnen</i>				
Referentiepersoon				
18-24 jaar	11 873	7 888	3 601	3 349
25-34 jaar	514 927	140 513	287 686	88 877
35-44 jaar	701 030	140 511	419 321	78 419
45-54 jaar	509 840	88 581	314 339	37 007
55-64 jaar	354 102	41 373	231 535	24 579
65-74 jaar	340 441	16 868	206 323	6 227
≥75 jaar	83 216	8 403	41 256	5 845

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Tabel B2.3 Aantal huishoudens opgedeeld naar de leeftijdscategorie van de verschillende leden van het huishouden in het huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, België en het Vlaamse Gewest

	België		Vlaams Gewest	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Referentiepersoon				
18-24 jaar	11 873	7 888	3 601	3 349
25-34 jaar	514 927	140 513	287 686	88 877
35-44 jaar	701 030	140 511	419 321	78 419
45-54 jaar	509 840	88 581	314 339	37 007
55-64 jaar	354 102	41 373	231 535	24 579
65-74 jaar	340 441	16 868	206 323	6 227
≥75 jaar	83 216	8 403	41 256	5 845
Volgnummer 2				
-18 jaar	77 572	71 662	37 286	32 867
18-24 jaar	51 221	86 055	17 130	30 481
25-34 jaar	87 222	620 478	56 231	358 090
35-44 jaar	51 109	642 459	38 816	387 218
45-54 jaar	46 275	402 912	31 075	258 501
55-64 jaar	40 114	376 091	29 812	235 263
65-74 jaar	35 542	289 518	21 830	178 642
≥75 jaar	2 403	56 971	2 403	24 451
Volgnummer 3				
-18 jaar	406 581	393 772	245 865	219 352
18-24 jaar	212 749	194 563	135 411	119 434
25-34 jaar	47 193	35 371	27 138	20 175
35-44 jaar	6 976	10 526	3 332	6 178
45-54 jaar	4 643	9 579	4 643	9 579
55-64 jaar	2 722	9 766	2 004	7 469
65-74 jaar	6 905	8 675	4 806	7 252
≥75 jaar	2 640	15 445	2 640	8 149

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Tabel B2.4 Aantal éénpersoonsgezinnen naar sociaal statuut en de gemiddelde leeftijd in het huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, België en het Vlaamse Gewest

	Aantal	Man %-verdeling	Gemiddelde leeftijd	Aantal	Vrouw %-verdeling	Gemiddelde leeftijd
<i>België</i>						
Zelfstandigen	35 454	8,04	45 jaar	19 067	3,10	35 jaar
Loontrekkenden	133 489	30,28	39 jaar	124 975	20,33	38 jaar
Werklozen	44 374	10,07	44 jaar	37 039	6,02	39 jaar
Gepensioneerden	204 019	46,28	71 jaar	400 656	65,16	70 jaar
Invaliden	16 995	3,85	49 jaar	17 334	2,82	52 jaar
Thuis (huishouden of rentenier)	2 181	0,49	74 jaar	12 980	2,11	67 jaar
Schoolgaand of andere niet-actieven	4 362	0,99	34 jaar	2 815	0,46	22 jaar
<i>Vlaams Gewest</i>						
Zelfstandigen	15 755	6,85	44 jaar	9 453	3,39	35 jaar
Loontrekkenden	75 659	32,87	36 jaar	56 768	20,37	38 jaar
Werklozen	13 194	5,73	48 jaar	8 550	3,07	40 jaar
Gepensioneerden	117 003	50,84	70 jaar	195 316	70,10	70 jaar
Invaliden	8 550	3,71	53 jaar	8 550	3,07	54 jaar
Thuis (huishouden of rentenier)						
Schoolgaand of andere niet-actieven						

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Tabel B2.5 Aantal meerpersoonsgezinnen naar sociaal statuut van de referentiepersoon en de gemiddelde leeftijd in het huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, België en het Vlaamse Gewest

	Aantal	Man %-verdeling	Gemiddelde leeftijd	Aantal	Vrouw %-verdeling	Gemiddelde leeftijd
<i>België</i>						
Zelfstandigen	344 740	13,80	42 jaar	48 290	11,08	45 jaar
Loontrekkenden	1 435 987	57,48	41 jaar	270 990	62,20	39 jaar
Werklozen	65 541	2,62	43 jaar	65 464	15,03	35 jaar
Gepensioneerden	596 910	23,89	68 jaar	36 930	8,48	64 jaar
Invaliden	43 469	1,74	54 jaar	4 026	0,92	49 jaar
Thuis (huishouden of rentenier)	8 170	0,33	58 jaar	8 647	1,98	55 jaar
Schoolgaand of andere niet-actieven	3 462	0,14	51 jaar	1 352	0,31	22 jaar
<i>Vlaams Gewest</i>						
Zelfstandigen	207 169	13,84	43 jaar	36 334	15,19	43 jaar
Loontrekkenden	878 161	58,68	41 jaar	154 034	64,39	39 jaar
Werklozen	19 707	1,32	44 jaar	26 491	11,07	32 jaar
Gepensioneerden	360 603	24,09	67 jaar	17 838	7,46	62 jaar
Invaliden	22 810	1,52	57 jaar			
Thuis (huishouden of rentenier)	8 170	0,55	58 jaar	4 508	1,88	61 jaar
Schoolgaand of andere niet-actieven						

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Tabel B2.6 Aantal éénpersoonsgezinnen naar sociaal statuut en de gemiddelde leeftijd volgens inkomen in het huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, België en het Vlaamse Gewest

	Kwartiel 1	Kwartiel 2	Kwartiel 3	Kwartiel 4
<i>België</i>				
Gemiddelde leeftijd	55 jaar	60 jaar	56 jaar	56 jaar
<i>Procentuele verdeling naar sociaal statuut</i>				
Zelfstandigen	2,7	2,7	3,1	12,4
Loontrekkenden	11,7	19,5	35,4	31,3
Werklozen	21,3	6,6	1,5	1,4
Gepensioneerden	54,0	65,8	56,2	53,0
Invaliden	7,2	4,8		1,1
Thuis (huishouden of rentenier)	1,1		3,8	0,8
Schoolgaand of andere niet- actieven	2,1	0,6		

* Het inkomen waarover het eerste kwartiel van éénpersoonshuishoudens beschikt ligt tussen 0 en 466 130 BEF, bij het tweede kwartiel tussen 466 131 en 626 973 BEF, bij het derde kwartiel tussen 626 974 en 829 952 BEF en bij het vierde kwartiel hoger dan 829 952 BEF.

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996, NIS 1997

Bijlage 3/ Beschrijving steekproef huishoudbudgetonderzoek 2000

Tabel B3.1 Aantal huishoudens naar grootte en de gemiddelde leeftijd in het huishoudbudgetonderzoek van 2000, naar geslacht, België en Vlaams Gewest

	België		Vlaams Gewest	
	Aantal eenpersoonsgezinnen	Gemiddelde leeftijd referentiepersoon	Aantal eenpersoonsgezinnen	Gemiddelde leeftijd
<i>Eénpersoonsgezinnen</i>				
Man	611 292	54 jaar	330 508	54 jaar
Vrouw	697 253	61 jaar	336 117	61 jaar
<i>Meerpersoonsgezinnen</i>				
Referentiepersoon				
Man	2 428 453	50 jaar	1 458 949	50 jaar
Vrouw	521 083	44 jaar	289 863	45 jaar

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Tabel B3.2 Aantal huishoudens per leeftijdscategorie in het huishoudbudgetonderzoek van 2000, naar geslacht, België en Vlaams Gewest

	België		Vlaams Gewest	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
<i>Eénpersoongezinnen (extrapolatie)</i>				
18-24 jaar	5 729	12 588	2 460	4 818
25-34 jaar	102 944	79 491	56 889	36 749
35-44 jaar	101 234	61 034	59 377	28 052
45-54 jaar	90 793	69 619	39 620	32 922
55-64 jaar	112 440	96 227	62 123	41 609
65-74 jaar	117 430	210 170	61 045	110 495
≥75 jaar	80 721	168 124	48 994	81 473
<i>Eénpersoonsgezinnen in steekproef</i>				
18-24 jaar	10	17	4	6
25-34 jaar	123	121	60	50
35-44 jaar	142	108	73	46
45-54 jaar	126	103	49	40
55-64 jaar	124	124	58	44
65-74 jaar	96	163	47	72
≥75 jaar	43	97	24	40
<i>Meerpersoonsgezinnen</i>				
Referentiepersoon				
18-24 jaar	8 893	2 437	4 076	1 129
25-34 jaar	343 179	114 199	185 184	64 004
35-44 jaar	698 551	189 534	439 466	99 879
45-54 jaar	490 411	133 433	281 421	67 696
55-64 jaar	412 230	42 805	266 919	26 610
65-74 jaar	319 179	24 867	191 321	20 675
≥75 jaar	156 008	12 031	90 562	7 999

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Tabel B3.3 Aantal huishoudens opgedeeld naar de leeftijdscategorie van de verschillende leden van het huishouden in het huishoudbudgetonderzoek 2000, België en het Vlaamse Gewest

	België		Vlaams Gewest	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Referentiepersoon				
18-24 jaar	8 893	2 437	4 076	1 129
25-34 jaar	343 179	114 199	185 184	64 004
35-44 jaar	698 551	189 534	439 466	99 879
45-54 jaar	490 411	133 433	281 421	67 696
55-64 jaar	412 230	42 805	266 919	26 610
65-74 jaar	319 179	24 867	191 321	20 675
≥75 jaar	156 008	12 031	90 562	7 999
Volgnummer 2				
-15 jaar	91 063	87 541	41 287	32 049
15-17 jaar	38 617	25 231	19 499	11 415
18-24 jaar	64 457	113 618	40 603	57 343
25-34 jaar	83 032	445 080	54 527	259 045
35-44 jaar	50 421	624 593	34 428	391 319
45-54 jaar	42 113	459 292	24 516	271 774
55-64 jaar	25 685	375 245	17 145	245 758
65-74 jaar	7 368	293 615	4 589	171 407
≥75 jaar	5 721	99 400	4 426	56 694
Volgnummer 3				
-15 jaar	424 293	411 385	263 297	273 914
15-17 jaar	101 114	88 504	63 112	46 032
18-24 jaar	196 400	202 129	113 346	119 562
25-34 jaar	77 724	61 160	54 675	37 576
35-44 jaar	21 425	14 655	14 795	4 626
45-54 jaar	18 393	7 941	14 093	4 070
55-64 jaar	1 979	1 269	1 979	
65-74 jaar	948			
≥75 jaar	1 056	10 278		7 396

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Tabel B3.4 Aantal éénpersoonsgezinnen naar sociaal statuut en de gemiddelde leeftijd in het huishoudbudgetonderzoek 2000, België en het Vlaamse Gewest

	Aantal	Man %-verdeling	Gemiddelde leeftijd	Aantal	Vrouw %-verdeling	Gemiddelde leeftijd
<i>België</i>						
Zelfstandigen	86 557	14,16	40 jaar	20 341	2,92	34 jaar
Loontrekkenden	186 345	30,48	41 jaar	169 122	24,26	41 jaar
Werklozen	75 266	12,31	50 jaar	44 658	6,40	44 jaar
Gepensioneerden	246 560	40,33	71 jaar	438 725	62,92	72 jaar
Invaliden						
Thuis (huishouden of rentenier)				3 423	0,49	54 jaar
Schoolgaand of andere niet-actieven	16 564	2,71	42 jaar	20 985	3,01	43 jaar
<i>Vlaams Gewest</i>						
Zelfstandigen	57 760	17,48	40 jaar	7 937	2,36	28 jaar
Loontrekkenden	106 483	32,22	41 jaar	78 424	23,33	39 jaar
Werklozen	28 302	8,56	54 jaar	15 612	4,64	48 jaar
Gepensioneerden	135 448	40,98	71 jaar	224 797	66,88	72 jaar
Invaliden						
Thuis (huishouden of rentenier)				2 815	0,84	52 jaar
Schoolgaand of andere niet-actieven	2 515	0,76	57 jaar	6 532	1,94	47 jaar

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Tabel B3.5 Aantal meerpersoonsgezinnen naar sociaal statuut van de referentiepersoon en de gemiddelde leeftijd in het huishoudbudgetonderzoek 2000, België en het Vlaamse Gewest

	Aantal	Man %-verdeling	Gemiddelde leeftijd	Aantal	Vrouw %-verdeling	Gemiddelde leeftijd
<i>België</i>						
Zelfstandigen	266 966	10,99	44 jaar	24 919	4,78	42 jaar
Loontrekkenden	1 383 934	56,99	42 jaar	340 870	65,42	41 jaar
Werklozen	64 874	2,67	47 jaar	58 337	11,20	38 jaar
Gepensioneerden	687 887	28,33	68 jaar	64 773	12,43	67 jaar
Invaliden						
Thuis (huishouden of rentenier)	7 751	0,32	41 jaar	15 668	3,01	50 jaar
Schoolgaand of andere niet-actieven	17 041	0,70	44 jaar	16 515	3,17	34 jaar
<i>Vlaams Gewest</i>						
Zelfstandigen	160 284	10,99	45 jaar	13 149	4,54	41 jaar
Loontrekkenden	858 398	58,84	42 jaar	197 790	68,24	40 jaar
Werklozen	16 268	1,12	56 jaar	18 360	6,33	40 jaar
Gepensioneerden	412 157	28,25	68 jaar	39 380	13,59	70 jaar
Invaliden						
Thuis (huishouden of rentenier)	5 501	0,38	40 jaar	13 321	4,60	51 jaar
Schoolgaand of andere niet-actieven	6 340	0,43	54 jaar	7 863	2,71	27 jaar

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Tabel B3.6 Procentuele verdeling van de éénpersoonsgezinnen naar sociaal statuut en de gemiddelde leeftijd volgens inkomen in het huishoudbudgetonderzoek 2000, België en het Vlaamse Gewest

	Kwartiel 1	Kwartiel 2	Kwartiel 3	Kwartiel 4	Gemiddeld
<i>België</i>					
Gemiddelde leeftijd	60 jaar	61 jaar	58 jaar	51 jaar	58 jaar
Procentuele verdeling naar sociaal statuut					
Zelfstandigen	0,5	2,4	4,6	25,2	8,2
Loontrekkenden	12,0	23,0	34,1	39,4	27,2
Werklozen	23,7	9,5	2,6	0,9	9,2
Gepensioneerden	54,1	63,3	57,6	34,5	52,4
Invaliden					
Thuis (huishouden of rentenier)	1,0				0,3
Schoolgaand of andere niet-actieven	8,6	1,8	1,1		2,9

* Het inkomen waarover het eerste kwartiel van éénpersoonshuishoudens beschikt ligt tussen 0 en 462 396 BEF, bij het tweede kwartiel tussen 462 397 en 632 460 BEF, bij het derde kwartiel tussen 632 461 en 880 968 BEF en bij het vierde kwartiel hoger dan 880 968 BEF.

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Tabel B3.7 Procentuele verdeling van de meerpersoonsgezinnen naar sociaal statuut van de referentiepersoon en de gemiddelde van de referentiepersoon leeftijd volgens inkomen per verbruikseenheid in het huishoudbudgetonderzoek 2000, België en het Vlaamse Gewest

	Kwartiel 1	Kwartiel 2	Kwartiel 3	Kwartiel 4	Gemiddeld
<i>België</i>					
Gemiddelde leeftijd	50 jaar	51 jaar	48 jaar	47 jaar	49 jaar
Procentuele verdeling naar sociaal statuut					
Zelfstandigen	5,1	6,0	10,9	17,8	10,0
Loontrekkenden	49,3	57,0	63,6	63,8	58,4
Werklozen	11,9	2,3	1,7	0,7	4,2
Gepensioneerden	29,7	32,3	23,1	16,9	25,5
Invaliden					
Thuis (huishouden of rentenier)	1,5	1,0	0,2	0,6	0,8
Schoolgaand of andere niet-actieven	2,4	1,1	0,6	0,2	1,1

* Het inkomen waarover het eerste kwartiel van de meerpersoonshuishoudens beschikt ligt tussen 0 en 440 393 BEF, bij het tweede kwartiel tussen 440 394 en 586 386 BEF, bij het derde kwartiel tussen 589 387 en 769 155 BEF en bij het vierde kwartiel hoger dan 769 155 BEF.

Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2000, NIS 2003

Bijlage 4/ Alcohol consumptie volgens OECD Health Data 2002

Tabel B4.1 Alcoholconsumptie in liters per capita (ouder dan 15 jaar), 1960-2002

Countries	1960	1970	1980	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Australia	9,4	11,6	12,9	11,7	10,5	10,0	9,7	10,0	9,8	9,6	9,6	9,7	9,5	9,8	n/a	n/a	n/a
Austria	10,9	13,9	13,8	12,1	12,6	12,8	12,1	12,3	11,9	11,9	11,8	11,5	11,4	11,4	11,3	n/a	n/a
Belgium*	8,9	12,3	14,0	12,9	12,1	11,5	11,7	11,7	11,2	11,1	11,0	10,8	10,8	n/a	10,2	n/a	n/a
Canada	7,2	8,7	11,1	10,7	9,2	8,8	7,5	7,5	7,3	7,4	7,2	7,3	7,5	7,6	7,7	n/a	n/a
Czech Republic	n/a	n/a	11,8	11,8	11,3	11,5	11,8	11,5	11,7	11,6	11,7	12,0	11,8	11,9	11,8	n/a	n/a
Denmark	5,5	8,6	11,7	12,3	11,7	11,6	11,9	11,7	12,0	12,1	12,2	12,2	11,6	11,6	11,5	11,4	n/a
Finland	2,7	5,8	7,9	8,0	9,5	9,2	8,9	8,4	8,2	8,3	8,2	8,6	8,6	8,6	8,6	9,0	9,2
France	n/a	16,8	16,1	14,2	12,7	11,9	11,8	11,5	11,4	11,5	11,1	10,9	10,8	10,7	10,5	n/a	n/a
Germany	7,5	13,4	n/a	14,0	13,8	12,4	12,0	11,2	11,6	11,1	11,0	10,8	10,6	10,6	10,5	10,5	n/a
Greece	n/a	n/a	13,2	11,3	10,7	10,6	10,4	11,1	10,9	10,6	10,4	10,5	10,2	10,5	9,4	n/a	n/a
Hungary	8,2	11,5	14,9	14,7	13,9	13,3	13,0	13,0	12,9	12,8	12,6	12,6	12,2	12,2	12,3	n/a	n/a
Iceland	n/a	3,8	4,3	4,4	5,2	5,1	4,7	4,5	4,6	4,8	4,9	5,1	5,6	5,9	6,1	6,3	n/a
Ireland	4,9	7,0	9,6	10,0	11,2	11,2	11,4	11,2	11,2	11,5	12,2	12,8	13,2	13,8	14,2	14,5	n/a
Italy	16,6	18,2	13,2	12,1	10,9	10,7	10,6	10,2	10,3	10,4	10,5	9,4	9,1	9,0	8,7	n/a	n/a
Japan	n/a	6,9	8,1	8,6	8,9	8,9	9,0	8,8	8,7	8,6	8,5	8,8	8,2	8,3	8,2	n/a	n/a
Korea	n/a	n/a	n/a	n/a	9,1	8,8	8,9	8,7	9,1	8,9	9,1	8,9	8,7	9,2	8,9	n/a	n/a
Luxembourg	13,1	15,6	n/a	14,6	14,7	15,2	15,1	15,3	15,3	14,8	14,2	14,0	16,4	15,0	14,9	n/a	n/a
Mexico	n/a	n/a	3,5	4,5	4,9	4,8	5,3	5,2	5,2	5,1	5,2	4,7	4,9	4,8	4,6	n/a	n/a
Netherlands	3,7	7,7	11,3	10,6	9,9	10,0	10,0	9,7	9,7	9,8	9,8	10,0	9,9	10,1	10,0	n/a	n/a
New Zealand	5,3	9,8	11,8	10,8	10,1	10,3	9,7	9,6	9,5	9,4	9,2	8,5	8,8	8,6	8,9	8,8	n/a

Tabel B4.1 Alcoholconsumptie in liters per capita (ouder dan 15 jaar), 1960-2002. Vervolg 1

Countries	1960	1970	1980	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Norway	3,4	4,7	5,3	5,2	5,0	4,9	4,7	4,6	4,7	4,8	5,0	5,4	n/a	5,5	5,7	5,5	n/a
Poland	n/a	n/a	n/a	9,4	8,3	8,8	8,3	8,4	8,4	8,2	8,0	8,0	8,4	8,6	8,5	n/a	n/a
Portugal	n/a	n/a	14,9	17,1	16,1	15,8	15,3	15,0	14,8	14,6	14,1	13,7	13,6	13,2	13,0	n/a	n/a
Slovak Republic	6,9	12,8	14,5	13,9	13,4	13,7	12,7	12,1	10,6	10,3	10,7	10,3	9,8	10,0	9,7	9,1	n/a
Spain	n/a	16,1	18,5	15,1	13,5	13,2	12,5	12,0	11,7	11,4	11,1	12,1	11,9	11,7	11,7	n/a	n/a
Sweden	4,8	7,2	6,7	6,1	6,4	6,3	6,3	6,2	6,3	6,2	6,0	5,9	5,8	6,1	6,2	6,5	n/a
Switzerland	12,1	14,2	13,5	13,5	12,9	12,9	12,3	12,1	11,8	11,4	11,3	11,2	11,1	11,1	11,2	11,0	n/a
Turkey	0,9	1,1	1,8	1,7	1,4	1,4	1,5	1,6	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,4	1,4
United Kingdom	n/a	7,1	9,4	9,2	9,7	9,4	9,2	9,2	9,5	9,2	9,6	9,9	9,7	10,1	10,2	10,5	n/a
United States	7,8	9,5	10,5	9,9	9,3	9,7	8,7	8,5	8,4	8,2	8,3	8,3	8,3	8,4	n/a	n/a	n/a

* Vanaf 1985 zijn de gegevens gebaseerd op de cijfers van World drink trends.

Bron: OECD health data, 2003

BIBLIOGRAFIE

- X. (2003), 'Sectoroverzicht van de Belgische brouwerijnijverheid', *Het Brouwersblad*, jrg. 110, p. 6-17.
- Aertgeerts B. (2000), *Screening for alcohol abuse or dependence*, Acco, Leuven.
- Bossaerts B., VAD (2002), *Gezondheid! Twintig jaar Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen*, Brussel.
- Brouwerijsector (2003), 'Sectoroverzicht. Belgisch bier gaat vreemd!', *Het Brouwersblad*, p. 6-17.
- Cattaert G. & Pacolet J. (2002), *Schatting van het alcoholgebruik/misbruik in Vlaanderen en België*, Hoger Instituut voor de Arbeid/Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen, Leuven.
- De Donder E. (2000), *Alcohol, illegale drugs, medicatie en gokken. Recente ontwikkelingen in Vlaanderen*, VAD, Brussel.
- Degreef T. & Pacolet J. (2003), *Sociale kosten-batenanalyse van alcoholgebruik en -misbruik in België*, HIVA-K.U.Leuven, Leuven.
- Degreef T., Pacolet J. & Bouten R. (2003), *Sociale kosten-baten analyse van alcoholgebruik en -misbruik in België. Elektronische bijlage*, HIVA-K.U.Leuven, Leuven, cd-rom.
- English D., Holman D. et al. (1995), *The quantification of drug caused mortality in Australia 1992*, Canberra.
- EUROSTAT (1998), *Budgetonderzoeken in de EU: Methodiek en aanbevelingen voor harmonisatie 1997*, European Commission.
- Geirnaert M., De Donder E., De Maeseneire I., Lambrechts M., C. Roose N., Van Baelen L. & Verstuyft G. (2002), *Alcohol- en druggebruik. Gedifferentieerde aanpak van preventie tot hulpverlening*, Mechelen.

- Janssens L. & Pacolet J. (1985), 'Het sparen en ontlenen van de gezinnen', *De Gids op Maatschappelijk Gebied*, jrg. 76, nr. 2, p. 221-239.
- Kinable H. (2000), *Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een drugbeleid op school. Syntheserapport schooljaar 1999-2000*, VAD.
- Mayfield D., McLeod G. & Hall P. (1974), 'The CAGE questionnaire: validation of a new alcoholism screening instrument', *American Journal of Psychiatry*, vol. 131, nr. 10, p. 1121-1123.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2000), *Alcohol nota: nota over intensivering van het beleid tegen alcoholmisbruik*.
- Nationaal Instituut voor de Statistiek (1983), *Gezinsbudgetonderzoek 1978-1979*, Brussel.
- Nationaal Instituut voor de Statistiek (1988), *Gezinsbudgetonderzoek 1987-1988: structuur van het gezinsbudget met verdeling naar sociaal statuut van het gezin, met correctie voor het non-respons*, Brussel.
- Nationaal Instituut voor de Statistiek (1997), *Huishoudbudgetonderzoek 1995-1996*, Brussel.
- Pacolet J., Degreef T. & Bouten R. (2003), *Sociale kosten-baten analyse van alcoholgebruik en -misbruik in België. Synthese*, HIVA-K.U.Leuven, Leuven, 50 blz.
- Pacolet J., Degreef T. & Bouten R. (2003), *Analyse des coûts sociaux et bénéfiques en matière de consommation et d'abus d'alcool en Belgique*, *Synthèse*, HIVA-K.U.Leuven, Leuven, 50 blz.
- Pernanen K. (ed.) (1974), 'Validity of Survey Data on Alcohol Use', in Gibbins (ed.), *Research Advances in Alcohol and Drug Problems*, New York.
- Room R. (1989), *Responses to alcohol-related problems in an international perspective: characterizing and explaining cultural wetness and dryness*, Italy.
- Single E. (1992), *The myth of the single distribution*.
- Snel J. (2002), *Alcohol, nuchter bekeken. Positieve effecten van matig gebruik*, Koninklijke Van Gorcum, Assen.
- Vereecken C. & Maes L. (2003), *Voorlopig rapport: Jongeren en gezondheid 1990-2002*, Universiteit Gent, Vakgroep Maatschappelijke gezondheid, Gent.
- Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid (2002), *Gezondheidsenquête door middel van Interview België 2001. Reports nr 2002-22*, Brussel.

WHO (2000), *International guide for monitoring alcohol consumption and related harm*,
Department of mental health and substance dependence. World Health
Organization.

In opdracht van de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen voerde het Hoger instituut voor de arbeid (HIVA-K.U.Leuven) een onderzoek uit naar het alcoholgebruik naar leeftijd in België, op basis van een analyse van de gezondheidsenquête en de recente huishoudbudgetonderzoeken. Aan de hand van beide enquêtes werd een profiel opgesteld van het alcoholgebruik van de Belgische bevolking naar leeftijd, geslacht en socio-professioneel statuut. Tevens werd een inschatting gemaakt van het alcoholmisbruik. De gezondheidsenquête, waarin mensen schriftelijk bevraagd worden naar een aantal 'lifestyle'-factoren, blijkt de werkelijke alcoholconsumptie, in vergelijking met gekende macrogegevens, te onderschatten met een factor 2 tot 3. Daarom werden op basis van een aantal hypothesen andere cijfers gezocht in het huishoudbudgetonderzoek. Op basis van beide enquêtes concluderen wij dat er in België bij de mannen tussen de 3 en de 12% probleemdrinkers zijn, bij de vrouwen tussen de 2 en de 8%. Een bijna even grote groep bij de mannen en een iets grotere groep bij de vrouwen kan als 'risicodrinker' worden omschreven.

Prof. dr. Jozef Pacolet, doctor in de economie, is hoofd van de sector Sociaal en Economisch Beleid van het Hoger instituut voor de arbeid (HIVA) van de K.U.Leuven.

Griet Cattaert, licentiaat toegepaste economische wetenschappen, is wetenschappelijk medewerker aan het HIVA.

Hoger instituut voor de arbeid
Katholieke Universiteit Leuven
E. Van Evenstraat 2e
B-3000 Leuven

Tel. +32 (0)16 32 33 33
<http://www.hiva.be>

Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw

E. Tollenaerstraat 15
B-1020 Brussel

Tel. +32 (0)2 423 03 33
<http://www.vad.be>

Vlaamse Gemeenschap